MARIANA MARIN
TATIANA NICULCEA

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

IV

Dragă copile,

Te întâmpină în brațele școlii același septembrie inundat de lumină, păstrând încă izul verii. Ici, colo, câte o frunză ruginie, din când în când, o adiere răcoroasă…

Școala, până nu demult pustie și tăcută, se umple iarăși de viață. Ochi curioși, glasuri vesele, mânuțe energice, emoție de toamnă, fior inconfundabil…

Pe banca ta, te așteaptă *Manualul de limba română pentru clasa a IV-a!*

E gata să te însoțească în noul drum, e pregătit să primească bunătatea ta și e în așteptare să-ți dăruiască învățătură, generozitate, deschidere, curiozitate, devotament, patriotism etc.

Are un scop: să treacă prin anul tău școlar luminând și să lase în urmă sămânța ce va rodi odată…

Ai în mână un dar pentru suflet făcut de oameni cu suflet. Citește, descoperă, discută, inițiază proiecte, chiar dacă pe alocuri îți va părea mai dificil! Vei simți printre rânduri că ești alături de cei mai buni prieteni ai tăi, că dintr-o pagină te urmărește cu dragoste mama, din alta îți zâmbește blând doamna învățătoare, din alta te privește atent sau îți dă sfaturi bunul prieten pe care îl ai drept model.

Te vor ajuta să descifrezi misterele limbii române prietenii tăi fideli Dragoș Doinița , Neteluș și Câinele Leu !

În cartea pe care o ai acum în mână vei găsi o lume minunată în care orice vis poate deveni realitate; din ea vei învăța că visul ți se poate îndeplini dacă îți dorești cu-adevărat, dacă muncești pentru el și dacă nu renunți niciodată.

Drum bun, prietene!

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII

Mariana MARIN, Tatiana NICULCEA

Limba și literatura română

Manual pentru clasa a IV-a

Ediția a IV-a, actualizată

CARTIER
educațional

Limba noastră

Limba noastră-i o comoară
În adâncuri înfundată,
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.

Limba noastră-i foc ce arde
Într-un neam ce, fără veste,
S-a trezit din somn de moarte
Ca viteazul din poveste.

Limba noastră-i numai cântec,
Doina dorurilor noastre,
Roi de fulgere, ce spintec
Nouri negri, zări albastre.

Limba noastră-i graiul pâinii,
Când de vânt se mișcă vara;
În rostirea ei, bătrânii
Cu sudori sfințit-au țara.

Limba noastră-i frunză verde,
Zbuciumul din codrii veșnici,
Nistrul lin, ce-n valuri pierde
Ai luceferilor sfeșnici.

Limba noastră-i vechi izvoade,
Povestiri din alte vremuri
Și, citindu-le-nșirate,
Te-nfiori adânc și tremuri.

Limba noastră îi aleasă
Să ridice slavă-n ceruri,
Să ne spuie-n hram și-acasă
Veșnicele adevăruri.

Limba noastră-i limbă sfântă,
Limba vechilor cazanii,
Care-o plâng și care-o cântă
Pe la vatra lor țăranii.

Înviați-vă dar graiul
Ruginit de multă vreme,
Stergeți slinul, mucegaiul
Al uitării-n care geme.

Strângeți piatra lucitoare,
Ce din soare se aprinde –
Și-ți avea în revărsare
Un potop nou de cuvinte.

Nu veți plânge-atunci amarnic
Că vi-i limba prea săracă
Și-ți vedea cât îi de darnic
Graiul țării noastre dragă.

Răsări-va o comoară
În adâncuri înfundată,
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.

Alexe Mateevici

Cuprins

Modulul 1 PATRIOTISM

Unitatea 1 **Gură de rai…** ... 9
Unitatea 2 ***Oastea țării*** de Ștefan Tudor ... 10
Unitatea 3 **Modalități de exprimare orală în diferite situații de comunicare** ... 12
Unitatea 4 ***Pădurile Moldovei*** de Dimitrie Cantemir ... 14
Unitatea 5 **Mijloace de transmitere a informației** ... 16
Unitatea 6 **Eticheta comunicării (reguli de comunicare, formule de salut, ținuta, tactul)** ... 18
Unitatea 7 **Tainele cărții. *Rege între filosofi*** de Nicolae Dabija ... 20
Unitatea 8 **Compoziție după imagini: *Moldova — gură de rai*** ... 21
Evaluare ... 22

Modulul 2 CHIBZUINȚĂ

Unitatea 1 **De șapte ori măsoară…** ... 23
Unitatea 2 ***Culoarea, mirozna și foșnetul acelei cărțulii,*** după Ion Druță ... 24
Unitatea 3 **Elementele componente ale cărții** ... 26
Unitatea 4 ***Cuvintele*** de Ștefan Tudor ... 28
Unitatea 5 **Cum poți forma cuvinte noi?** ... 30
Unitatea 6 ***Coridorul ispitei,*** după Voltaire ... 32
Unitatea 7 **Compoziție după un șir de imagini: *Oriunde, oricând poți să înveți*** ... 34
Unitatea 8 **Tainele cărții. *Cartea digitală*** ... 35
Evaluare ... 36

Modulul 3 SÂRGUINȚĂ

Unitatea 1 **Pe cărările răbdării, sârguinței și hărniciei** ... 37
Unitatea 2 ***Toamna țesătoare*** de Vasile Alecsandri ... 38
Unitatea 3 **Verbul – element principal al comunicării. Timpul, persoana și numărul** ... 40
Unitatea 4 ***Caietul lui Mihai,*** după Titus Știrbu ... 42
Unitatea 5 **Tainele cărții. Despre carte poți afla mai mult din *prefață* și *postfață*** ... 44
Unitatea 6 ***Să comunicăm despre sârguință*** ... 45
Unitatea 7 **Compunere după o ilustrație și tema dată** ... 46
Unitatea 8 **Tainele cărții. *Sârguința lui Iancu,*** după Virgil Stoenescu ... 47
Evaluare ... 48

Modulul 4 PRIETENIE

Unitatea 1 **Un prieten este darul pe care ți-l faci singur** ... 49
Unitatea 2 ***Luceferii,*** după Vitalie Buzuleanu ... 50
Unitatea 3 **Substantivul. Numărul și genul substantivului** ... 52
Unitatea 4 ***Ce este mai tare decât cetățile?*** (parabolă) ... 54
Unitatea 5 **Scrierea corectă a substantivelor** ... 56
Unitatea 6 **Tainele cărții. *Cartea „vorbitoare”*** ... 58
Unitatea 7 **Compunere cu începutul dat** ... 59
Unitatea 8 **Tainele cărții. *Vrăjitorul din Oz*** de Frank Baum ... 60
Unitatea 9 **Tainele cărții. *Prietenii mari. Cărți din literatura universală și națională*** ... 61
Evaluare ... 62

Modulul 5 CREDINȚĂ

Unitatea 1 **Deschide ușa, creștine!** ... 63
Unitatea 2 ***Colindul gutuii din geam*** de Adrian Păunescu ... 64
Unitatea 3 **Pronumele.** Pronumele personal. Numărul. Genul ... 66
Unitatea 4 **Pronumele: vorbim și scriem corect** ... 67
Unitatea 5 ***Steaua de la Betleem*** de Ion Druță ... 68
Unitatea 6 **Compunere după sfârșitul dat** ... 70
Unitatea 7 **Tainele cărții. *Deschide ușa, creștine!*** ... 71
Evaluare ... 72

Modulul 6 SENSIBILITATE

Unitatea 1 **Iarnă ca în vis…** ... 73
Unitatea 2 ***La gura sobei*** de Vasile Alecsandri ... 74
Unitatea 3 **Adjectivul. Acordul adjectivului cu substantivul** ... 76
Unitatea 4 ***Moara de frig*** de Dan Coman ... 78
Unitatea 5 **Comunicare nonverbală:** gestica, mimica ... 80
Unitatea 6 **Invitația** ... 81
Unitatea 7 **Numeralul în comunicare** ... 82
Unitatea 8 **Vorbim și scriem corect: într-o/într-un; dintr-o/dintr-un** ... 83
Unitatea 9 **Compunere-descriere a unui colț din natură** ... 84
Unitatea 10 **Tainele cărții. *Sania,*** după Ion Druță ... 85
Evaluare ... 86

Modulul 7 BUNĂVOINȚĂ

Unitatea 1 **Zâmbește, copile, zâmbește!** ... 87
Unitatea 2 ***Cine își schimbă căciula...*** de Aurel Scobioală ... 88
Unitatea 3 **Anunțul** ... 89
Unitatea 4 **Propoziția dezvoltată. Părțile principale și părțile secundare ale propoziției** ... 90
Unitatea 5 ***Lupul și cucul*** de Alexandru Donici ... 92
Unitatea 6 **Scrierea corectă a cuvintelor: n-am, n-ai, n-a, n-ați, n-au.** ... 94
Unitatea 7 **Snoave și anecdote** ... 96
Unitatea 8 **Predicatul** ... 98
Unitatea 9 **Compunere după imagini** ... 100
Unitatea 10 **Tainele cărții. *Momița și oglinda*** de Alexandru Donici ... 101
Evaluare ... 102

Modulul 8 RESPONSABILITATE

Unitatea 1 **Frunza-i neam cu rădăcina** ... 103
Unitatea 2 ***Casa părintească*** de Spiridon Vangheli ... 104
Unitatea 3 **Subiectul simplu. Exprimarea subiectului** ... 106
Unitatea 4 ***Baladă*** de Nicolae Dabija ... 108
Unitatea 5 **Acordul predicatului cu subiectul** ... 110
Unitatea 6 **Compoziție după imagini: *Împreună facem ziua bună*** ... 111
Unitatea 7 ***La scăldat*** după Ion Creangă ... 112
Unitatea 8 **Tainele cărții. *Pasărea albă a copilăriei mele,* după Ion Druță** ... 114
Unitatea 9 **Tainele cărții. *În copilăria mea* de Arcadie Suceveanu** ... 115
Evaluare ... 116

Modulul 9 DEVOTAMENT

Unitatea 1 **Doamne, adu primăvara!** ... 117
Unitatea 2 ***Oaspeții primăverii*** de Vasile Alecsandri ... 118
Unitatea 3 **Atributul. Atributul – determinant al substantivului** ... 119
Unitatea 4 ***Puiul*** de Ioan Alexandru Brătescu-Voinești ... 121
Unitatea 5 **Atributul. Exprimarea atributului** ... 123
Unitatea 6 **Compunere după titlul dat: *Mamă, ești pe lume tot ce-i mai frumos!*** ... 125
Unitatea 7 **Tainele cărții. *La Paști*** de George Coșbuc ... 126
Unitatea 8 **Tainele cărții. *O, rămâi de Mihai Eminescu*** ... 127
Evaluare ... 128

Modulul 10 CURIOZITATE

Unitatea 1 **Totul trebuie pus sub semnul îndoielii** ... 129
Unitatea 2 ***Dacă vrei să fii Columb*** de Arcadie Suceveanu ... 130
Unitatea 3 ***Leul și cățelușa*** după Lev Tolstoi ... 132
Unitatea 4 **Complementul. Complementul – determinant al verbului** ... 134
Unitatea 5 **Complementul exprimat prin substantiv (pronume)** ... 136
Unitatea 6 **Compunere după titlul dat: *Dovleacul și vița*** ... 138
Unitatea 7 **Tainele cărții. *Călătoria lui Medilo*** de Ioana Nicolaie ... 139
Unitatea 8 ***Jocuri*** de Ana Blandiana ... 140
Evaluare ... 142
Evaluare orală ... 143

7

Lectură

Exersează

Lucru în echipă

Lucru în perechi

Lucru după model

Cuvintele textului

Descoperă

Învață prin joc

Creează

Zâmbește

Amintește-ți

Tainele cărții

Modulul 1 PATRIOTISM

În acest modul:

- vei povesti despre țara în care te-ai născut;
- vei citi expresiv texte literare;
- vei explica și vei folosi cuvinte noi;
- vei scrie corect enunțuri și texte scurte proprii;
- vei învăța să comunici corect cu diferite persoane;
- vei demonstra cum prețuiești patria, neamul, tradițiile țării în care te-ai născut;
- te vei bucura de o lectură interesantă și utilă;
- vei participa activ la proiectul *O țară ca un strugure…*

Oastea țării
de Ștefan Tudor

Modalități de exprimare orală în diferite situații de comunicare

Pădurile Moldovei
de Dimitrie Cantemir

Mijloace de transmitere a informației
Eticheta comunicări

Rege între filosofi
de Nicolae Dabija

Compoziție după imagini: *Moldova – gură de rai…*

Unitatea 1 Gură de rai…

Lectura imaginii:

- Cum crezi, cine a realizat această imagine?
- Ce informație desprindem din ea?
- Formulează trei întrebări pentru imaginea dată.
- Ce sentimente îți transmite această imagine? Alege dintre variantele propuse: patriotism, dragoste, încredere, mândrie, admirație etc.
- Cum ai intitula imaginea dată? Argumentează.
- Alege doar o denumire pentru ea, acordând învingătorului o diplomă.

Undă verde

- Observați imaginea și discutați împreună despre Republica Moldova.
- Scrieți pe o fișă două enunțuri despre țară, pornind de la reperele date:
  - *Țara mea este cel mai pitoresc loc din lume, căci…*
  - *Fiecare om își iubește țara, întrucât…*

  Adunați toate fișele. Un elev extrage o fișă și citește conținutul de pe aceasta. Cel care și-a recunoscut mesajul preia sarcina jocului.
- Repartizați rolurile pentru realizarea și prezentarea, la sfârșitul modulului, a proiectului Poster de grup: *O țară ca un strugure…*

9

Motto: *Mi-i casă Moldova,*
Pământul mi-i sfânt –
Să-l apăr de rele,
Prin muncă să-l cânt.

- **Ce îți sugerează titlul poeziei?**
- **Discutați despre componența posibilă a unei oști ce reprezintă țara.**

Oastea țării

Păsările pleacă prin străini,
Rânduind în stoluri puișorii.
Vă salut, copii cu flori în mâini,
Răsăriți din nou în fața școlii.
Toamna vă sărută pe obraji,
Soarele în brațe vă cuprinde.
Umpleți-vă pieptul de curaj
Să vă faceți visele-mplinite!
Folosiți muniția ce-aveți
Izvodită din înțelepciune:
— Cartea, care este mai de preț
Decât toate armele din lume.
Fiecare clasă e un steag.
Steagu-și are-n frunte căpitanul.
Steag cu steag, vegheați acest meleag,
Limba și istoria, și neamul.
Câștigați, prieteni, rând pe rând,
Bătălie după bătălie.
Niciodată încă pe pământ
Nimeni n-a învins copilăria.
Cum se-ntâmplă toamna, an de an,
Pleacă păsărelele grăbite…
Cartea sus, urmași ai lui Ștefan,
Oastea țării – inimă fierbinte!

Ștefan Tudor

Cuvinte-cheie

- țară
- carte
- copilărie
- bătălie

- Argumentează valoarea fiecărui cuvânt-cheie.
- Explică selecția cuvintelor date.

Lectură și explorare

- **Cui i se adresează poetul în poezia citită?**
- **Ce semnificație are titlul poeziei?**
- **Cu ce este comparată clasa în poezie? Ce reprezintă oastea țării?**
- **Ce ai putea promite în urma sfaturilor propuse?**

1. ***a)*** **Descoperă în textul citit cuvintele cu același sens pentru:**
• amici • plai • popor • armată • a păzi • drapel
b) **Alcătuiește enunțuri cu două dintre ele.**

2. ***a)*** **Găsește în text cuvinte cu sens opus pentru:**
• dușmani • sosesc • jos • înghețat
b) **Înlocuiește în text cuvintele găsite de tine cu cele cu sens opus propuse mai sus. Ce schimbări observi? Formulează concluzii.**

3. ***a)*** **Identifică și scrie cuvintele-rimă.**
b) **Stabilește legătura între două din perechile alese.**

4. ***a)*** **Identifică un vers-două care îți trezesc admirația. Argumentează.**

b) **Prin ce atrag atenția versurile? Argumentează.**

Toamna vă sărută pe obraji,
Soarele în brațe vă cuprinde.

c) **Continuă șirul obiectelor descrise în aceeași manieră.**

Cerul… Norul… Pomul… Casa…

5. ***a)*** **Formulează, pe baza poeziei, trei întrebări, care să înceapă astfel:** *De ce…?*

b) **Răspunde la aceste întrebări.**

6. ***a)*** **Discută cu colegul/colega de bancă despre învățătura din următoarele versuri:**

Fiecare clasă e un steag.
Steagu-și are-n frunte căpitanul.

b) **Alegeți varianta care vi se pare mai potrivită înțelegerii acestor versuri. Argumentați.**

- Fiecare clasă are steagul său.
- În fiecare clasă trebuie să fie un steag.
- Clasa trebuie să fie ca un simbol al țării, asemenea steagului.
- Clasa trebuie să fie unită, precum sunt culorile de pe steag.
- Căpitanul trebuie să fie cel care poartă steagul.

7. ***a)*** **Cu ce sens este utilizat cuvântul *bătălie* în poezia *Oastea țării*? Ce sugerează acest cuvânt?**

Câștigați, prieteni, rând pe rând,
Bătălie după bătălie.

b) **Alcătuiește un enunț în care cuvântul *bătălie* să aibă alt sens decât în text.**

8. ***a)*** **Găsește și transcrie din poezie:**

Poveștele:	Adresările:	Îndemnurile:

b) **Observă semnele de punctuație utilizate în acest scop. Formulează concluzii.**

c) **Imaginează-ți că trebuie să redactezi un mesaj (o comunicare) către strămoșii tăi. Ce ai putea promite în urma sfaturilor propuse în poezia *Oastea țării* de Ștefan Tudor?**

Lectură și reflecție

9. Desprindeți ideea principală a poeziei, lucrând împreună.

- Identificați trei-patru versuri care vi se par cele mai importante, care definesc o idee, o învățătură.
- Alegeți-l dintre acestea pe cel mai sugestiv.
- Spuneți-vă părerile pe rând, ascultați-vă cu multă răbdare.
- Decideți în favoarea ideii pentru care au fost prezentate cele mai multe argumente.

10. Observă imaginea. Cum crezi, ce sugerează ea? Alcătuiește pe baza imaginii un text din patru-cinci enunțuri.

11

Modalități de exprimare orală în diferite situații de comunicare

1. Observă imaginile. Ce informație îți prezintă fiecare dintre ele?

— Ce este pentru Dumneavoastră baștina?
— Baștina e locul unde m-am născut.
Baștina mea e locul în care
mă simt mai bine.

Moldova e o țară pitorească. Ea este cea mai înfloritoare și mai atrăgătoare prin verdeața sa. Podgoriile îl ademenesc pe orice călător prin bobițele lor lucitoare. Văile Moldovei ascund adevărate comori de plante. Sunt tainici și codrii Moldovei...

— Republica Moldova este o țară cu o așezare geografică deosebită. Împestrițată de văi și dealuri, ea seamănă cu un loc de rai. Râurile Nistru, Bâc, Răut, Ichel și altele par a fi niște vase sangvine dătătoare de viață. Codrii dau impresia că țara este păzită în permanență de ostași de nădejde. Țara este împărțită în trei zone principale: centrul, nordul și sudul.

2. Prin ce se deosebesc cele trei comunicări? Identifică dialogul, descrierea, monologul.

3. Alege și continuă în scris una dintre comunicările începute de personajele din imagini.

4. **Continuă gândurile, trasând corespondențe:**

Monologul este comunicarea	în care sunt prezentate însușirile unui obiect.
Dialogul este comunicarea	în care oratorul prezintă un discurs individual, neîntrerupt.
Descrierea este comunicarea	în care conversează cel puțin două persoane.

5. **Formulați o listă de răspunsuri pe baza următoarei scheme.**

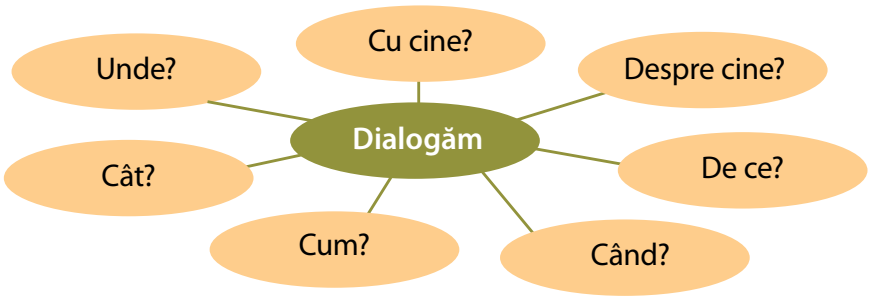

6. **Privește imaginea. Descrie obiectul în patru-cinci enunțuri, urmând planul dat:**

a) denumirea obiectului;
b) proprietățile lui: culoarea, forma, însușirea etc.;
c) destinația sau utilitatea;
d) atitudinea proprie față de acest obiect.

7. **Citește poezia *Întâi și-ntâi* de Vasile Romanciuc.**

Întâi și-ntâi – cuvântul despre țară,
De-ar fi să-l spui a orișicâta oară;
Întâi și-ntâi – cuvântul despre casă,
Chiar și-n străini străin el nu te lasă;
Întâi și-ntâi – cuvânt despre părinte,
Semănător de obiceiuri sfinte;
Și despre limbă, și despre iubire,
De tot ce-avem mai drag în amintire.
Iar încă despre toate celelalte
Am mai putea vorbi și după moarte.

Memorează și scrie poezia prin autodictare.

JOC: *Microfonul magic*

8. **Realizează un dialog cu colegul de bancă, pornind de la această poezie. Utilizează formulele de început:**

Cum crezi…?
De ce ți se pare…?
Ce părere ai despre…?
Ce crezi despre…?

13

- **Prin ce sunt valoroase astăzi pădurile din Moldova?**

Pădurile Moldovei

Pădurile Moldovei, multe și frumoase, conțin atât lemn de prelucrat, cât și pomi fructiferi. Navigatorii în primul rând caută stejarul moldovenesc și afirmă că dintre toate alte specii de lemn, folositoare construcțiilor corăbiilor, anume acest copac e cel mai util și cel mai rezistent în contra carilor. Mai mult decât altele, două păduri de stejari au rămas celebre: cea din Cotnari și cea din Tigheci. Acea din Cotnari, în apropierea orașului cu același nume, nu de la natură, ci de la mâna iscusită a omului și-a luat începuturile. Pe timpurile lui Ștefan cel Mare, în locul acestei păduri era o câmpie foarte întinsă și deschisă. Aici polonezii își făcuseră tabăra unei mari oștiri, iar Ștefan cel Mare i-a atacat și i-a învins, punându-i pe fugă și luându-le tabăra; pe mulți i-a hăcuit și a capturat peste douăzeci de mii de polonezi, în mare majoritate de viță nobilă. Pentru a le redobândi libertatea, regele polonilor a înaintat o mare sumă de bani, refuzată de Ștefan, pentru că el nu bani căuta, ci era dornic să ia un alt trofeu, care mai târziu să glorifice și secolelor următoare faptele sale vitejești, în așa fel, în sfârșit, înjugând pe toți polonezii la plug, a arat întreg câmpul acela mare, unde avuse loc bătălia… și a sădit stejari, ghinda cărora a fost pregătită anume pentru acest sfârșit, care a încununat înălțarea acestei păduri atât de mari și atât de frumoase. Moldovenii o numesc astăzi Dumbrăvile Roșii, care sunt numite așa pentru că au fost irigate cu sângele polonez. Pădurea cealaltă, numită Tigheci, este așezată de partea cealaltă a Prutului, la marginea Basarabiei. Arborii sunt destul de nalți, cu toate că au o desime uluitoare, încât niciun pedestraș n-o poate străbate decât pe potecile cunoscute numai de locuitorii băștinași.

Dimitrie Cantemir

Cuvinte-cheie

- Cotnari
- Tigheci
- Ștefan cel Mare
- stejar
- codri
- rădăcini

Explică selecția cuvintelor date.

Lectură și explorare

- **Ce lucruri uimitoare ai aflat din acest text?**
- **Ce contribuție a avut Ștefan cel Mare la îmbogățirea pădurilor?**
- **Citește expresiv textul.**
- **Găsește fragmentul ce corespunde imaginilor.**

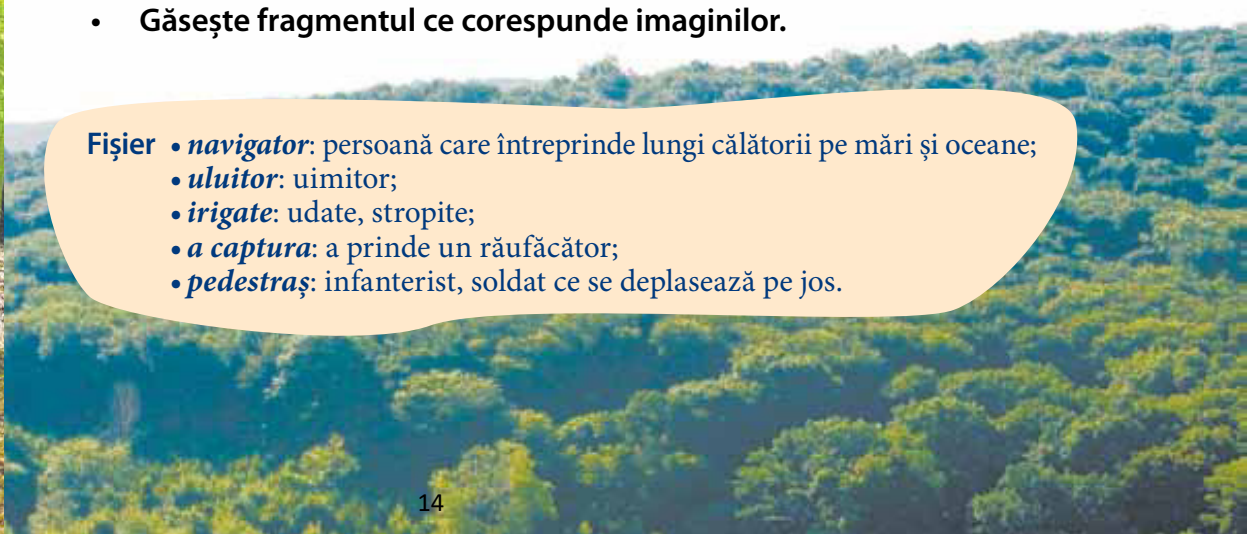

Fișier
- ***navigator***: persoană care întreprinde lungi călătorii pe mări și oceane;
- ***uluitor***: uimitor;
- ***irigate***: udate, stropite;
- ***a captura***: a prinde un răufăcător;
- ***pedestraș***: infanterist, soldat ce se deplasează pe jos.

1. ***a)*** **Explică sensurile următoarelor cuvinte (dacă e nevoie – cu dicționarul):**

• util • rezistent • celebru • iscusit

b) **Include în enunțuri proprii cuvintele date.**

2. **Formulează întrebări pe baza textului, pornind de la cuvintele date.**

Ce…? Cum…? De ce…?
Cine…? Când…? Cu ce scop…?

3. ***a)*** **Completează tabelul selectând din text câte trei cuvinte care sunt:**

Adjective *(cuvinte care denumesc însușiri)*	Substantive *(cuvinte care denumesc obiecte)*	Verbe *(cuvinte care denumesc acțiuni)*

b) Identifică modul de comunicare în text: dialog, monolog, descriere. Formulează o concluzie pe baza substantivelor și adjectivelor găsite.
Textul care conține multe adjective reprezintă o …

4. **Găsește în text cuvintele ce indică locul și timpul posibil al acțiunii. Completează tabelul:**

Timp	Loc

Lectură și reflecție

5.
- **Imaginează-ți că stai de vorbă cu Ștefan cel Mare. Ce l-ai putea întreba?**
- **Dacă ai avea posibilitatea să joci rolul lui Ștefan cel Mare, ce ai întreprinde în primul rând? Argumentează.**
- **Cine dintre colegii de clasă ar putea juca rolul marelui domnitor? Argumentează.**

6.
- **Examinează imaginea. Găsește asemănări între subiectul desprins din textul *Pădurile Moldovei* și imaginea dată.**

- **Alege din bibliotecă niște cărți scrise de Dimitrie Cantemir.**
- **Observă denumirea editurii, anul ediției.**
- **Citește un alt text scris de Dimitrie Cantemir.**
- **Trage concluzii, împreună cu colegii, despre tematica operei acestui scriitor.**

Mijloace de transmitere a informației

1. **Observă imaginile. Discută împreună cu colegii după următorul plan:**

Arcul de Triumf

Plan de discuție:

- Identifică personajele: Dragoș, Doinița, Emmy și Jonny după aspect și vestimentație.
- Stabilește ce au în comun aceste imagini.
- Formulează cinci întrebări pe baza lor.
- Despre ce comunică copiii?
- În ce mod comunică ei?

Cetatea Soroca

Nu uitați: *orice comunicare se bazează pe cele trei componente: introducere, cuprins, încheiere.*

Mănăstirea Saharna

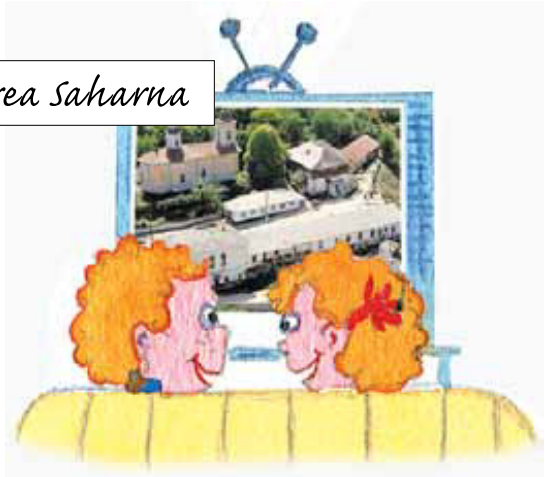

Aleea Clasicilor

REȚINE!

Informația poate fi transmisă nu numai prin viu grai.

Comunicarea se realizează și cu ajutorul telefonului, radioului, televiziunii, presei, computerului, poștei etc.

2. **Alegeți câte o imagine și redactați textul comunicării care este posibil să aibă loc între personajele din imagini.**

Repere: Moldova, mănăstiri, Cetatea Soroca, Arcul de Triumf, Aleea Clasicilor, râul Nistru.

REȚINE!

Mesajul electronic este un text scris, asemănător unui bilețel sau unei scrisori scurte. Spre deosebire de scrisoarea obișnuită, care se expediază în plic, mesajul electronic se expediază cu ajutorul rețelelor electronice: internet, telefon mobil etc.

3. ***a)*** **Redactează textul unui posibil mesaj electronic, care trebuie să aibă următoarele părți componente:**

Introducere – formula de salut, adresarea.

Cuprins – mesajul propriu-zis.

Încheiere – formula de rămas-bun și identificarea numelui, prenumelui expeditorului.

b) ***Tema pentru acasă.*** **Expediază textul mesajului electronic alcătuit prin sms sau e-mail.**

Mini-proiect

La timp a vorbi și a tăcea e arta cea mai grea

1. Formulați două întrebări pe baza acestui proverb. Răspundeți la ele.
2. Schimbați locul cuvintelor în proverbul dat, astfel încât să păstrați sensul acestuia.
3. Alcătuiți familia de cuvinte pentru trei dintre cuvintele proverbului.
4. Identificați sensurile apropiate și sensurile opuse pentru trei cuvinte incluse în acest proverb.
5. Realizați o imagine pe baza proverbului.

17

Eticheta comunicării
(reguli de comunicare, formule de salut, ținuta, tactul)

Florii i se cere parfum, iar omului politețe

1. ***a)*** **Observă imaginile. Descoperă regulile de comunicare a persoanelor în societate.**

b) **Alcătuiește câte două-trei enunțuri pe baza fiecărei imagini. Poți utiliza expresiile de mai jos.**

Este recomandabil să… E binevenit… Este frumos să…
Mai potrivit poate fi… În cazul în care…

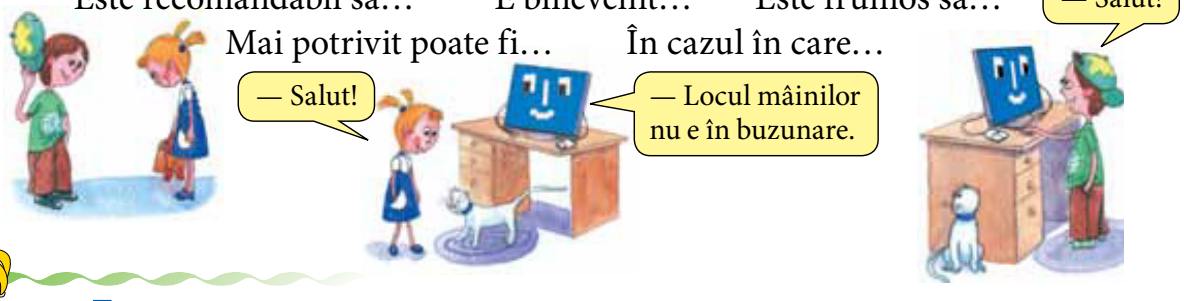

2. **JOC: *Aventura***

- Pregătiți, pentru fiecare elev, ecusoane pe care să fie scrise nume, prenume sau funcții ale unor oameni. De exemplu: tanti Viorica, directorul școlii, bunica, bunicul, Marcel, învățătoarea, verișorul, vecina, vânzătorul etc.
- Aranjați-vă *cerc în cerc*.
- Salutați-vă pe rând cu cei pe care îi întâlniți în cale, rotindu-vă în cerc.
- Nu uitați să vă salutați corect.
- Utilizați formulele de salut: *salut, noroc, sărut mâna, bună dimineața, bună ziua* etc.

3. **Completează regulile de salut cu informații potrivite.**

- Băieții salută primii … după cum bărbații salută primii femeile.
- Copiii și persoanele mai tinere salută persoanele … .
- Când intrăm într-o încăpere, îi salutăm … .
- Când ne alăturăm unui grup, salutăm … .
- După ce salutăm, nu întrerupem … .
- Întotdeauna salută cel care merge pe cel care …, cel care se află într-o mașină pe cel care … .

4. **Codificați proverbele de mai jos prin gesturi și mimică.**

- Florii i se cere parfum, iar omului politețe!
- Comportă-te pe munte așa cum te-ai comporta într-un palat.
- Bună ziua, căciulă, că stăpânul n-are gură!

5. **Concurs!**

Creați daloguri de salut, utilizând cuvintele din caseta lui Neteluș.

R. Moldova, România: **Salut!**	Germania, Austria, Luxemburg: **Hallo!**	Olanda: **Hoi!**
Bulgaria: **Zdrasti!**	Grecia, Cipru: **Geia!**	Portugalia: **Olá!**
Cehia: **Nazdar!**	Italia: **Ciao!**	Polonia: **Cześć!**
Danemarca: **Hallo!**	Irlanda: **Hello!**	Slovacia: **Ahoj!**
Estonia: **Tere!**	Letonia: **Sveiki!**	Slovenia: **Živijo!**
Finlanda: **Terve!**	Lituania: **Sveika!**	Spania: **Hola!**
Franța, Belgia: **Salut!**	Marea Britanie, Malta: **Bongul!**	Suedia: **Hallå!**
		Ungaria: **Servusz!**

6. **Observă imaginile. Citește formulele de adresare și pe cele de răspuns. Exersează cu colegul/colega de bancă, utilizând aceste expresii.**

— Nicoleta, pot să te servesc cu o ciocolată?
— Voi fi încântat dacă nu vei refuza ciocolata!
— Cu mare plăcere te servesc cu o ciocolată!
— Valentin, am plăcerea să te servesc cu un măr.

— Ești foarte drăguț, Alex!
— Mulțumesc foarte mult!
— Îți rămân datoare!
— Îți sunt recunoscătoare!
— Mulțumesc, Iana!
— Ești foarte amabilă, Iana!
— Ești drăguță, Iana!

VORBIM ȘI SCRIEM CULT

7. ***a)*** **Știi să vorbești la telefon? Citește recomandările lui Neteluș. Transcrie-le doar pe cele de care nu ai ținut cont până acum.**

- Când apelezi pe cineva, neapărat te prezinți.
- Evită formulele: *sunt un coleg, sunt un prieten.* Prezintă-te complet.
- În cazul când primești apelul, solicită recomandarea celui care apelează.
- Evită formula: *Cine sună?* Înlocuiește-o cu următoarea: *Vă rog să vă prezentați!* (în cazul când cel care apelează nu se prezintă).
- Expune clar informația pe care o dețiii. Telefonul nu e un obiect sau loc de joacă, ci o modalitate de a rezolva unele situații cotidiene.

b) **Alcătuiește o convorbire telefonică din șase replici.**

Expresii de reper:

- Formule de inițiere a conversației
  Salut! Ce mai faci?…
  Nu vă supărați. M-ar interesa…
  Fiți amabil, aș vrea să știu…
  Spuneți-mi, vă rog…
  Vă rog, îmi puteți da o informație?
  Te rog, ajută-mă să…
  Aș vrea să știu…
  Îmi dați voie, vă rog, să…

- Formule de încheiere a conversației
  Mulțumesc!
  Cu multă plăcere!
  La revedere!
  Salut!
  Pe mâine!

19

Tainele cărții

Impresii de lectură

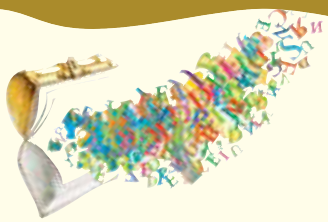

Rege între filosofi

Dimitrie CANTEMIR

La o ședință a Academiei din Berlin urma să fie aleși câțiva noi membri.

— Propun ca membru de onoare al Academiei noastre să fie ales învățatul Demetrius Cantemir, a deschis ședința filosoful Leibniz.

— Pentru care merite, baron Leibniz?! s-a interesat careva dintre cei prezenți.

— După părerea mea, la ora actuală, Demetrius Cantemir e unul dintre cei mai de seamă învățați din lume. A scris multe și felurite cărți, între care o istorie a turcilor. Cea mai bună dintre câte s-au scris vreodată. A compus cărți de filosofie. E un foarte bun matematician. A inventat un aparat pentru calcule la Moscova, unde se află acum… Turcii îl socot cel mai mare compozitor al lor.

— Dar ce, parcă turcii au note muzicale?!

— Au, dar tot Cantemir le-a și născocit pentru ei. Mai cunoaște, domnilor, zece limbi. Scrie în latină, greacă, turcă, rusă, română…

— Și cine-i acest Cantemir? E un neamț?

— E un român…

— De unde?

— Din Moldova.

— Pe unde o fi această țară? întrebă un savant.

— Pe undeva prin Asia Mică, dacă nu mă înșel…, cercă să aprobe altul.

— Ba nu, domnilor, în Europa, în chiar inima ei.

— Acest Demetrius, sau, cum îi zic moldovenii, Dimitrie Cantemir, a fost domn în țara lui. Dar, fiindcă s-a ridicat cu armele împotriva lor, turcii l-au alungat din țară. Acum trăiește în Rusia. Și se ocupă cu scrisul și cu alte îndeletniciri demne de un cărturar. Propun să fie pus la vot numele lui… Cu o condiție: dacă e ales, să-l rugăm să ne scrie o carte despre țara lui, Moldova, adăugă cineva. Academicienii au votat unanim pentru Dimitrie Cantemir.

Peste câțiva ani, cartea despre Moldova a și fost scrisă. Ea se intitula *Descrierea Moldovei*. Academia din Berlin, care la 1714 l-a ales pe moldoveanul Dimitrie Cantemir membru de onoare, l-a numit în diploma pe care i-a trimis-o „…rege între filosofi și filosof între regi…”, calificativ pe care fostul domn al Moldovei l-a purtat cu mândrie toată viața.

Dimitrie Cantemir a trăit cincizeci de ani. Dintre aceștia, douăzeci și doi – la Istanbul, între turci, iar treisprezece, în Rusia, între ruși.

În Moldova trăise mai mult copil fiind. Dar cu atât mai dragă îi era. O visa mereu. Și cu ochii deschiși.

Nicolae Dabija

Jocul pălăriilor
Exprimați-vă impresia despre acest text, pornind de la reperele date, în funcție de rolul pe care îl aveți.

Grupa pălăriilor albe:
Totuși corect este…

Grupa pălăriilor galbene:
Totul va fi bine, mai ales că…

Grupa pălăriilor roșii:
Eu intuiesc (presupun)…

Grupa pălăriilor albastre:
Sunt convins că…

Grupa pălăriilor negre:
Aș vrea să precizez că…

Grupa pălăriilor verzi:
Am o idee…

- **Alege trei enunțuri care ți se par cele mai importante cu referire la viața lui Dimitrie Cantemir.**

1. **Spune-ți părerea despre text, continuând gândul:**
   - Textul impresionează prin…
   - M-am amuzat când…
   - Cel mai captivant a fost momentul…
   - Textul mă învață…
   - Am admirat…
2. **Povestește textul la două persoane (membrii familiei sau prieteni).**
3. **Înregistrează aprecierea dată de aceste persoane pe o fișă specială.**
4. **Prezintă fișa colegilor de clasă.**

Unitatea 8

Compoziție după imagini: *Moldova – gură de rai…*

1. **Observă imaginile. Stabilește relațiile dintre ele și alcătuiește o compunere cu titlul: *Moldova – gură de rai…***

Procedează ca mine!

2.
- **Pregătește fișe-suport pe care vei înregistra date pentru compunere.**
- **Informează-te despre frumusețea plaiului natal, răspunzând la întrebarea: *Prin ce este frumoasă țara noastră?***
- **Enumeră așezările pitorești ale țării tale.**
- **Descrie în trei-patru enunțuri una dintre imaginile de mai sus.**
- **Selectează trei-patru expresii frumoase despre Moldova, moldoveni, tradiții.**
- **Formulează câte un enunț-două pe baza fiecărei imagini.**
- **Stabilește legături de sens între propoziții.**
- **Redactează compunerea.**
- **Prezintă compoziția elaborată în fața colegilor.**
- **Expune cu amabilitate părerea ta despre compunerile colegilor.**
- **Aplaudați lucrarea apreciată de majoritatea colegilor.**

Proiect de grup

- Elaborați un poster de grup *O țară ca un strugure…*
- **Întrebarea-cheie:** *În ce mod îmi cunosc țara?*

1. Selectați și scrieți informații scurte (patru-cinci enunțuri) despre Moldova.
2. Selectați și scrieți câte o poezie, o baladă, o legendă, un cântec, o povestire despre țară.
3. Alegeți două compuneri dintre cele mai reușite. Scrieți-le pe poster.
4. Pregătiți desene, imagini, fotografii pentru poster. Aranjați-le și lipiți-le pe poster.
5. Prezentați posterul în fața colegilor, părinților.

21

Evaluare

Acum pot...

1. …să răspund oral la întrebările: 3 p.

- De ce mă mândresc cu țara mea?
- Cine este responsabil de viitorul țării mele?
- Cine sunt marile personalități de la care trebuie să iau exemplu?

2. …să potrivesc cuvântul din stânga cu explicația lui din dreapta: 2 p.

Monologul	sunt prezentate însușirile unui obiect.
Dialogul	prezintă un discurs individual, neîntrerupt.
Descrierea	comunică cel puțin două persoane.

3. …să găsesc cuvinte cu sens opus pentru cele de mai jos: 2 p.

• înghețat • jos • dușmani • sosesc

4. …să explic sensurile următoarelor cuvinte: 4 p.

• util • rezistent • celebru • iscusit

5. …să continui gândul: 3 p.

Comunicarea se realizează cu ajutorul _____,
_____, _____ și al _____.
Informația poate fi transmisă nu numai prin_____.
Oamenii pot să comunice chiar fiind _____.
Pentru o comunicare eficientă, oamenii stabilesc
anumite_____

6. …să scriu două enunțuri despre textul care m-a impresionat cel mai mult în acest modul. 2 p.

7. …să scriu o scurtă compunere, din cinci-șase enunțuri, cu titlul dat: 9 p.

Moldova — dulce plai, gură de rai!

Apreciază-te

Calificativ	FB	B	S
Punctaj	25-22	21-16	15-9

Total **25** p.

Modulul 2 CHIBZUINȚĂ

În acest modul:

- vei învăța să comunici corect cu diferite persoane;
- vei identifica elementele componente ale cărții;
- vei citi expresiv texte literare;
- vei aprecia cartea, bucurându-te de o lectură interesantă și utilă;
- vei scrie o compoziție după un șir de imagini;
- vei colabora activ la proiectul Școala – casă cu minuni;
- vei demonstra chibzuință în vorbe și în fapte.

Culoarea, mirozna și foșnetul acelei cărțulii
după Ion Druță

Elementele componente ale cărții

Cuvintele
de Ștefan Tudor

Cum poți forma cuvinte noi?
Coridorul ispitei
după Voltaire

Compoziție după un șir de imagini
Oriunde, oricând poți să înveți!

Tainele cărții
Cartea digitală

Unitatea 1 De șapte ori măsoară…

Lectura imaginii:

- Cum crezi, cine a realizat această imagine?
- Ce crezi că a avut loc cu un minut în urmă?
- Ce observi în planul secundar?
- Ce emoții îți trezește această imagine?
- Crezi că imaginea s-ar putea intitula *De 7 ori măsoară*?
- Găsește expresii ce s-ar potrivi activității elevilor.

Undă verde

- Scrie trei enunțuri despre felul cum trebuie să înveți.
- Continuă gândul: *Chibzuit înseamnă…*
- Observați imaginile și discutați împreună despre un elev chibzuit.
- Repartizați rolurile pentru realizarea și prezentarea la sfârșitul modulului a proiectului *Școala – casă cu minuni*.

Motto: *Caută cuvântul potrivit,*
Care nu lovește și nu doare,
Care să mângâie ca o floare
Ce de dragul tău a înflorit!...
Ștefan Tudor

- **Poate oare o carte să influențeze soarta omului?**
- **Presupune care poate fi desfășurarea acțiunilor în text, pornind de la cuvintele-cheie.**

Culoarea, mirozna și foșnetul acelei cărțulii

(fragment din nuvela *Horodiște*)

Am tot bocit eu zi de zi, și mama m-a înscris la școală numai la cinci ani.

Primul meu mare necaz la școală a fost că nu mă puteam așeza singur în bancă – sora, împreună cu prietenele sale, puneau mâna și mă aburcau sus.

Mi-ar plăcea grozav să zic că am fost unul dintre cei mai buni elevi, dar adevărul, sfântul adevăr, stă alături, făcându-mi cu degetul, și zice: nu cumva să spui una ca asta. Aveam un scris pocit, literele se risipeau în rând ca stâlpii dintr-un gard vechi și a trebuit să curgă multă apă pe Nistru până ce literele mele, așa pocite cum le-a fost dat să fie, ***au început să aibă și ele rostul lor.***

Învățam scriind cu grafit pe-o placă – scrii și ștergi cu mâneca, iară scrii și iară ștergi, pentru că bani pentru caiete și creioane rar cine avea. Manualele erau și ele un adevărat blestem al copilăriei. În clasa a doua ori a treia am rămas fără cartea de citire. Târziu, aproape de Crăciun, vine învățătorul Pavel cu un clit de manuale și ne spune să aducem bani de acasă – cam cinci lei costa manualul. Era un an greu, dar lumea se trăgea la carte, și azi doi copii aduc bani și seara se întorc cu manualul în trăistuță, mâine mai vin doi cu câte cinci lei, și clitul scade, se topește ca zăpada în pragul primăverii. Iar eu vin, zi de zi, și tac chitic, pentru că, atunci când mama nu avea parale, nu aveam nici eu de la cine cere.

Vreo săptămână și ceva n-am mai învățat nimic. Acasă tot așteptam, poate mama, vorbind cu tata, va pomeni de manual; la școală mă rugam în gând Domnului să nu mai vină atâția cu bani, poate îmi rămâne și mie manual până la urmă, dar vremea trecea și uite că ieri au fost patru, azi au rămas numai trei, apoi numai două au rămas. Și, într-o zi, când încă un cineva a adus un bănuț și învățătorul Harabagiu s-a dus în fundul clasei de i-a dat manualul, întorcându-se și trecând pe lângă banca mea, a șovăit o clipa din mers. Cu o mișcare largă, omenească, a aruncat ultimul manual pe bancă, în fața mea, și am rămas să port pentru toată viața culoarea, mirozna și foșnetul acelei cărțulii.

După Ion Druță

Cuvinte-cheie

- școală
- bani
- carte
- viață

Fișier

- ***pocit:*** urât, caraghios;
- ***grafit***: substanță asemănătoare cărbunelui, de consistență mai moale; se utilizează ca mină de creion;
- ***a șovăi:*** a sta pe gânduri, a ezita.

Lectură și explorare

- **Când s-au întâmplat evenimentele descrise în textul *Culoarea, mirozna și foșnetul acelei cărțulii*? Argumentează cu enunțuri din text.**
- **Citește secvența care îl caracterizează pe autor ca pe o persoană onestă.**
- **De ce au rămas pentru toată viața în amintirea scriitorului culoarea, mirozna și foșnetul acelei cărți de citire?**
- **Explică selecția cuvintelor-cheie.**

1. ***a)*** **Grupează în perechi sinonimele descoperite în șirul dat de cuvinte.**

necaz blestem largă dezastru generoasă supărare

b) **Înlocuiește cuvântul din text cu perechea lui determinată la punctul *a)*. Ce ai constatat?**

2. **Găsește sinonime pentru cuvintele selectate din text.**

• adevăr • scade • clipă • omenească

3. **Scrie forma literară a cuvintelor utilizate în textul citit.**

• a aburca • asta • clit

4. **Stabilește corespondențe între expresiile din prima coloană și semnificațiile din coloana a doua.**

a pune mâna	a dori să învețe
a se trage la carte	a nu spune nimic
a tăcea chitic	a acționa, a întreprinde ceva

5. ***a)*** **Citește fragmentele de text care conțin enunțurile de mai jos:**

- …sfântul adevăr stă alături, făcându-mi cu degetul…
- …a trebuit să curgă multă apă pe Nistru…
- …se topește ca zăpada în pragul primăverii…
- …manualele erau și ele un adevărat blestem al copilăriei…

b) **Explică stările sufletești pe care le trăiește personajul, enunțând expresiile date.**

Repere: tristețe, resemnare, regret, nostalgie, dor.

6. **Observă cuvintele-cheie. Dezvoltă o idee pe baza fiecărui cuvânt. Alcătuiește planul de idei al textului.**

Lectură și reflecție

7. ***a)*** **Observați situațiile din imagini.**

b) **Discută cu colegul/colega de bancă despre situațiile prezentate în imagini. Propune orice idee, răspunzând la întrebările: *Cu ce scop…? De ce…? Când…? Cum…?***

c) **Ce diferențe poți stabili între condițiile de învățare în copilăria autorului și condițiile de învățare în școala ta?**

d) **Scrie un text din trei-patru enunțuri cu titlul: *De ce trebuie să citesc?***

e) **Citește textul scris unui membru de familie. Solicită o apreciere.**

25

Tainele cărții

Elementele componente ale cărții

1. **Prezintă o carte citită de tine, bazându-te pe informațiile de mai jos.**

2. ***a)*** **Scrie timp de trei minute ce poți afla din cărțile de mai jos.**

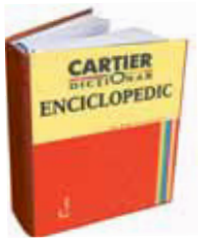

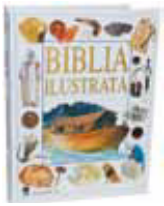

b) **Recomandă o carte colegului/colegei de bancă.**

3. **Restabilește proverbele și explică semnificația lor.**

- Plăcute, vorbele, învățătura, înmulțesc.
- A, învăța, târziu, niciodată, nu, e.

4. ***a)*** **Formulați o listă de întrebări și răspunsuri pe baza proverbului.**

Omul fără carte este ca și lemnul necioplit.

b) **Elaborați o listă de reguli pentru păstrarea unei carți în condiții bune.**

1) Învelesc coperta pentru a o proteja.
2) Îmi spăl mâinile înainte de a lua cartea.
3)
4)
5)

5. ***a)*** **Privește cu atenție imaginile.**

b) **Scrie un mic text în care să enumeri acțiunile pe care le facem la bibliotecă.**

c) **Scrie o listă de formule de politețe pe care le folosești atunci când mergi la bibliotecă.**

6. **a)** **Selectează la bibliotecă 10 cărți. Scrie titlurile acestora și numele autorilor lor. Informează-te despre autorii acestor cărți:**

- Țara de origine
- Anii de viață
- Alte titluri de cărți

b) **Prezintă informația selectată familiei tale.**

c) **Notează aprecierile date de membrii familiei tale pe o fișă specială. Prezint-o celui mai bun prieten.**

7. **Scrie familia de cuvinte (3-4 cuvinte) pentru termenul *carte*.**

8. **a)** **Citește următorul text:**

Povestea unei cărți este lungă.

Mai întâi, autorul scrie cartea. Toate foile alcătuiesc manuscrisul. În trecut, cuvântul se referea la orice text scris cu litere de mână; în prezent, termenul se referă la orice scriere care urmează să fie publicată. Autorul duce manuscrisul la editură. Aici, redactorul citește manuscrisul și începe să lucreze cu autorul la conținutul și forma viitoarei cărți.

Ilustrațiile frumoase pe care le admirați sunt realizate de ilustratori. Ilustrațiile și textele sunt așezate în pagină de către tehnoredactori cu ajutorul computerului. Apoi, cartea este recitită de corectori. Aceștia fac corecturile necesare.

Redactorul trimite cartea la tipografie. Tipografii o tipăresc. Filele sunt cusute, apoi se lipesc copertele.

b) **Codifică prin desen informația aflată din acest text.**

c) **Prezintă desenul colegilor, povestind textul citit.**

9. **Completează ideile de pe posterul NU UITA!**

NU UITA!

- **Când citești o carte, învelește … pentru a o proteja!**
- **Folosește … de carte!**
- **Nu îndoi …!**
- **Nu scrie … pe carte!**
- **Nu desena și nu face … pe filele cărții!**

Mini-proiect

Cartea

- Selectează patru proverbe despre carte.
- Formulează câte o întrebare pentru fiecare proverb.
- Scrie trei expresii cu ajutorul cuvântului *carte*.
- Alcătuiește câte un enunț cu fiecare expresie.
- Ilustrează o expresie.
- Prezintă prin mimică și gest una dintre expresiile date.
- Alcătuiește o poezie din patru versuri cu titlul *Cartea*.

Profesorul pune o întrebare unui elev. Acesta tace.
– Întrebarea este atât de grea? îl întreabă profesorul.
– Nu, domnule profesor, întrebarea este ușoară, dar răspunsul este greu.

27

- **Ar putea oare exista paznic la cuvinte?**

Cuvintele

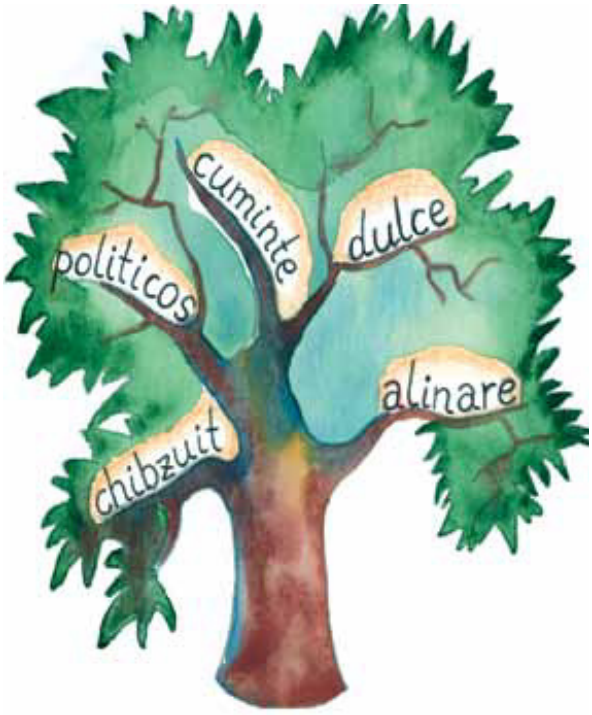

Nu există paznic la cuvinte!
Intră în livada lor bogată
Și culege-atât cât poți cuprinde,
Și mai vin-o dată, și-nc-o dată.
Ele te așteaptă zâmbitoare –
Și cel bun, și cel răutăcios,
Precum fructele lucesc la soare –
Unul plin, iar altul găunos.
Ai cules? Memoria ți-e plină?
Văd pe ochi că ți-ai luat de toate:
Și cuvinte dulci cum e lumina,
Și cuvinte-amare, piperate.
Nu există paznic nici la gură.
Un cuvânt tăios ori grosolan
Nu-ți aduce dragoste, ci ură!
Din amic îți face un dușman.

Iar cuvântul liniștit și dulce
Și pe-o fiară o-ncălzește-un pic;
Semănat, el roadă bună-aduce –
Din dușman îți face un amic.
Nu există paznic la cuvinte!
Este-n lumea asta un cântar
(Care se numește simplu: minte!),
Din păcate, folosit prea rar.

Ștefan Tudor

Cuvinte-cheie
- paznic
- cuvinte
- livadă
- minte

- Explică selecția cuvintelor date.

Lectură și explorare

- **Cui adresează poetul versurile de mai sus?**
- **Explică sugestia cuvântului *ele* în poezia dată.**
- **Ce ți se pare neobișnuit în această poezie?**

1. ***a)*** **Găsește în poezie cuvintele-însușiri.**
b) **Identifică cuvintele ce determină aceste însușiri.**

2. ***a)*** **Găsește sinonimele și antonimele în poezia dată.**
b) **Cu ce scop le folosește autorul în versurile de mai jos?**

…Un cuvânt tăios ori grosolan
Nu-ți aduce dragoste, ci ură!
Din amic îți face un dușman.

c) **Observă numărul de strofe, versuri în poezia dată.**
d) **Recunoaște cuvintele-rimă.**

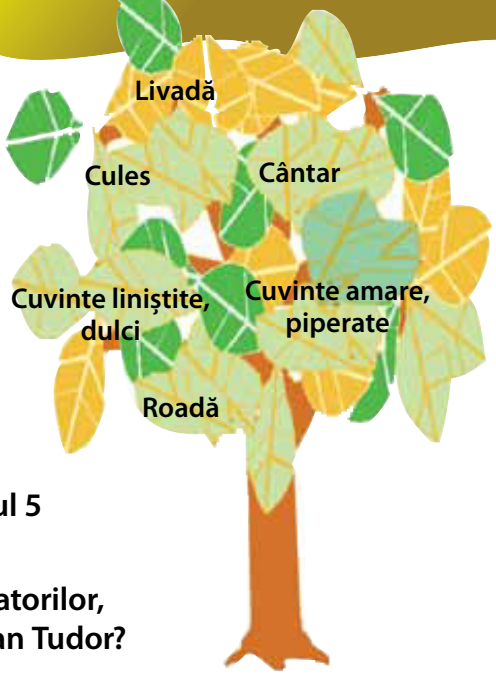

3. **Încearcă să explici semnificația contextuală a cuvintelor din pomul alăturat.**

4. ***a)*** **Ce sens poartă aceste cuvinte: propriu sau figurat?**

b) **Identifică în poezie cinci cuvinte cu sens propriu.**

5. **Găsește cu colegul/colega de bancă cinci cuvinte „dulci” și cinci cuvinte „tăioase”.**

6. **Care dintre cuvintele menționate la exercițiul 5 trebuie preferate în comunicare?**

7. ***a)*** **Dacă ai participa la un concurs al declamatorilor, ai alege să reciți poezia *Cuvintele* de Ștefan Tudor?**

b) **Prezintă trei argumente în acest sens.**

8. **Memorează 3 strofe din poezie. Scrie după dictare fragmentul memorat.**

9. **Argumentează proverbele de mai jos cu idei din poezie.**

- Copacul cu rădăcini adânci nu se teme de furtună.
- Cu cât râul este mai adânc, cu atât curge mai lin.
- Printre spini trebuie să umbli încălțat.

Lectură și reflecție

10. ***a)*** **Alegeți unul dintre proverbele de mai sus.**

- Formulați două întrebări pe baza acestuia. Răspundeți la ele.
- Schimbați locul cuvintelor în proverbul ales, astfel încât să păstrați sensul acestuia.
- Alcătuiți familia de cuvinte pentru trei dintre cuvintele proverbului.
- Identificați sensurile apropiate și sensurile opuse pentru trei cuvinte incluse în proverb.
- Realizați o imagine pe baza proverbului.

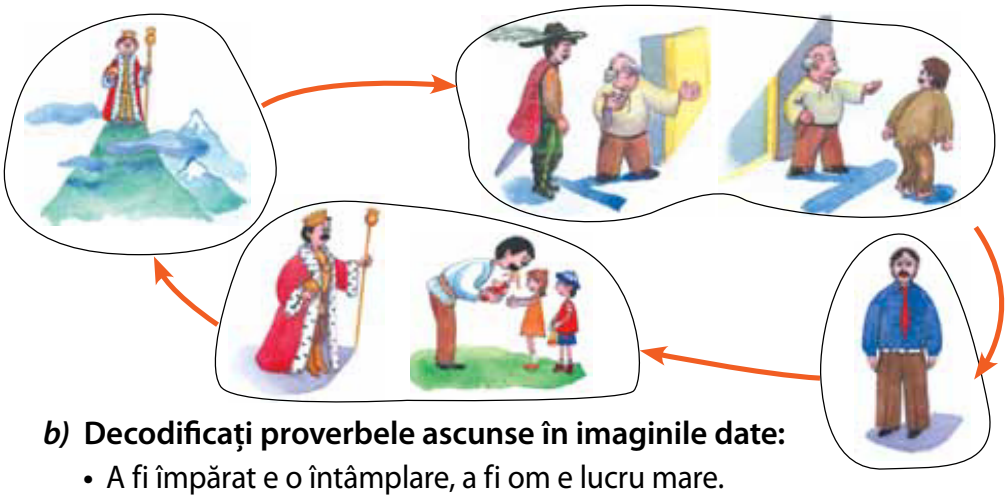

b) **Decodificați proverbele ascunse în imaginile date:**

- A fi împărat e o întâmplare, a fi om e lucru mare.
- Ori te porți cum ți-e vorba, ori vorbești cum ți-e portul.
- Oaspetele e primit după veșminte și e condus după cum a vorbit.
- Comportă-te pe munte așa cum te-ai comporta într-un palat.

c) **Ce vi se pare comun în situațiile prezentate?**

d) **Prezentați prin mimică și gest fiecare proverb.**

29

Cum poți forma cuvinte noi?

Familii de cuvinte

1. ***a)*** **Ce idee comună observi în secvențele de mai jos? Decodifică mesajul.**

a mesi
luminiș luminiță
măsuță lumină
a lumina mesean
luminos masă
lumânare

b) **Continuă gândul lui Dragoș și al Doiniței!**

— Am înțeles! După cum oamenii trăiesc în familii, așa și…

2. ***a)*** **Stabilește legătura dintre imaginile date și următoarele cuvinte:** *casă, căsuță, căsoaie, casnică*.

Procedează ca mine!

b) **Alcătuiește câte un enunț cu fiecare cuvânt găsit.**

— Voi, elevi, ce credeți despre afirmațiile copiilor?

— Cuvintele noi se pot forma numai dacă adaugi la sfârșitul cuvântului părți noi.

— Oare să fie așa? Mi se pare că poți adăuga și la început părți noi!

3. ***a)*** **Formează cuvinte după modelul dat, adăugând următoarele părți ale cuvântului:** *îm-* **și** *-at* **sau** *- it*.

Model: bujor – îmbujorat

pădure	blând	bătrân	pânză
blană	podoabă	bun	parte

b) **Observă cum s-au format noile cuvinte. Formulează concluzii.**

c) **Subliniază cu un creion de culoare verde părțile adăugate la început de cuvânt, iar cu un creion de culoare albastră, pe cele adăugate la sfârșit de cuvânt.**

4. ***a)*** **După model, alcătuiește familiile cuvintelor de mai jos.**

Model: împărat – *împărătească, împărătesc, împărătește…*

• bătrână • părinte • copil

b) **Scrie deasupra fiecărui cuvânt întrebarea potrivită.**
Observă ce denumește fiecare cuvânt: acțiune, însușire sau obiect.

5. ***a)*** **Explică modul în care s-au format cuvintele: cântăreț, cântărește, încântat, cântar, încântător, descântec, cântăraș.**

b) **Cum crezi, ele fac parte din aceeași familie? Argumentează.**

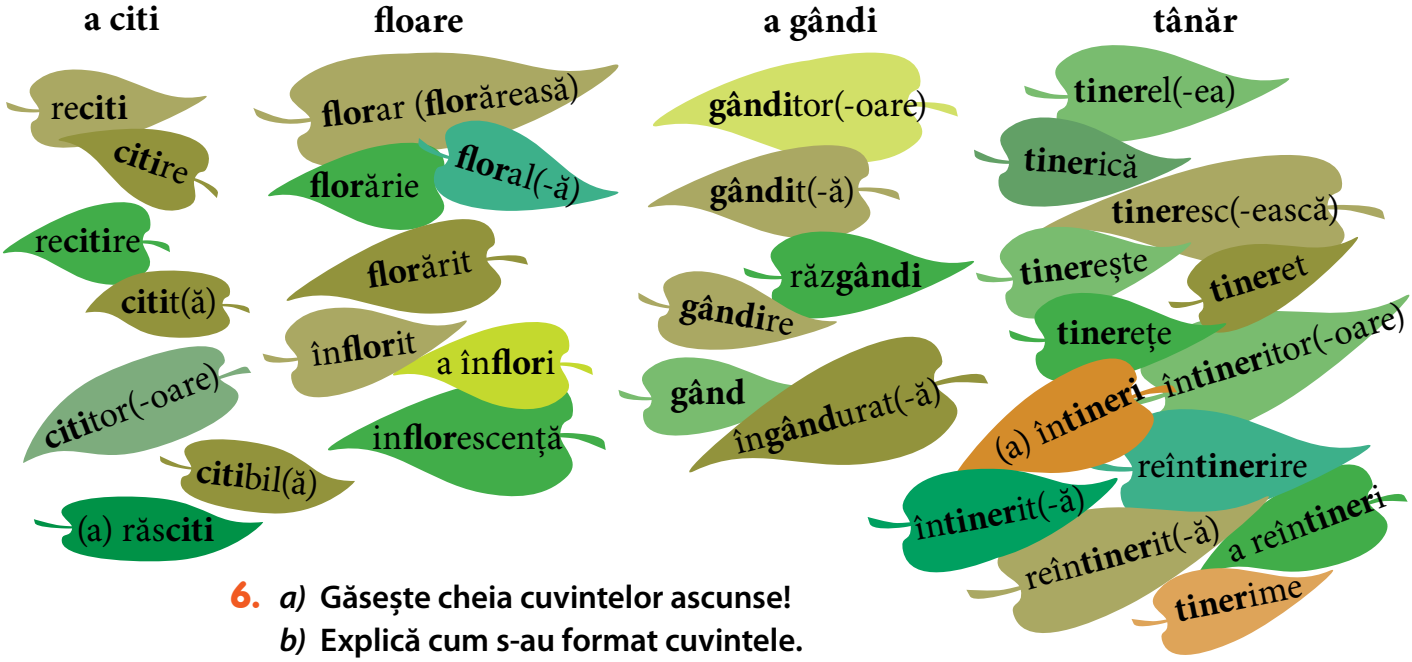

6. ***a)*** **Găsește cheia cuvintelor ascunse!**

b) **Explică cum s-au format cuvintele.**

c) **Încercuiește partea comună a familiilor descoperite.**

d) **Alege din fiecare familie două cuvinte care te impresionează mai mult.**

e) **Alcătuiește cu ele enunțuri.**

7. JOC: **Scrie cuvintele de mai jos de la dreapta spre stânga! Ce observi?**

drag	crap	orez	Nora are un șal.
anul	rama	lac	ele
car	Atena	pod	tot
arama	aerisirea	pas	rar
rever	atacata	taxat	
reper	minim	cojoc	
supus	rotor	caiac	
cuc	tivit	sus	

8. ***a)*** **Explică ce s-a întâmplat în cuvintele de mai jos:**

gușuliță – ușuliță – suliță – uliță – liță

b) **Procedează la fel cu următoarele cuvinte:**

asudată, Elena, Aneta

31

Motto: Înțelepciunea nu se împrumută cu carul, ci se câștigă cu bobul.

- **Cum crezi, în ce mod poate fi ales cel mai cinstit om din țară?**

Coridorul ispitei

Trăia demult un rege vestit pentru bunătatea sa. Și regele acela era lăudat, înșelat și furat.

Într-una din zile, el îl chemă pe înțeleptul înțelepților și-i zise:

— Dumneata, care știi atâtea lucruri frumoase, nu cunoști un mijloc prin care să găsesc un vistiernic care să nu mă fure?

— De bună seamă, răspunse înțeleptul. Vei reuși acest lucru punându-i să joace pe toți cei care se vor înfățișa pentru demnitatea de vistiernic. Cel ce va juca mai ușor, acela va fi omul cel mai cinstit.

— Glumești, zise regele. Ce legătură este între dans și cinste? Dar fie! Fă cum știi!

S-au înființat, în ziua fixată, un număr de șaizeci și patru de bărbați. S-au adus și bătrânii. Totul era pregătit pentru bal. Ca să se ajungă la salonul de bal, trebuia să se treacă printr-un coridor întunecos. Regele, care aflase planul, își înșirase în coridor comorile. După ce au ajuns toți în salon, Măria Sa dădu semnalul de dans. Dar cum să danseze când toți erau grei de comorile pe care le ascunseseră?

— Ce hoți! gândea regele.

Unul singur dintre ei dansa sprinten, ținea fruntea sus, brațele libere, corpul drept.

Iată și un om cinstit, zise regele. Și așa a devenit vistiernic cel mai ușor jucător, iar galeria ce ducea spre sala dansului a fost numită „Coridorul ispitei”.

După Voltaire

Fișier

- ***vistierie:*** denumire dată, în trecut, instituției care administra tezaurul statului, precum și localului în care se păstra acesta;
- ***vistiernic:*** persoană ce administra vistieria țării;
- ***demn:*** care impune respect, care merită respect;
- ***sprinten:*** vioi, iute, ager;
- ***galerie:*** coridor subteran în formă de tunel;
- ***ispită:*** încercare la care era supus cineva pentru a i se verifica starea morală; tentație.

Lectură și explorare

- **Completează grila de mai jos pe baza textului citit.**

Întrebări	Răspunsul propriu	Răspunsul colegului
Cine?		
Ce face?		
Unde?		
Când?		
Cum?		
De ce?		
Cu ce scop?		

Continuă gândul:

- Regele era vestit, căci…
- El era înșelat pentru că…
- Înțeleptul i-a dat un sfat regelui, deoarece…
- Coridorul a fost o ispită, întrucât…
- Candidații la funcția de vistiernic dansau greu, fiindcă…
- Un om cinstit a devenit vistiernic de aceea că…
- Omul onest este onorat în cazul când…

1. **Găsește în text cuvinte cu sens opus pentru cele date:**
   • mincinos • prost • răutate • urâte • luminos • greoi • încordat
2. **Rescrie enunțul de mai jos, înlocuind adjectivele cu antonimele lor, iar apoi cu sinonimele acestora.**
   Cel ce va juca mai ușor, acela va fi omul cel mai cinstit.

3. ***a)*** **Alcătuiește enunțuri cu fiecare cuvânt din fișier.**

b) **Alege și scrie în caiet un enunț, dintre cele expuse de colegii tăi, care ți s-a părut cel mai interesant și alcătuit corect.**

4. ***a)*** **Realizați și propuneți colegilor o listă de cuvinte-cheie. Argumentați alegerea.**

b) **Alcătuiți planul de idei al textului, ținând cont de cuvintele-cheie.**

5. **Alcătuiește câte trei întrebări la care să se poată răspunde cu argumente din text pe baza următoarelor afirmații:**

- Cine pe altul omenește pe sine se cinstește.
- Înțelepciunea prețuiește mai mult decât mărgăritarele.

6. ***a)*** **Explică ortografia următoarelor îmbinări extrase din text:**

Într-una, s-au înființat, s-au adus, printr-un.

b) **Alcătuiește alte enunțuri cu aceste îmbinări.**

7. ***a)*** **Găsește și scrie din enunțul de mai jos mai multe propoziții:**

Dumneata, care știi atâtea lucruri frumoase, nu cunoști un mijloc prin care să găsesc un vistiernic care să nu mă fure?

b) **Delimitează cuvintele-acțiune în fiecare dintre propozițiile stabilite.**

c) **Transformă propozițiile în funcție de intonația citirii (de exemplu: o propoziție enunțiativă în una interogativă).**

8. **Completează tabelul cu câte patru cuvinte.**

Substantive	Adjective	Verbe

Lectură și reflecție

9. **Spune-ți părerea despre text, continuând gândul:**

- Textul mă face să…
- M-am amuzat când…
- M-a pus pe gânduri…
- Sunt încântat(ă) de…
- Este impresionant momentul… în care…
- Îmi atrage atenția…

10. ***a)*** **Decodificați înțelepciunea ascunsă în imaginile de mai sus.**

b) **Restabiliți ordinea cuvintelor și va fi mai ușor să dezlegați proverbele.**

- umbli, printre, să, trebuie, încălțat, spini.
- cumpără, omul, sanie, înțelept, vara, și, iarna, își, car.
- nu, cumpără, se, dar, nu, nici, se, vinde, cinstea.

c) **Discutați despre mesajul acestor proverbe.**

33

Compoziție după un șir de imagini

Oriunde, oricând poți să înveți!

1. ***a)*** **Priviți cu atenție imaginile.**

b) **Alegeți imaginea care corespunde învățămintelor trase din fiecare situație propusă.**

Bunele maniere, iubirea celor dragi, prietenia, ajutorul reciproc, răbdarea, amabilitatea, toleranța, generozitatea, ospitalitatea.

c) **Redactați un discurs după algoritmul dat:**

- Ce situație este prezentată?
- Cine învață în situația dată?
- Ce putem învăța? Enumeră mai multe învățăminte.
- Cine poate să ne ajute să învățăm?
- În ce mod învățăm?

2. **Redactează o compoziție cu titlul:** ***Oriunde, oricând poți să înveți!***

Proiect de grup

Școala – casă cu minuni. **Întrebare-cheie:** *În ce mod școala mă face să fiu chibzuit?*

- Confecționați o invitație pe o coală de hârtie pentru prietenii voștri de la grădinița din localitate.
- Pregătiți un mesaj de întâmpinare pentru prietenii voștri.
- Întocmiți un scenariu pe baza textelor literare: poezii, povestiri, ghicitori, proverbe, glume învățate de la începutul anului.
- Realizați un desen, un colaj pe care veți scrie un mesaj pentru piciul de la grădiniță.
- Demonstrați-i viitorului școlar că *Școala e o casă cu minuni* prin serbarea pregătită.

Unitatea 8

Tainele cărții

Cartea digitală

1. Citește textul. Despre ce tipuri de cărți vorbește autorul?

„Când eram copil, cărțile pe care mi le doream erau greu de găsit. Ca să ajung să le citesc, trebuia să fac multe drumuri la bibliotecă, să întreb mereu dacă au fost returnate, iar ziua în care le puteam în sfârșit împrumuta era o zi grozavă pentru mine. Poate de aceea, mai târziu, când am avut posibilitatea de a găsi orice titlu doream, am cumpărat o mulțime de cărți și mi-am făcut o bibliotecă mare și frumoasă...

...O bibliotecă electronică este, într-un fel, o bibliotecă invizibilă, cu care nu te prea poți mândri și pe care n-o poți admira. În plus, există riscul să o ștergi pur și simplu din greșeală. O carte tipărită nu se șterge însă niciodată din greșeală."

Dan Rădulescu, *O altfel de bibliotecă*

2. Citiți în perechi articolul de mai jos. Formulează întrebări pe care să le adresezi colegului, folosindu-te de informația dată.

Cărțile trecutului și ale viitorului

- De-a lungul timpului, omul a căutat și a dezvoltat diverse forme pentru transmiterea informațiilor pe suport de scriere, pornind din Antichitate, de la tăblițe de lut, foițe din papirus și suluri de pergament, ajungând la cartea tipărită și la cartea digitală de astăzi.
- Carte digitală, sau electronică (*e-book* - prescurtat, din limba engleză, de la *electronic book*), este un fișier electronic digital ce conține textul și imaginile unei cărți, chiar și clipuri video.
- Prima imagine cu o carte digitală a apărut într-o revistă de știință din anul 1935, sub denumirea de „cititorul de cărți al viitorului". Desenul arată un bărbat, într-un fotoliu, care citește o carte pe un ecran de sticlă, imaginea fiind mărită cu ajutorul unui proiector.
- Oficial, prima generație de cărți electronice a apărut în Statele Unite ale Americii, în anul 2007.
- Traversând drumul de la tăbliță de argilă, papirus, pergament la text tipărit pe hârtie sau e-book, cartea reprezintă un progres al civilizației.

3. Completează în caiet tabelul pe baza informației de la exercițiul 2.

Ce a fost **nou** pentru tine?	Ce a fost **curios** pentru tine?	Cu ce **ești sau nu ești de acord**?

4. Joc de rol!

a) Valentin și Emilia sunt vecini și ambii învață în clasa a IV-a. Le place foarte mult să citească, însă fiecare folosește alt tip de suport. Valentin este adeptul cărții electronice, Emilia preferă cartea tipărită. Cine are dreptate?

b) Alege un rol și scrie argumentele.

c) Improvizați un dialog.

35

Evaluare

Acum pot...

1. …să răspund la întrebările: 3 p.

- Care este personajul principal din textul *Culoarea, mirozna și foșnetul acelei cărțulii?*
- Ce mesaj ne transmite poezia *Cuvintele* de Ștefan Tudor?
- Care este rostul omului pe pământ?

2. …să înlocuiesc fiecare expresie cu câte un cuvânt: 2 p.

- am rămas cu amintirea
- am căzut în amintiri

3. …să găsesc sinonime pentru cuvintele date: 2 p.

• adevăr • scade • clipă • omenească

4. …să clasific în trei coloane cuvintele: 3 p.

frunză, jucăuș, (se) așterne, cade, silitoare, literă

5. …să scriu corect două titluri de carte și două nume de autori. 2 p.

6. …să alcătuiesc două enunțuri utilizând sensurile diferite ale cuvântului *minte*. 4 p.

7. …să scriu o scurtă compunere, din patru-cinci enunțuri, pe baza imaginilor cu titlul: *Școala – casă cu minuni*. 9 p.

Apreciază-te

Calificativ	FB	B	S
Punctaj	25-22	21-16	15-9

Total **25** p.

Modulul 3 SÂRGUINȚĂ

În acest modul:

- vei recunoaște și vei utiliza verbele în comunicare;
- vei învăța să scrii corect verbele;
- vei povesti despre sârguința, hărnicia, dibăcia oamenilor;
- vei citi expresiv texte literare;
- vei explica și vei folosi cuvinte și expresii noi;
- vei redacta o compoziție pe baza cuvintelor, expresiilor de reper;
- vei aprecia sârguința oamenilor celebri, bucurându-te de o lectură interesantă și utilă;
- vei colabora activ la proiectul de grup *Meserii cunoscute de copii*.

Toamna țesătoare
de Vasile Alecsandri

Verbul – element principal al comunicării
Timpul, persoana și numărul verbului

Caietul lui Mihai
după Titus Știrbu

Caracterizare de personaj
Tainele cărții. Despre carte poți afla mai mult din *prefață* și *postfață*
Să comunicăm despre *sârguință*
Compunere după o ilustrație și tema dată

Sârguința lui Iancu
după Virgil Stoenescu

Unitatea 1 Pe cărările răbdării, sârguinței și hărniciei

Lectura imaginii:

- Ce informație desprindem?
- Formulează trei întrebări.
- Ce crezi că ar trebui să înveți?
- Intitulează imaginea. Argumentează titlul.
- Explică semnificația cuvintelor: *sârguință*, *nopți albe*, *hărnicie*, pe baza imaginii.

Undă verde

- Continuați, cu fiecare literă a cuvântului *sârguință*, scris pe verticală, cu însușiri pe care le poate avea un om.
- Întreabă doi colegi de clasă: *De ce numai cu vorba nu se face ciorba*?
- Scrie opinia unui coleg care te-a convins de acest fapt.
- Întocmiți harta proiectului *Meserii cunoscute de copii*.

37

Motto: *Omul harnic din ce crește?*
Din copilul ce muncește.
Constantin Dragomir

Toamna țesătoare

Cuvinte-cheie
- toamnă
- dărnicie
- hărnicie
- comoară
- șezătoare

Toamnă mândră, harnică
Și de bunuri darnică
A-mpărțit a ei comori:
Frunza-i dat-au vântului,
Iar roada pământului
Dat-o au la muncitori.

Dat-au in pentru ștergare
Și porumb pentru coșare
Plin de ținte aurii,
Și toți strugurii din vie
Pentru dalba veselie
De la nunți și cumătrii.

Dat-au încă pentru coasă
Iarba-i verde și frumoasă
Care-n mai au înflorit;
Ș-a ei paseri cântătoare,
Ș-a ei șiruri de cucoare
Tainicului Răsărit.
.....
Vai de ea!… Ce-a să devie
Sub cumplita vijelie
Care suflă oțerit
Peste văile uscate,
Peste apele-nghețate,
Peste codrul desfrunzit?

Dar nu-i pasă!… Cât e soare,
Toamna, mândră țesătoare,
Pune furca-n brâul ei,
Ca să toarcă și să țese
Pânză lată-n ițe dese
De-nvălit umerii săi.

Și torcând de-a lungul trece
Peste brazda murgă, rece,
Unde ies painjini mii.
Iar fuioru-i de mătasă
Pe pământ în urmă lasă
Mreji de raze argintii.

Câte lanuri, văi *întinse*,
Toate-acuma sunt cuprinse
De lungi fire ce lucesc.
Unele s-adună-n caier,
Altele, *pierdute-n* aer,
Tainic, lin călătoresc.

Toamna grabnic le urzește,
Le-mpletește, nevedește,
Și cu toate la un loc
Ea-și lucrează-o-nvălitoare
Ca să meargă-n șezătoare
Și să ia parte la joc.

Iar românul cu drag spune:
„Doamne! fă înc-o minune!
Scoate-o fată-n calea mea,
Ca și toamna harnică
Și de suflet darnică,
Să-mi fac traiul meu cu ea!”

Vasile Alecsandri

Fișier
- ***oțerit (oțărât)***: mânios, furios; morocănos, posomorât;
- ***murg:*** negru-roșcat, castaniu-închis.

Lectură și explorare

- **Care sunt semnele toamnei descrise în poezie?**
- **Ce stări sufletești trăiești citind poezia *Toamna țesătoare*?**
- **Citește versurile care indică însușirile toamnei.**
- **Ce emoții ai trăit pe parcursul lecturii? Argumentează.**
  - de bucurie
  - de haz
  - de regret
  - de compasiune
  - de admirație
  - de tristețe
- **Memorează un fragment din poezie. Organizați un concurs de recitare.**

1. **Descoperă în text cuvinte cu sens opus pentru:**

• leneșă • tristețe • înfrunzit • zgârcită

2. **Formează perechi de cuvinte cu aceleași înțelesuri. Include în enunțuri trei perechi de cuvinte.**

darnică	castaniu	lucesc	bălan
murg	plasă	dalb	
generoasă	mreajă	sclipesc	

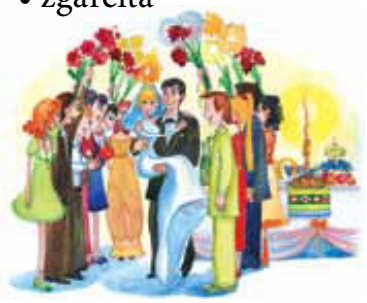

3. **Cum înțelegi sensul expresiilor din poezie?**

• dalba veselie • lanuri și văi cuprinse

4. ***a)*** **Identifică toate cuvintele ce țin de termenul *toamna*.**

b) **Enumeră acțiunile toamnei.**

c) **Realizează o hartă în care le vei prezenta.**

5. **Completează tabelul cu cuvinte-acțiuni.**

Ce face?	Ce a făcut?	Ce va face?

Lectură și reflecție

6. **Găsește în șirul de mai jos însușirile potrivite toamnei.**

deșteaptă, ambițioasă, chibzuită, generoasă, repezită, fudulă, darnică, distrată, mândră

Semnul de exclamare (!) indică o mirare, o rugăminte, o exaltare…

7. **Explică folosirea semnului *!* în versurile:**

Vai de ea!… Doamne! fă înc-o minune! Dar nu-i pasă!…

8. **Identifică și citește versurile ce corespund imaginilor de mai jos. Argumentează răspunsul în scris.**

9. **a) Spune-ți părerea despre text, continuând gândul:**

- Textul mă face să… Sunt încântat(ă) de…
- M-am amuzat când… Este impresionant versul… prin…
- M-a pus pe gânduri… Îmi atrage atenția…

b) Te poți considera un copil harnic? Argumentează.

10. **Alege din biblioteca școlii sau din cea personală o carte scrisă de Vasile Alecsandri sau un volum de poezii despre toamnă. Citește și prezintă-le colegilor.**

39

Verbul – element principal al comunicării

- **Citește textul.**

O casă obișnuită?

Era, de fapt, o casă obișnuită, o casă ca toate celelalte. Avea o grădiniță cu flori și o curte cu găini moțate și cocoși războinici.

Și totuși, în casa aceea se petreceau lucruri ciudate. Când băiatul intră pe portiță în viteză mare, aceasta îi strigă speriată:

— *Nu mă trânti!* Răbdarea mea nu e de fier!

Ajungând în curtea din spatele casei, el fu întâmpinat de dulăul furios, care îl avertiză:

— Să fim înțeleși, dacă mă tragi de coadă, te mușc!

Speriat de avertismente, băiatul intră apoi în casă, își trânti ghiozdanul pe podea și merse la baie. Dar acolo îl aștepta o mare surpriză. Robinetul grăi:

— *Nu mă lăsa deschis!* Pentru înot, bazinul e mult mai bine amenajat.

Când se întoarse în camera lui, rămase uimit de vorbele cu care a fost asaltat:

— *Nu ne picta!* Suntem proaspăt zugrăviți! strigau pereții.

— *Nu ne scrie!* Ne-au scris alții! vociferau cărțile din bibliotecă.

Iar papagalul din colivie repeta fără odihnă:

— Cine spune, acela e!

AMINTEȘTE-ȚI!

Partea de vorbire care exprimă ***o acțiune*** (fuge, se joacă), ***o stare*** (doarme, stă) sau ***o existență*** (este, se găsește) se numește **verb**.

1. **Formulează cinci întrebări asupra textului, pornind de la cuvintele date.**

Ce? Cine? De ce? Când? Cum?

Răspunde în scris.

2. **Identifică verbele din acest text, formulând întrebările *ce făcea? ce face? ce va face?***

3. **Selectează verbele ce conțin negația *(nu)*. Transformă-le în afirmații.**

4. **Completează cu verbe ce arată:**

a) acțiunea:	b) starea:	c) existența:
Vântul … prin tufișuri.	Fata babei … pe prispă.	Ea … în grădină.
Elevul … un text.	Ion … trenul pe peron.	În acvariu … mulți pești.
Clopoțelul … de ieșire.	Bătrânul … pe scaun.	La școală … sală de sport.

5. **Scrie în careul alăturat cuvinte cu sens opus:**

1. pleacă
2. urăște
3. apune
4. urcă
5. critică
6. mă îngraș

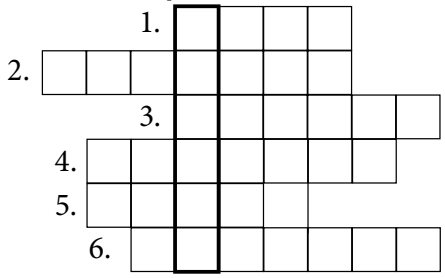

Timpul, persoana și numărul verbului

1. **Precizează în textul *O casă obișnuită?* timpul desfășurării acțiunii: în trecut (mai înainte), în prezent (acum) sau în viitor (mai apoi).**

2. ***a)*** **Observă modificările în sensul propozițiilor la schimbarea formei verbului.**

băiatul — a intrat / intră / va intra — pe portiță.

b) **Citește textul *O casă obișnuită?* schimbând timpul verbului. Formulează concluzii.**

c) **Ce se întâmplă dacă în comunicare nu se folosește corect timpul verbului?**

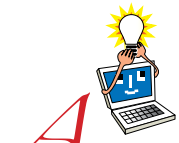

AMINTEȘTE-ȚI!

Verbul își schimbă forma după **persoană și număr**:

persoana	numărul singular	numărul plural
persoana I (care vorbește):	***eu*** citesc	***noi*** citim
persoana a II-a (cu care se vorbește):	***tu*** citești	***voi*** citiți
persoana a III-a (despre care se vorbește):	***el*** (***ea***) citește	***ei*** (***ele***) citesc

3. ***a)*** **Scrie formele verbului *a dansa* la persoana și numărul cerute în tabelul de mai jos:**

persoana	numărul	verbul
I	plural	dansăm
a II-a	singular	
a III-a	plural	
a II-a	plural	
I	singular	
a III-a	singular	

b) **Procedează la fel cu verbul *a scrie*.**

4. **Transformă propozițiile astfel încât verbele să fie la plural.**

Eu citesc revista *Alunelul.*
Tu ești elev în clasa a IV-a B?
El dansează foarte frumos.
Ea știe toate capitalele țărilor membre ale Uniunii Europene.

5. **Scrie acțiuni care se potrivesc.**

Vântul _____ . Soarele _____ .
Câinele _____ . Doctorul _____ .

6. ***a)*** **Scrie forma inițială a verbelor ce urmează:**

Model: priveam – a privi
Scriam, gândeam, voi desena, alergasem, cânt, citesc, copiaserăm.

b) **Alcătuiește propoziții cu fiecare verb, plasându-l la timpul viitor.**

41

• **Citește expresiv textul.**

Caietul lui Mihai

Clopoțelul întârzia să anunțe începutul următoarei lecții. Elevii alergau, săreau peste bănci, de ridicaseră în aer tot praful podelelor. Ca să-l stârnească și pe Mihai la joacă, unul dintre colegi îl apucă de păr și îl zgâlțâi un pic. Mihai nici n-a întors capul să vadă cine-i. A urcat pe prima bancă și a strigat: *A venit profesorul Aron Pumnul!*

Dintr-odată s-a făcut liniște. Toți știau că Aron Pumnul este grav bolnav și nu venise la liceu de câteva săptămâni.

— Cine ți-a spus? E o născocire a ta!

— La poarta liceului e trăsura domniei sale! Au dat buzna cu toții la ferestre.

Peste puțină vreme, în clasă a intrat profesorul mult iubit. Avea o înfățișare melancolică, era slăbit.

Elevii de la liceul din Cernăuți nu aveau manuale de gramatică și literatură română. Ei învățau din conspectele pe care le făceau la lecțiile lui Aron Pumnul.

Profesorul i-a privit cu blândețe, a încercat să înceapă lecția, dar i s-a făcut și mai rău. Liceenii l-au condus până la poartă, l-au ajutat să urce în trăsură. Caii însă n-au pornit din loc. Profesorul căuta cu privirea pe cineva. Simțea că acel cineva este prin preajmă. Și iată că privirile lor s-au întâlnit. Privirile lui Aron Pumnul și ochii mari și negri ai lui Mihai. Profesorul i-a făcut semn să se apropie.

— Tu, Mihăiță, mă petreci până acasă…

Băiețașul cu părul negru a urcat sprinten în trăsură și s-a așezat alături de iubitul său profesor. Aceasta s-a întâmplat într-o sâmbătă. Iar luni, înainte de prima lecție, Mihai aștepta cu nerăbdare să apară în clasă prietenul său Teodor Ștefanelli. Când l-a văzut, i-a strigat:

— Vino să-ți arăt ceva.

I-a întins un caiet nou-nouț, cu toate paginile scrise.

— Ce ai în el?

— Toate temele la gramatică!

— De unde le-ai luat?

— Am rămas peste noapte la domnul profesor Aron Pumnul. L-am convins să-mi dea caietul dumnealui să conspectez. Am aici toate temele până la sfârșitul anului.

— Împrumută-mi-l și mie pentru o noapte.

— Ia-l! Dar te previn să nu-mi îndoi foile! Să nu-i faci caietului meu urechi de măgăruș!

Apoi, caietul lui Mihai a călătorit pe la toți colegii lui de liceu, peste o sută optzeci la număr, câți erau în clasele A, B și C. Mihai îl prevenea pe fiecare:

— Fii atent! Să nu-mi îndoi foile! Să nu-i faci caietului meu urechi de măgăruș.

După Titus Știrbu

Cuvinte-cheie

- lecție
- Aron Pumnul
- Mihai
- caiet

Lectură și explorare

- **Care sunt personajele textului dat?**
- **Ce moment al vieții poetului este descris în acest text?**
- **Stabilește timpul probabil și locul desfășurării acțiunii.**
- **Ce curiozități școlare ai descoperit în text?**

1. **Scrie câte un sinonim pentru cuvintele:**
sfârșit, blândețe, născocire, iubit, prevenea, prima, învățau, a stârni

2. ***a)*** **Potrivește sensul expresiilor.**

s-a făcut liniște	aștepta cu nerăbdare
ia seama	nu se auzea nici musca
stătea ca pe ace	fii atent

b) **Ce sens poartă expresia evidențiată: propriu sau figurat? Argumentează.**

Informează-te despre copilăria lui Mihai Eminescu. Poți utiliza internetul.

3. **Formulează întrebări pe baza propozițiilor.**
Profesorul căuta cu privirea pe cineva.
Băiețașul cu părul negru a urcat sprinten în trăsură.
S-a așezat alături de iubitul său profesor.

4. **Observă cuvintele-cheie. Dezvoltă o idee pe baza fiecărui cuvânt. Alcătuiește planul de idei al textului.**

Lectură și reflecție

Caracterizare de personaj (portretul fizic și moral)

1. ***a)*** **Citește fragmentul care ți-a trezit următoarele emoții:**
- admirație
- milă
- curiozitate
- duioșie

b) **Care este mesajul, învățătura textului?**

2. ***a)*** **Enumeră personajele textului.**
b) **Care este atitudinea ta față de fiecare personaj?**

3. **Exprimă-ți părerea despre personajul Mihai după următorul plan cu enunțuri lacunare:**

- Personajul este prezentat la o vârstă de: …
- Drept argument ne poate servi fragmentul: …
- Mihai este pasionat de…
- Ne putem convinge prin următoarele enunțuri: …

- Colegii îl consideră pe Mihai…
- Fragmentul următor ne sugerează această idee: …
- Personajul se deosebește prin felul său de a…
- Vom prezenta fragmentul care demonstrează acest fapt: …

- Mi-l imaginez pe Mihai astfel: …
- Se pare că elevul Mihai este un băiat…
- Acest fapt îl desprindem din următorul fragment: …
- Personajul trăiește sentimente de…
- Se simte acest lucru în următorul fragment: …

4. **Redactează un text pe baza acestui plan.**
- Prezintă-l colegilor tăi.
- Compară cele scrise de tine cu textele colegilor.
- Ai descoperit ceva nou? Completează-ți textul cu idei originale.

43

Tainele cărții

Despre carte poți afla mai mult din prefață *și* postfață

1. ***a)*** **Citește maximele despre carte de mai jos.**

„Cartea îți aduce mângâiere… din ea culegi multă înțelepciune.” *Ion Creangă*

„Cărțile sunt profesori muți.” *maximă latină*

„O cameră fără cărți e ca un trup fără suflet.” *Cicero*

„…că nu este alta mai frumoasă și mai de folos în toată viața omului zăbavă decât cetitul cărților.” *Miron Costin*

„Cărțile care te ajută cel mai mult sunt cele care te fac să gândești cel mai mult.” *Theodore Parker*

„Cărțile sunt făcute pentru oamenii care își doresc să trăiască altundeva.” *Mark Twain*

b) **Alege o maximă preferată. Comentează alegerea.**

2. ***a)*** **Vizitează biblioteca școlară.**

b) **Solicită bibliotecarului cărți scrise de Dumitru Matcovschi, Vasile Romanciuc, Grigore Vieru, Leonida Lari, Nicolae Dabija.**

c) **Caută în aceste cărți poezii și povestiri despre patrie, patriotism, limbă, neam.**

3. **Alege o carte pe care o vei citi timp de o săptămână.**

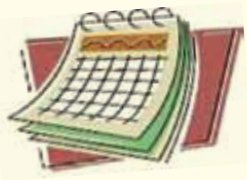

Numele, prenumele	Autorul și titlul cărții pe care ai ales să o citești	Luni	Marți	Miercuri	Joi	Vineri
		Continuă ideile pe baza cărții pe care o citești				
		A fost interesant când…	*Am admirat …*	*Sunt fericit/ fericită, pentru că…*	*Desenează un obiect din cartea pe care o citești.*	*Aș schimba în cartea pe care o citesc…*

4. **Confecționează, împreună cu colegii de clasă, *Calendarul de lectură și atitudine*.**

5. **Completează, în fiecare zi, calendarul după modelul de mai sus.**

Despre carte poți afla mai mult din:

- **prefață** – cuvânt către cititori așezat la începutul unei cărți, care conține explicații etc. legate de opera respectivă;
- **postfață** – cuvânt către cititori așezat la sfârșitul unei cărți.

6. **Prezintă colegilor cartea pe care o citești în momentul de față, citind *prefața* sau *postfața* acesteia.**

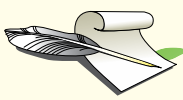

7. **Atelier de creație: Adunați-vă câte 5-6 în grup și alcătuiți 2-3 enunțuri despre o carte, care să constituie *prefața* sau *postfața* ei.**

Unitatea 6

Să comunicăm despre *sârguință*

Miniproiect

1. ***a)*** **Examinează imaginea.**

b) Scrie o listă de verbe pe baza imaginii. Adaugă în fața verbelor cuvântul *aș*, modificând forma verbului după model.

Model: colorează — aș colora.

c) **Formulează șase întrebări pe baza imaginii. Răspunde în scris la ele.**

d) **Redactează un text din șase enunțuri în care vei folosi verbele selectate și răspunsurile la întrebările formulate mai sus.**

2. JOC: ***Telefonul***

- Imaginează-ți că vorbești cu mama ta la telefon și trebuie să-i explici cum ai făcut ordine în casă.
- Simulează un dialog în acest sens.
- Folosește cât mai multe verbe.

3. ***Conferință de presă***

a) **Alegeți dintre elevii clasei voastre colegi care să reprezinte cinci profesii cunoscute de voi sau ale părinților voștri.**

b) **Formulați întrebări pentru invitații voștri, care să se refere la:**

- studiile pe care trebuie să le aveți pentru a profesa această meserie;
- abilitățile pe care trebuie să le aveți;
- posibilitățile de a obține astfel de studii.

c) **Răspundeți la întrebările date, pregătindu-vă în prealabil de aceasta.**

Proiect de grup

Expoziție de postere: *Meserii cunoscute de copii.*
Întrebare-cheie: *Ce meserii cunosc copiii?*

- Lucrați la un poster câte doi copii. Repartizați-vă sarcinile, astfel încât să descrieți una dintre meseriile din imagini.

- Executați un poster-steluță, care poate include: poezii, proverbe, ghicitori, cântece, legende, compuneri proprii, desene, imagini pe tema dată.
- Pentru descrierea meseriei folosiți următorul text lacunar:

  Meseria de… este extrem de importantă, deoarece… Ca să devii… este nevoie să înveți… ani, la… (instituția de învățământ). Omul care alege meseria dată trebuie să aibă cunoștințe profunde în… La serviciu… se ocupă de… (descrierea a trei-patru acțiuni).

  Cel mai greu îi este să… Calitățile pe care trebuie să le aibă acest om sunt:…
- Prezentați posterul colegilor de clasă. Realizați o expoziție pentru părinți.

45

Compunere după o ilustrație și tema dată

1. Discută cu colegii de clasă despre aceste proverbe. Alege un titlu pentru viitoarea ta compunere.

- Munca – cea mai rodnică odihnă!
- Munca este brățară de aur!
- Munca te ridică, iar lenea te strică!
- Ceea ce e frumos se realizează cu nesfârșită osteneală.

2. Observă imaginea și construiește enunțuri despre sârguința, hărnicia, dibăcia oamenilor din imagine.

3. Realizează o listă ce ar cuprinde acțiuni întreprinse pentru construcția casei.

4. Descrie în patru-cinci propoziții personajele din imagine.

5. Informează-te de la părinții tăi, din enciclopedii, din internet despre materialele necesare pentru construcția unei case.

6. Explică prin ce se exprimă dibăcia necesară fiecărei meserii.

7. De ce cunoștințe, deprinderi au avut nevoie părinții tăi ca să capete o profesie?

Acum, dacă te-ai informat puțin, ești pregătit să scrii o compunere?

Încearcă! Îți propunem o serie de repere care te-ar ajuta:

- Alcătuiește o introducere despre sârguința/hărnicia oamenilor.
- Descrie succint o profesie (două-trei propoziții).
- Numește calitățile necesare pentru a o profesa.
- Ce înseamnă pentru tine meseria descrisă?
- Argumentează necesitatea învățării pentru a obține această profesie.

8. Citiți expresiv poezia. Găsiți o melodie pentru ea. Prezentați creațiile sub formă de scenetă.

Oricare meserie
Are-un miros, copii!
A cocă și plăcinte
Miroase-n brutării.

În orice tâmplărie,
În sat sau în oraș,
A scânduri noi miroase,
A vrafuri de talaș.

Un vopsitor miroase
A lacuri de vopsit.
Geamgiu-ntotdeauna
Va mirosi a chit.

Șoferul are-n haină
Mirosul de benzină,
Un muncitor, mirosu-i
De-uleiuri de mașină.

Miroase cofetarul
A nuci și scorțișoară,
Iar un halat de medic
A doctorie-amară.

Va mirosi a pește
Pescarul cel vânjos.
Și numai trândăvia
Nu are un miros.

Gianni Rodari

Tainele cărții

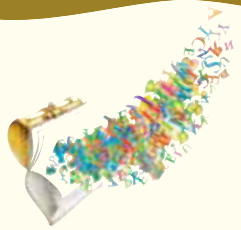

Impresii de lectură

Sârguința lui Iancu

Învățătorul Basil Drăgoșescu a intrat în clasă, așteptat cu nerăbdare de elevi.

— Vom face mai întâi lecția de română. După aceea vă voi împărtăși roadele compunerilor pe care mi le-ați dat ieri. Vă voi controla acum, ca de obicei, tema zilei.

Și învățătorul trecu printre bănci, făcând observațiile corespunzătoare. În fața elevului Caragiale se opri, atras de claritatea formei de exprimare a acestuia.

— Ascultă, Caragiale, lămurește-ne: de ce ai scris aceeași idee în mai multe forme?

— Vedeți, răspunse Caragiale, eu mă silesc să strâng în cât mai puține cuvinte gândurile mele.

— Va să zică încerci să exprimi aceeași idee într-o formă mai scurtă?

— Da! Și o să scriu până socotesc că-i bine. Așa am făcut și acum. Prima formă era așa: „Cel care învață bine are și multe bucurii". Pe urmă am început să scurtez până am ajuns la: „Cine învață se bucură".

— Nu-i rău! Scurt și limpede. Apoi învățătorul se adresă elevilor:

— Ați auzit, băieți? Cine învață se bucură! Să învățați, că părinții voștri trudesc și asudă din greu, ca voi să puteți învăța carte.

Cuvinte-cheie

- Identifică patru cuvinte-cheie.
- Argumentează alegerea.

Învățătorul mai observă în caietul lui Iancu texte copiate, ici, colo subliniate cuvinte sau expresii. Se bucură. Apoi se îndreptă spre catedră:

— Voi începe cu elevul Caragiale Luca Ion. A scris într-o pagină și jumătate mai mult decât au scris alții în șase. Acum nu mă mir cum de-a izbutit. E rodul străduinței lui. Și punctuația a pus-o ca lumea. Și ortografia este corectă, iar forma, foarte îngrijită. Bravo, Caragiale!

Și învățătorul Basil Drăgoșescu îi întinse elevului Caragiale Luca Ion caietul, pe pagina căruia scrisese cu creionul roșu un zece cât roata carului de mare…

După Virgil Stoenescu

- **Caută în dicționar explicația cuvintelor: *catedră, străduință*.**
- **Cine sunt personajele textului citit?**
- **Ce momente școlare sunt evocate în text?**
- **Prin ce se remarcă sârguința lui Iancu?**
- **Descrie personajele textului. Ce te ajută să realizezi descrierea?**
- **Intitulează textul altfel.**
- **Spune-ți părerea despre text, continuând gândul:**
  - Textul impresionează prin… Cel mai captivant a fost momentul…
  - M-am amuzat când… Am admirat… (o însușire a personajului)
  - Din text am învățat să… Dacă aș avea posibilitatea…

1. ***a)*** **Stabiliți asemănări și deosebiri între textele *Caietul lui Mihai* de Titus Știrbu și *Sârguința lui Iancu* de Virgil Stoenescu.**

b) **Alcătuiți planul de idei al textului. Povestiți textul după plan.**

c) **Realizați un desen de grup în care veți prezenta o secvență de text.**

47

Evaluare

Acum pot...

1. **...să răspund la întrebările:** 2 p.

- De ce un om trebuie să fie sârguincios?
- Cum poate fi un om harnic, sârguincios?

2. **...să formez perechi de cuvinte cu aceleași înțelesuri:** 2 p.

darnică	castaniu
lucesc	bălan
murg	generoasă
dalb	sclipesc

3. **...să includ în două enunțuri sensul propriu și sensul figurat al cuvântului *ace*.** 4 p.

4. **...să scriu câte un sinonim pentru cuvintele date:** 4 p.

născocire, iubit, învățau, a stârni

5. **...să scriu la forma potrivită verbele dintre paranteze:** 2 p.

Ea *(merg)* ..... la bunica.

Sorina și Eugenia *(lucrăm)* ..... la studiul tematic „Planetele”.

Noi (*fac*) ..... probleme dintr-o nouă culegere.

Eu (*pleacă*) ..... în vacanță la mare.

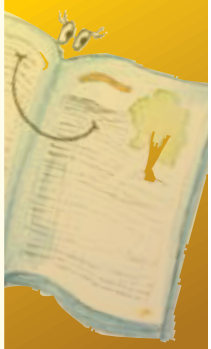

6. **...să scriu două enunțuri despre textul care m-a impresionat cel mai mult în acest modul.** 2 p.

7. **...să scriu o scurtă compunere din cinci-șase enunțuri cu titlul dat:** 9 p.

O meserie pe plac mie!

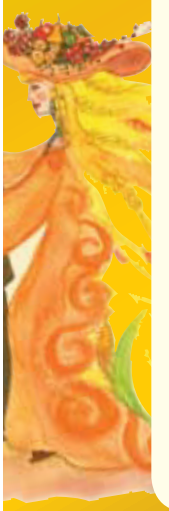

Apreciază-te

Calificativ	FB	B	S
Punctaj	25-22	21-16	15-9

Total **25** p.

Modulul 4 PRIETENIE

În acest modul:
- vei citi expresiv texte literare;
- vei recunoaște și vei utiliza substantivele în comunicare;
- vei scrie corect substantivele;
- vei redacta o compunere cu începutul dat;
- vei demonstra responsabilitate privind obligațiile tale;
- vei colabora activ la proiectul *Prietenul meu*.

Luceferii
după Vitalie Buzuleanu

Substantivul. Numărul și genul substantivului

Ce este mai tare decât cetățile?
(parabolă)

Scrierea corectă a substantivelor

Tainele cărții
Cartea „vorbitoare”

Compunere cu începutul dat

Vrăjitorul din Oz
de Frank Baum

Cărți din literatura universală și națională

Unitatea 1 Un prieten este darul pe care ți-l faci singur

Lectura imaginii:
- Cum crezi, cine a realizat această imagine?
- Ce se află în stânga ei și nu se vede?
- Ce se află în dreapta imaginii și nu se vede?
- Ce emoții îți trezește imaginea dată?
- Ce mesaj ascunde imaginea?
- Intitulează imaginea.
- Explică legătura dintre genericul modulului și imaginea dată.

Undă verde

- Scrie pe o fișă, sub forma unui măr, numele a doi-trei prieteni.
- Coloraţi fiecare măr decupat în culorile: roșu – cel mai bun prieten; galben – cel mai atent prieten; oranj – cel mai darnic prieten.
- Fixați merele pe posterul-copac. Analizați câți prieteni aveți.
- Scrie pe alt măr numele unui copil care te consideră pe tine prieten. Discută cu colegul de bancă despre aceasta.
- Întocmiți harta proiectului *Prietenul meu*.
- Repartizați rolurile pentru realizarea și prezentarea proiectului la sfârșitul modulului.

49

Motto: *Numai faptele fac să ne cunoaștem ceea ce suntem.*
Molière

- **Cât de mare poate fi prietenia a două personalități mari?**

Luceferii

Era pe vremea când înfloresc teii. Învățătorul Ion Creangă, îmbrăcat în haine de șiac, cu ciubote de iuft, iar pe cap purtând o pălărie cu boruri uriașe, se grăbea la părintele Ionescu să mai schimbe o vorbă cu el în privința manualului său. Deși cartea făcuse mare vâlvă, deși însuși Mihai Eminescu, pe atunci revizor școlar, o lăudase foarte călduros într-unul din articolele sale, Creangă nu era mulțumit și voia s-o mai dreagă pe ici, pe colo. „Cât trăiește omul, trebuie să tindă spre desăvârșire”, își spunea el. (…)

„…Oare ce-o fi făcând acum, sărăcuțul de el?” se gândea cu mahnă Creangă. Și mare i-a fost mirarea și bucuria când l-a zărit.

— Vorbești de lup, da lupu-i la fereastră, zise zâmbind Creangă. Tocmai mă gândeam la mata și iată ce am hotărât: hai să unim sărăcia mea cu a ta și să facem una mică. Ce zici, ne-am înțeles?

Ochii poetului s-au umezit: el strânse cu putere mâna grea a lui Creangă și șopti emoționat: „Mulțumesc, bade Ioane”.

Și au pornit amândoi: zveltul și frumosul Eminescu și greoiul, neîndemânaticul, veșnic pus pe glume, Creangă, îndreptându-se spre vestita bojdeucă. Iar seara, stând în cerdac la lumina lunii, ei își deschideau unul altuia sufletele…

De-ar prinde grai, câte lucruri pline de minunății ar putea să ne cuvânteze despre cei doi prieteni pereții faimoasei bojdeuci sprijinite de 14 drugi de lemn.

Iar când Eminescu a plecat, Creangă îi ducea dorul.

…Într-o dimineață de iunie, Tinca l-a găsit pe bărbatul său schimbat deodată la față și cu ochii plini de lacrimi.

— Ce s-a întâmplat, Ioane? Poate ești bolnav?

Cum să-i spună că bădița Mihai a murit și că acum a rămas, într-adevăr, singur-singurel?

După Vitalie Buzuleanu

Cuvinte-cheie

- învățătorul Ion Creangă
- revizorul școlar Mihai Eminescu
- suflet
- prieteni
- singur

Fișier

- ***șiac***: țesătură aspră de lână, din care se confecționează haine bărbătești;
- ***iuft:*** piele groasă din care se fac fețe de încălțăminte;
- ***faimos***: vestit, celebru;
- ***Luceafăr***: nume popular al planetei Venus și al altor stele strălucitoare;
- ***mahnă***: tristețe.

Lectură și explorare

- **Ce activitate comună a apropiat cele două personalități?**
- **Cum înțelegi cuvintele lui Ion Creangă: *Cât trăiește omul, trebuie să tindă spre desăvârșire*?**
- **Cum sunt descrise portretele fizice ale celor două personaje? Identifică în text și citește pasajele.**
- **De ce crezi că Ion Creangă s-a simțit singur-singurel după pierderea prietenului său?**
- **Explică titlul textului, pornind de la *Fișierul* alăturat.**

1. ***a)*** **Descoperă în textul citit cuvintele care au același sens cu:**

cuvânt, grandioase, **agitație,** să prelucreze, **uimire,** zdravănul.

b) **Alcătuiește propoziții cu cuvintele evidențiate.**

2. **Scrie forma literară a cuvântului *mata*. Care este semnificația cuvântului în textul dat? În ce împrejurări folosim cuvântul în cauză?**

3. **Găsește cuvinte cu sens opus pentru verbele:**

- a împleti
- a încărca
- a lăuda
- a aduna
- a pune
- a munci

4. **Identifică în text sensurile cuvintelor *tindă, călduros*.**
Alcătuiește enunțuri în care aceste cuvinte să aibă alte sensuri.

Lectură și reflecție

5. ***a)*** **Ce sentimente transmite scriitorul prin următoarele enunțuri? Alege cuvintele potrivite din fișier.**

Fișier
- *de tristețe*
- *de admirație*
- *de compasiune*
- *de încântare*
- *de nostalgie*

- Era pe vremea când înfloresc teii…
- Ochii poetului s-au umezit…
- De-ar prinde grai, câte lucruri pline de minunății ar putea să ne cuvânteze despre cei doi prieteni pereții faimoasei bojdeuci…
- Cum să-i spună că bădița Mihai a murit…
- Și au pornit amândoi: zveltul și frumosul Eminescu și greoiul, neîndemânaticul, veșnic pus pe glume, Creangă…

b) **Care crezi că este sentimentul dominant în acest text?**

6. **Cine are dreptate? *Vorbești de lup și lupu-i după ușă* înseamnă:**

Doinița: … trebuie să ai frică de lupi;
Dragoș: … a vorbi de cineva în lipsa lui;
Neteluș: … trebuie să vorbești de rău despre lupi;
Leu: … nu trebuie să ai încredere în oamenii cu care vorbești.

7. ***a)*** **Citește enunțurile din text care conțin următoarele expresii:**
îi ducea dorul; de-ar prinde grai; își deschideau unul altuia sufletele; veșnic pus pe glume; cartea făcuse mare vâlvă; să mai schimbe o vorbă (cu el).

b) **Explică fiecare expresie.**

c) **Scrie forma inițială a fiecărei expresii, pornind de la verb.**
Model: îi duce dorul – a duce dorul

Proverbul ***Vorbești de lup și lupu-i după ușă*** există la mai multe popoare: *Lupul în fabulă* (latin). *Când vorbești de lup îi vezi coada* (francez). *Vorbești de lup și îi vezi blana* (portughez).

8. **Caută în internet filmul „Un bulgăre de humă”, produs de România-Film, în 1989. Privește intervalul de minute 16-20. Identifică momentul descris în textul *Luceferii*.**

51

Substantivul. Numărul și genul substantivului

1. ***a)*** **Transcrie ghicitoarea.**

„Sunt… cel înțelept,
Sunt ființă, lucru, obiect,
Mă găsești în casă,
Pe scaun, la masă…
Sunt munte, pădure și floare,
Sunt nor, sunt ploaie, sunt soare,
Sunt om, fluturaș, rândunică,
Orhei, Chișinău, Iepurică,
În fiecare zi, în fiecare noapte,
Mă rostești tare, în gând sau în șoapte.
În dragoste și ură, tristețe, bucurie,
Pe toate le ai datorită mie.
Sunt necesar în orice spui
Și de folos sunt eu oricui.
Mai îndrăzneț, mai emotiv,
Sunt cunoscutul… .”

AMINTEȘTE-ȚI!

b) **Amintește-ți regula substantivului pornind de la ghicitoarea de mai sus.**

2. **Găsește corespondențe între afirmațiile din coloana stângă și cuvintele din coloana dreaptă:**

- Partea de vorbire care denumește ființe, lucruri, fenomene ale naturii se numește …
- Substantivul ce denumește un singur obiect este la …
- Substantivul ce denumește două sau mai multe obiecte este la …
- După felul lor, substantivele sunt …
- Substantivul răspunde la una din întrebările …

proprii
cine? ce?
substantiv
numărul singular
comune
numărul plural

3. **Observați secvențele de mai jos. Continuați fiecare grup cu încă trei cuvinte. Prezentați o nouă regulă a substantivului.**

Substantivul este *partea de vorbire* care denumește **ființe**.

Substantivul este *partea de vorbire* care denumește **lucruri**.

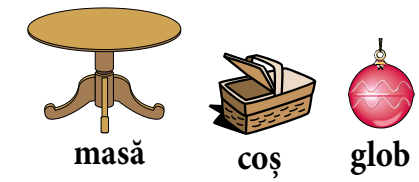

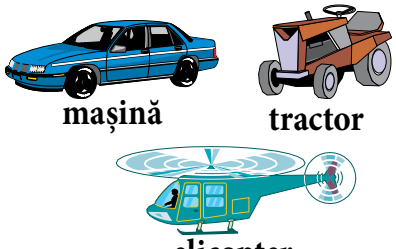

Substantivul este *partea de vorbire* care denumește **fenomene ale naturii**.

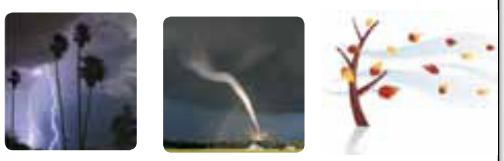

Substantivul este *partea de vorbire* care denumește **stări sufletești**.

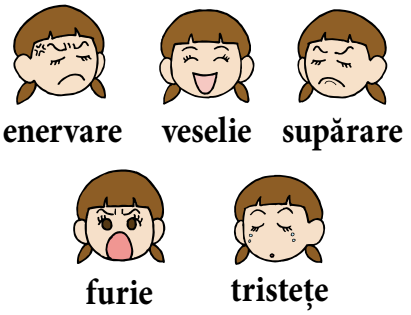

Substantivul este *partea de vorbire* care denumește **acțiuni**.

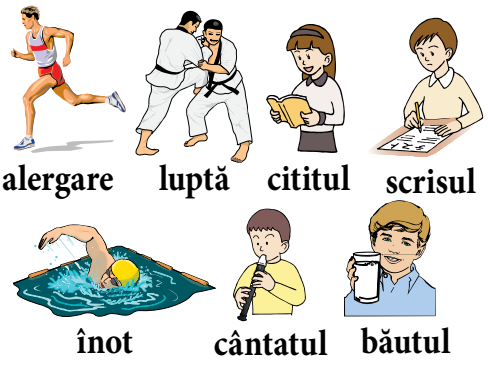

Substantivul este *partea de vorbire* care denumește **însușiri**.

4. ***a)*** **Spune ce denumesc următoarele substantive:**

elev —	haină —	fulger —	bunic —
ploaie —	bucurie —	frumusețe —	bunătate —
luptă —	tristețe —	alergare —	cocoș —
muncă —	stilou —	zăpadă —	băiat —

b) **Găsește pluralul acestor substantive.**

c) **Examinează tabelul de mai jos și determină genul substantivelor propuse.**

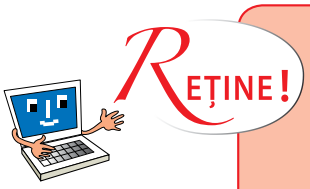

După modul în care se numără, substantivele pot fi grupate astfel:

a) Substantive care se numără la singular cu **un** și la plural cu **doi**.
Exemplu: Un copil – doi copii. Aceste substantive sunt de ***genul masculin.***

b) Substantive care se numără la singular cu **o** și la plural cu **două**.
Exemplu: O casă – două case. Aceste substantive sunt de ***genul feminin***.

c) Substantive care se numără la singular cu **un** și la plural cu **două**.
Exemplu: Un caiet – două caiete. Aceste substantive sunt de ***genul neutru.***

Substantivul are trei genuri: **masculin, feminin** și **neutru.**

5. **Subliniază substantivele și grupează-le după gen.**

Soarele scapătă spre asfințit, departe peste pământufurile roșcate ale pădurii de trestii.

Taine de Mihail Sadoveanu

6. **Recunoaște substantivele și grupează-le după număr.**

Într-o noapte de primăvară, s-a auzit în înălțimile albastre tânguirea ostenită a cocorilor. Soseau din depărtările cu lumina prea albă și fierbinte, în această adevărată a lor țară, veche și neuitată…

Aurul negru de Cezar Petrescu

53

Cuvinte-cheie
- împărat
- cetăți
- înțelept
- prieteni

- **Ce crezi că este mai tare decât cetățile?**

Ce este mai tare decât cetățile?

Un împărat l-a chemat înainte de moarte pe feciorul său, i-a lăsat toți banii și tot avutul țării drept moștenire și i-a spus:

— Cât vei domni, ridică la hotarele țării ziduri și cetăți de apărare, ca să nu poată intra hoardele dușmane să jefuiască și să prade Țara.

Fiul împăratului a ascultat cuvântul părintesc și în toți anii de domnie a ridicat întărituri, a zidit cetăți, a înălțat movile și turnuri de veghe până a cheltuit toți banii, dar de înconjurat n-a putut să înconjoare hotarele țării cu ziduri și cetăți.

Cum stătea întristat, a venit la el un bătrân înțelept și l-a întrebat:

— De ce ești trist, Măria Ta?

— Iată ce și iată cum, haznaua a secat, eu îmbătrânesc și nu pot îndeplini cuvântul dat tatălui meu: să ridic ziduri peste tot, ca să nu năvălească dușmanul.

Înțeleptul i-a spus:

— Mergi de-ți fă prieteni în fiecare țară vecină care se află la hotar cu tine și nu vei mai avea teamă de năvălitori.

Domnitorul a făcut după cum l-a povățuit bătrânul înțelept și n-a avut mai mult nevoie de ziduri și cetăți de război.

Parabolă

Fișier
- ***hoárdă,*** *hoarde:* armată cotropitoare;
- ***movílă,*** *movile:* ridicătură de pământ naturală, mai mică și mai rotunjită decât dealul, care se află de obicei în regiunile de câmpie sau de podișuri joase, făcută de om pentru a servi ca semn de hotar. Măgură.

Lectură și explorare

1. **Continuă gândul.**

- Un împărat l-a îndrumat pe fiul său să …
- Tatăl l-a sfătuit astfel, pentru că …
- Înțeleptul i-a dat împăratului un sfat, deoarece …
- A-ți face prieteni este important pentru …
- Cu vecinii trebuie să …

2. **Citește fragmentul care ți-a trezit următoarele emoții:**

- admirație
- milă
- curiozitate
- duioșie

3. ***a)*** **Găsește în text cuvinte cu sens asemănător pentru cele date:**

patrimoniu, ocrotire, a prăda, fortificație, măgură, mâhnit, a se năpusti

b) **Înlocuiește cuvintele găsite în text cu cele propuse mai sus. Cum crezi, care sunt mai potrivite? Argumentează.**

4. **Formulează câte trei întrebări pentru fiecare propoziție.**

- Un împărat i-a lăsat fiului său toți banii și tot avutul țării drept moștenire.
- Fiul împăratului a ascultat cuvântul părintesc.
- Domnitorul a făcut după cum l-a povățuit bătrânul înțelept.

5. **Rescrie enunțul: *Un bătrân înțelept l-a povățuit*, folosind:**

a) substantivul la numărul plural.

b) substantivul la genul feminin.

6. **Alcătuiește enunțuri cu fiecare cuvânt din fișier.**

Lectură și reflecție

7. **Completează „buletinul de identitate" al unui personaj din text. Fii creativ!**

• Numele: • Vârsta: • Adresa:	• Înălțimea: • Culoarea ochilor: • Culoarea părului:

8. **Citește textele de mai jos.**

Ce crezi că ar putea să aibă în comun textul *Ce este mai tare decât cetățile?* cu informațiile de mai jos?

- *Cetate* este un termen general care definește o construcție înconjurată de ziduri cu rol de apărare. Spre deosebire de termenul *castel*, care are un sens strict de reședință nobiliară rurală, cuvântul *cetate* are un sens strict militar, dar foarte larg din punctul de vedere al formelor arhitecturale. Cetățile au jucat un rol militar important, din perioada antică până în secolul al XVIII-lea.

- Cetatea Soroca este o cetate moldovenească din secolul XV, întemeiată de Ștefan cel Mare, în fața vadului peste Nistru, pe locul unei vechi fortărețe genoveze, Alciona. Cetatea a fost reconstruită ulterior de Petru Rareș, care a făcut zidurile în piatră.

- „După moartea lui Ștefan-Vodă cel Tânăr strânsu-s-au boierii și Țara de l-au ales domn pe Pătru Măjariul, ce l-au poreclit Rareș, după numele mamei sale" (Gr. Ureche). Urmașul lui Ștefăniță a fost un om care, fără să aibă judecata limpede și sigură a lui Ștefan cel Mare, istețimea lui în alcătuirea planurilor mari, moștenește de la tatăl său vitejia și, mai mult, îndrăzneala de a începe lucruri grele, legate de multe primejdii, dar care aduceau foloase mari. Printre aceste lucruri mari ale lui Petru Rareș se înscrie și cetatea din piatră Soroca… În a doua domnie, Petru Rareș întreprinde unele măsuri pentru a opri pătrunderea turcilor spre nord. El reconstruiește unele cetăți, printre care și Hotinul, iar la Soroca înlocuiește vechea cetate din lemn și pământ cu una din piatră, care constituie perla meșterilor lui Petru Rareș. (Nicolae Bulat. *Județul Soroca. File de istorie.* Editura Arc, 2000)

55

Scrierea corectă a substantivelor

1. ***a)*** **Citește enunțurile.**

Alexandru s-a urcat în trenul care pleca spre Ungheni. Pe coridor era un călător. Băiatul ducea un geamantan cât el de mare. Din cauza bagajului, nu putea înainta spre compartiment.

— Domnule, a spus băiatul, vă rog să-mi faceți loc! Mulțumesc!

b) **Selectează substantivele din textul dat.**

c) **Explică scrierea fiecărui substantiv. Amintește-ți de substantivele proprii și cele comune.**

d) **Treci substantivele de la numărul singular la plural.**

2. ***a)*** **Prezintă câte o listă de substantive (cinci cuvinte) care să indice:**

- Nume de persoane.
- Denumiri de străzi.
- Titluri de cărți.
- Denumiri de magazine.
- Denumiri de orașe.
- Nume de personaje literare.

b) **Include în enunțuri câte un substantiv din fiecare serie scrisă de tine. Nu uita de scrierea cu majusculă.**

AFLĂ MAI MULT!

Unele substantive proprii nu se scriu după regulile bine cunoscute de noi.

Ele fac excepție și se scriu după limba de proveniență sau în funcție de tradiția familiei, dorința purtătorului.

De exemplu:

Vasile Alecsandri, Mihail Kogălniceanu, George Topîrceanu.

3. **Completați tabelele.**

Litera inițială	Nume de țări	Nume de orașe	Nume de scriitori	Nume de sărbători	Titluri de cărți/povești

Singular	Plural	Singular	Plural
barcă	…	…	urși
…	ploi	cutie	…
gheață	…	…	arbori
…	zăpezi	sat	…

4. ***a)*** **Informează-te din dicționar despre personalitățile prezentate în regula de mai sus.**

b) **Alcătuiește câte o propoziție cu fiecare substantiv propriu.**

5. ***a)*** **Observă substantivele subliniate.**

Maria, te rog să-mi acorzi un pic de atenție!

Să-mi spui, bunicule, de ce un om are nevoie de prieteni?

Ai auzit noutatea, Mihai?

b) **Observă în ce poziție se află fiecare cuvânt (la început, la mijloc, la sfârșit) și ce semn de punctuație are în preajmă.**

c) **Ce arată fiecare dintre aceste cuvinte?**

d) **Concluzionează continuând gândul:**

Unele substantive arată o _____, ele nu răspund la nicio _____, iar înainte și după ele se pune întotdeauna_____.

6. **Alcătuiește îmbinări de cuvinte în care să incluzi ambele forme de plural ale cuvintelor din casetă.**

Atenție! Unele substantive au două forme de plural și ambele sunt corecte. Unele dintre acestea au și sensuri diferite.

De exemplu:

nivel – niveluri/nivele	copertă – coperți/coperte	vis – vise/visuri
râpă – râpe/râpi	vreme – vremi/vremuri	chipiu – chipie/chipiuri

7. *a)* **Ajută-i pe Doinița și pe Leu să aleagă varianta corectă a substantivului.**

• Am gustat un cais/o caisă. • Un prun/o prună era amintirea de la bunic. • Aveam nevoie de un foarfece/o foarfecă.	• Bunica mi-a adus o pereche de pantaloni/pantalon. • Am mai multe discipline/ disciplini preferate. • Sabin a omis câteva virguli/ virgule într-o propoziție.

b) **Dă un sfat Doiniței și lui Leu, ținând cont de varianta corectă pe care trebuia să o aleagă.**

Concurs pe stații între echipe:

Stația I: • Extrageți din *Dicționar* cinci substantive de genul feminin (masculin, neutru). Alcătuiți cu ele propoziții.

Stația a II-a: • Scrieți cinci substantive comune care pot deveni substantive proprii. *Exemplu: croitor — Croitoru.*

Stația a III-a: • Pornind de la substantivul *prieten*, spuneți pe rând câte un substantiv care să înceapă cu ultimul sunet al cuvântului precedent. *Exemplu: **n**or; ramur**i**.*

Stația a IV-a: • Puneți substantivele dintre paranteze la forma potrivită
Cărțile *(Maria)* se află pe masă.
Petalele *(garoafă)* erau albe.

Stația a V-a: • Formați singularul următoarelor substantive: *clase, reviste, genți, ceasuri, pantofi, ochelari, instrumente, ochi, manuale, covoare.*

Stația a VI-a: • Citește și zâmbește!
Învățătoarea îi întreabă pe elevi:
— Care este pluralul pentru substantivul *copil*?
Gigel răspunde:
— Gemeni, doamnă învățătoare!

• Voi ce părere aveți?

57

Tainele cărții

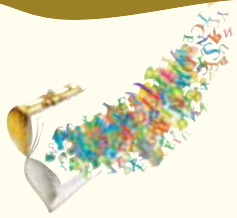

Cartea „vorbitoare”

1. **Citește informația de mai jos.**

- Cartea „vorbitoare” sau cartea audio (în limba engleză - *audiobook*) este o înregistrare a lecturii cu voce tare a unui text, carte etc. pe un dispozitiv purtător de informație: disc audio clasic, bandă magnetică, disc DVD, disc compact (disc dur) sau chiar online. Ideea acestor cărți s-a născut în 1931, când America a instaurat un proiect „Cărți pentru nevăzători”, iar în 1932 a apărut primul exemplar.
- O altă folosire a metodei cărților vorbite este la învățarea limbilor străine, cu pronunția și dicția corecte.
- De mult succes se bucură cărțile audio cu poezii sau piese de teatru înregistrate de autori sau de mari actori.
- Se spune că o carte „vorbitoare” are câteva beneficii: poți face mai multe lucruri în același timp, îți oferă o stare de bine, îți protejezi vederea și îți îmbogățește vocabularul.

2. **Completează în caiet tabelul pe baza informației de la exercițiul 1.**

Ce a fost **nou** pentru tine?	Ce a fost **curios** pentru tine?	Cu ce **ești sau nu ești de acord**?

3. **Caută pe internet și află mai multe informații despre cărțile audio. Scrie in jurnal cinci dintre cele mai interesante lucruri descoperite de tine în legătură cu cărțile audio.**

4. **Ce crezi că e mai bine pentru tine: să citești sau să asculți lecturi?**

Proiect de grup

Prima carte, în format audio, a clasei noastre

1. Căutați în biblioteca clasei, a școlii sau personală texte despre prietenie.
2. Înregistrați lectura pe un dispozitiv electronic (de exemplu, telefon), care are această funcție.
3. La începutul lecturii, prezentați titlul textului și autorul.
4. La final, menționați cine a citit.
5. Adunați toate înregistrările într-un fișier audio și creați *Prima carte, în format audio, a clasei noastre.*

Notă: Dacă nu vă reușește, cooperați cu părinții sau cu colegi din clasele mai mari.

Unitatea 7

Compunere cu începutul dat

1. **Observă imaginile. Discută cu colegul de bancă ce credeți că a avut loc după situația prezentată în imagine.**

2. **Cum crezi, ce a avut loc înaintea acțiunii din instantaneu (fotografie)?**

3. ***a)*** **Alege proverbul care se potrivește uneia dintre imagini.**

Prietenia este o singură minte în două trupuri.
Laudă prietenul tău în public și sfătuiește-l în taină.
Prietenul este modul în care are grijă de tine Dumnezeu.

b) **Discută cu colegii de clasă despre aceste proverbe. Pledează pentru unul, argumentând.**

4. ***a)*** **Citește fragmentul.**

Prieteni buni

Sunt așa de îngrijorat! Alexandru lipsește de la școală de două ore! El, care nu a lipsit de la școală decât o singură dată…

În clipa când l-am auzit pe colegul meu Mihai rostind aceste cuvinte, mi-am dat seama că și eu eram la fel de îngrijorat și mi-am amintit, deodată, cu câtă patimă îmi vorbea ieri Alexandru despre jocurile pe calculator, pasiunea lui cea nouă…

b) **Formulează trei întrebări pe baza fragmentului dat.**

c) **Cum crezi, care ar putea fi continuarea acestei întâmplări?**

d) **Ce soluții propui pentru depășirea situației în care se află Alexandru?**

Acum, dacă te-ai informat puțin, ești pregătit să scrii o compunere? Încearcă! Îți propunem o serie de repere care te-ar ajuta:

- Descrie succint întâmplarea ce putea să urmeze.
- Numește calitățile necesare pentru a fi un prieten adevărat.
- Ce înseamnă pentru tine o prietenie?
- Argumentează necesitatea de a avea un prieten.

Proiect de grup

Întrebarea-cheie: *Cât de mult apreciez eu un prieten?*

- Determinați tema posterului, alegând una dintre variantele propuse: *O carte despre prietenul meu; Diplomă de merit pentru prietenul meu; Gazeta de perete* ***Prietenii clasei noastre.***
- Executați un poster care poate include: poezii, proverbe, ghicitori, cântece, legende, compuneri proprii, desene, imagini pe tema aleasă.

59

Tainele cărții

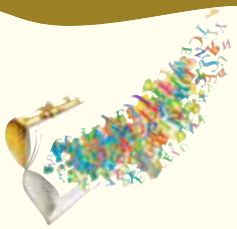

Vrăjitorul din Oz

Eliberarea tăietorului de lemne

Când se trezi Dorothea, soarele strălucea printre pomi și cățelușul Toto de mult ieșise din colibă și alerga după păsări. Sperie-Ciori mai stătea încă răbdător în colțul său și o aștepta.

— Trebuie să mergem să căutăm apă, spuse Dorothea, ca să-mi spăl fața de tot praful și să beau, ca să nu-mi rămână pâinea uscată în gât.

— Trebuie să fie un mare neajuns să fii făcut din carne, spuse omul împăiat, căci trebuie să dormi, să mănânci, să bei. Cu toate că voi aveți minte și că asta e de mare preț, toți aveți destule încurcături.

Găsiră un izvor cu apă limpede. Dorothea bău, se spălă și își mâncă drobul de pâine și fu foarte recunoscătoare lui Sperie-Ciori că nu mânca nimic, deoarece pâinea abia de îi ajungea ei și lui Toto.

Deodată, Dorothea se înfioră, auzind un geamăt adânc ce venea din apropiere.

Făcură câțiva pași când Dorothea descoperi ceva care strălucea sub razele soarelui. Rezemat de un trunchi, stătea un om întocmit din tinichea, care ținea în mâna ridicată un topor.

— Dumneata te-ai văitat? îl întrebă Dorothea.

— Da, răspunse Omul de Tinichea. Gem aici de mai bine de un an și nimeni nu m-a auzit până azi și n-a venit să-mi dea o mână de ajutor.

— Ce pot să fac pentru tine? întrebă Dorothea cu blândețe.

— Adu un bidon cu ulei și unge-mi încheieturile, răspunse acesta. Au ruginit atât de tare, încât nu le mai pot mișca.

Fata turnă ulei, pentru că ceafa Omului era foarte ruginită. Sperie-Ciori îi luă capul în mâini și îl mișcă cu băgare de seamă, dintr-o parte în alta, până ce stăpânul lui putu să-l întoarcă singur, îi unse și încheieturile brațelor și ale picioarelor, iar omul deveni cu desăvârșire teafăr. Omul de Tinichea nu mai contenea să le mulțumească, fiind un ins plin de cuviință și foarte recunoscător.

— Aș fi putut să stau aici de-a pururi dacă n-ai fi trecut prin locurile acestea, așa că mi-ai scăpat viața. Ce cauți prin aceste locuri?

— Suntem în drum spre orașul Smaragdelor. Ne ducem la Marele Oz. Eu doresc să mă trimită înapoi în țara mea, de unde m-a răpit ciclonul, iar Sperie-Ciori dorește să i se pună puțin creier în cap.

Omul de Tinichea rămase o clipă pe gânduri, apoi grăi:

— Nu crezi că Oz ar putea să-mi dea și mie o inimă?

— De ce nu?

— Așadar, dacă îmi îngăduiți să mă alătur și eu vouă, m-aș duce în orașul Smaragdelor, să-l rog pe Oz să mă ajute.

— Hai cu noi, zise Sperie-Ciori, inimos, iar Dorothea adăugă că tovărășia Omului de Tinichea i-ar face plăcere.

Și astfel porniră cu toții spre orașul Smaragdelor.

Frank Baum

Cuvinte-cheie

- Selectează din text patru cuvinte importante.
- Întocmește pe baza lor un plan de idei.

Spune-ți părerea despre text, continuând gândul:

- Textul impresionează prin…
- Cel mai captivant a fost momentul…
- M-am amuzat când…
- Am admirat… (o calitate a unui personaj)
- Din text am aflat…
- Dacă aș avea posibilitatea, aș…

Tainele cărții

Prietenii mari. Cărți din literatura universală și națională

1. **Te invităm, dragă prietene, să citești cărți despre prietenie. Ai putea să cauți în bibliotecă următoarele titluri:**

2. ***a)*** **Discută împreună cu colegii de grup.**

„Cărțile sunt cei mai tăcuți și constanți prieteni, sunt cei mai accesibili și înțelepți consilieri și cei mai răbdători profesori.” *(Charles W. Eliot)*

b) **Prezentați ideile celorlalți colegi.**

3. **Găsește în biblioteca școlii și citește textul *Vasile Porojan* de Vasile Alecsandri. Iată cum începe povestirea:**

Vasile Porojan

Mircești, 1880

Amice,

Am pierdut în zilele trecute un tovarăș de copilărie care purta un nume mai mult de șatră decât de salon, căci se numea Porojan!

El a fost unul din robii noștri, țigan lingurar de soiul lui, însă pitar de meserie.

Mărturisesc că m-am simțit cuprins de-o adâncă mâhnire când am aflat că el s-a mutat cu șatra pe ceea lume, ca mulți din contemporanii mei, boieri, țărani și țigani, cu care m-am încălzit la soarele Moldovei timp de jumătate de secol și mai bine! Am pierdut în Vasile Porojan pe cel de pe urmă martor al începutului vieții mele, rivalul meu în jocul de arșice și în azvârlitura de pietre pe deasupra bisericii Sfântului Ilie din Iași, vecină cu casa părintească. Valurile lumii și treptele sociale ne-au despărțit de mult unul de altul; eu înălțându-mă pe scară mai până în vârful ei și el rămânând jos fără a putea pune piciorul nici măcar pe întâia treaptă; însă acum 50 de ani eram amândoi egali dinaintea soarelui, fiind deopotrivă pârliți de dânsul, și formam o pereche nedespărțită de cum răsărea lumina zilei până ce apunea. Poamele din grădină nu apucau niciodată a se coace din cauza noastră, căci amândoi știam a ne acăța ca veveritele pe vârfurile cele mai nalte ale copacilor roditori…

Meșteri în arta de a fura merele și perele de pe crengi; îndrăzneți la asaltul stogurilor de fân, din vârful cărora ne plăcea a ne da de-a rostogol; neobosiți la „puia-gaia”, la „poarca”, la „țârca” și chiar iscoditori de noi jocuri, eram mândri unul de altul!…

61

Evaluare

Acum pot...

1. **...să răspund la întrebările:** 3 p.

- De ce un om trebuie să aibă un prieten?
- A cui prietenie este reflectată în textul *Luceferii*?
- Care dintre personajele textelor citite în modul a demonstrat o prietenie adevărată?

2. **...să determin felul substantivelor, subliniindu-le din șirul dat pe cele comune:** 3 p.

poveste, Nistru, ochelari, zugrav, Alexandru, Mereni.

3. **...să grupez substantivele de mai jos în două coloane, după numărul lor:** 2 p.

tablou, pereți, car, povești, gând, pași, gospodar, surori.

4. **...să scriu substantivele următoare la numărul plural:** 3 p.

pâine —	soră —	cucoană —	gospodar —
plug —	câmp —	sat —	foc —

5. **...să explic fiecare expresie:** 3 p.

- a schimba vorbe —
- a face vâlvă —

6. **...să scriu potrivit cuvintele *un, o, doi, două*.** 2 p.

Pe cer apăru____ stea. _____ stele căzură în același timp. ____ copil privea îngândurat spre cer. Până acasă mai avea de mers ____ pași.

7. **...să redactez o scurtă compunere din patru enunțuri, pornind de la proverbul dat:** 9 p.

Prietenul e darul pe care ți-l faci singur.

Apreciază-te

Calificativ	FB	B	S
Punctaj	25-22	21-16	15-9

Total **25** p.

62

Modulul 5

CREDINȚĂ

În acest modul:

- vei recunoaște și vei utiliza pronumele în comunicare;
- vei învăța să scrii corect pronume;
- vei citi expresiv texte literare;
- vei povesti despre tradițiile și obiceiurile din familia ta, legate de sărbătorile de iarnă;
- vei explica și vei folosi cuvinte și expresii noi;
- vei redacta o compoziție după sfârșitul dat;
- vei aprecia sărbătorile de iarnă, bucurându-te de o lectură interesantă și utilă;
- vei colabora activ la proiectul de grup *O poveste de Crăciun…*

Colindul gutuii din geam
de Adrian Păunescu

Pronumele. Pronumele personal. Numărul. Genul

Steaua de la Betleem
de Ion Druță

Pronumele: vorbim și scriem corect

Compunere după sfârșitul dat

Deschide ușa, creștine!
Colinde

Unitatea 1

Deschide ușa, creștine!

Lectura imaginii:

- Cum crezi, cine a realizat această imagine?
- Ce se află în stânga ei?
- Ce se află în dreapta imaginii și nu se vede?
- Ce observi în prim-plan?
- Ce observi în depărtare?
- Identifică emoțiile personajelor din imagine.

Undă verde

- Formați un cerc mare și continuați gândul: *În prag de sărbători îmi doresc…*
- Discută cu colegul/colega de bancă despre modul de organizare a sărbătorilor de iarnă în familia ta.
- Descoperă sensul chemării *Deschide ușa, creștine!*
- Întocmiți harta proiectului *O poveste de Crăciun…*
- Repartizați rolurile pentru realizarea și prezentarea proiectului la sfârșitul modulului.

63

Motto: *Sus, boieri, nu mai dormiți,*
Vremea e să vă treziți,
Casa să v-o măturați,
Flori de măr,
Și masa să v-o-ncărcați,
Flori de măr.

Colindul gutuii din geam

Dulce, galbenă lumină, cum și eu bălai eram,
Mi-a pus mama o gutuie ce se coace-ncet la geam.
Aș mușca-o, dar mă doare, mă cuprinde-un fel de jind
Și acum, că trece anul, parc-o simt îmbătrânind.

Galbenă gutuie,
Dulce, amăruie,
Lampă la fereastră,
Toată iarna noastră.

Mama mea n-avea nici globuri, nici beteală și nici stea,
Sărbătorile de iarnă cu gutui le-mpodobea…
Mi-a pus mama o gutuie în fereastra dinspre drum
Și o văd cum luminează, n-am puterea s-o consum.

Parcă are-n ea ceasornic și al mamei plânset sfânt…
Luminează și se stinge o gutuie pe pământ.
Luxul mamei cel mai mare, când copii ne mai simțeam,
Era pâinea de pe masă și gutuia de la geam.

Adrian Păunescu

Cuvinte-cheie

- lumină
- gutuie
- pâine
- lux
- colind

Explică selecția cuvintelor date.

Fișier

- ***jind:*** râvnire;
- ***beteală:*** mănunchi de fire lucioase pentru împodobirea bradului.

Lectură și explorare

- **Ce stări sufletești trăiești citind *Colindul gutuii din geam*?**
- **Citește versurile care te impresionează.**
- **Memorează un fragment din poezie.**
- **Organizați un concurs de recitare sau interpretare vocală.**

1. ***a)*** **Selectează din text cuvintele care se referă la tema tradițiilor de familie.**
b) **Include aceste cuvinte în propriile enunțuri.**

2. ***a)*** **Găsește cuvintele-rimă.**
b) **Selectează cuvintele date în trei coloane:**

Verbe	Substantive	Adjective

3. **Descoperă în textul citit antonime pentru următoarele cuvinte:**
- despodobea
- întinerind
- aprinde
- vara

4. ***a)*** **Formulează 3-4 întrebări cu începutul *De ce?*, care te invită să meditezi asupra textului.**

b) **Răspunde la aceste întrebări în scris.**

5. **Memorează două strofe. Scrie-le în caiet după dictare.**

6. ***a)*** **Identifică și citește versurile ce corespund imaginilor de mai jos.**

b) **Cum crezi, de ce gutuia este sfântă?**

Lectură și reflecție

7. **Identifică imaginea în care gutuia este comparată cu ceva. Ce sugerează această comparație?**

8. **Găsește și alte comparații pentru cuvintele:**
- stea
- drum
- ceasornic
- geam

AFLĂ MAI MULT!

Colindul este un cântec religios dedicat Mântuitorului. De obicei, se cântă *Nașterea pruncului Iisus.*

Există colinde de Crăciun, dar și pascale.

Majoritatea colindelor conțin un refren constituit din cuvintele: *florile dalbe, flori de măr, leru-i ler, lerule, Domnule* etc.

9. ***a)*** **Observă cu ce este împodobit bradul de mai jos.**

b) **Ghicește partea care lipsește și scrie cuvintele obținute.**

c) **Alcătuiește cu ele enunțuri.**

d) **Realizează o felicitare pentru cei dragi.**

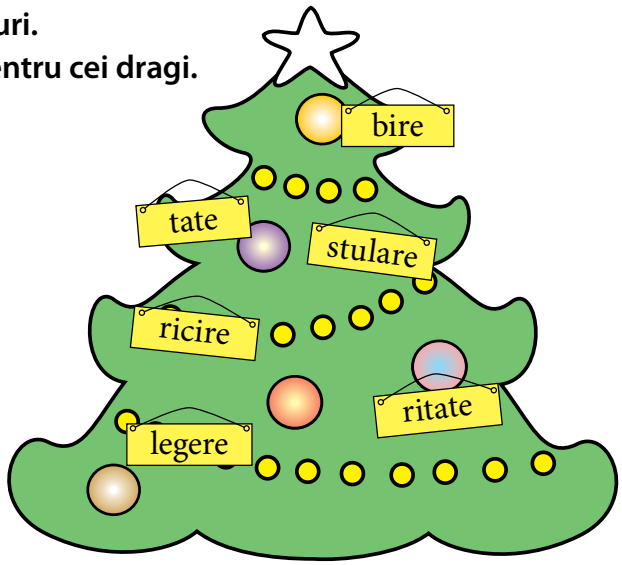

10. **Pornind de la fișierul *Află mai mult!* încercați să explicați titlul poeziei. Puteți utiliza următoarele cuvinte: *probabil, posibil, pesemne, se crede că*.**

65

Unitatea 3

Pronumele. *Pronumele personal. Numărul. Genul*

1. **Citește propozițiile. Completează spațiile libere cu cuvinte care le înlocuiesc pe cele evidențiate.**

Mama împodobea bradul cu gutui.
_____împodobea bradul cu gutui.
Eu, fratele și sora ne bucuram de pâine și gutui.
_____ ne bucuram de pâine și gutui.
Copiii adormeau împăcați că au beteală pentru sărbători.
_____ adormeau împăcați că au beteală pentru sărbători.
Gutuile sunt ca niște stele călăuzitoare pentru creștini.
_____ sunt ca niște stele călăuzitoare pentru creștini.

2. **Cum se numesc cuvintele ce înlocuiesc termenii evidențiați? Cuvintele *el, ea, ei, ele* țin deci locul substantivelor.**

3. **Citește informația și notează cu (+) ceea ce ai știut, iar cu (!) ceea ce ai aflat acum.**

AMINTEȘTE-ȚI!

- Partea de vorbire care ține locul unui substantiv se numește **pronume.**
- Pronumele *eu, tu, el, ea, noi, voi, ei, ele* sunt **pronume personale.**
- Aceste pronume indică diferite persoane.
- În comunicare, pronumele personale ajută la evitarea repetării supărătoare a unor nume.

4. ***a)*** **Povestește pe scurt despre sărbătorile de iarnă, ghidându-te după una dintre imagini.**

b) **Redă aceeași povestire, întrebuințând pronumele în locul substantivelor în cazul când trebuie să se repete numele. Ce concluzie tragi?**

c) **Scrie textul obținut (trei enunțuri) în caiet, utilizând doar pronume.**

Unitatea 4

Pronumele: vorbim și scriem corect

AMINTEȘTE-ȚI!

- Ce este pronumele?
- Câte feluri de pronume cunoști?
- Ce este pronumele personal?
- Ce este pronumele de politețe?
- Câte numere are pronumele?
- Câte persoane are pronumele și care sunt ele?

REȚINE!

Pronumele personale *eu, el, ea, ei, ele* se rostesc cu *i* la început, dar se scriu cu *e*.
Să nu confundăm pronumele ea și ei cu ia (apucă), iei (apuci), chiar dacă se rostesc la fel.

Pronumele personal de politețe exprimă respectul față de anumite persoane.
Formele pronumelui de politețe:
persoana a II-a:
dumneata
dumneavoastră
persoana a III-a:
dumnealui
dumnealor
dumneaei

1. **Citește textul.**

Eu nu am vrut să-ți spun tot ce-mi spusese bătrâna. Nici ea nu știa prea multe despre fecior. Aflase că el plecase de mult din sat. Nu i-a mai trecut prin minte să se întoarcă. Unii au întrebat-o pe bătrână despre el, dar ea nu știa povestea în întregime. Au venit apoi niște oameni de prin alte locuri. Ei credeau că au aflat ceva despre toate peripețiile.

2. **Subliniază cu o linie pronumele personale și cu două linii, substantivele din textul dat.**

3. ***a)*** **Alege varianta de scriere corectă.**

- Ia/ea se bucură de multe cadouri.
- Vânzătoarea ia/i-a propus să ia/i-a un cadou pentru cei dragi.
- Pe ea/ia o cunoșteau mulți.
- În fiecare dimineață, la geam apărea i-a/ea.

b) **Explică alegerea făcută.**

c) **Include în enunțuri proprii ortogramele: *ea/ia/i-a*.**

4. **Înlocuiește cuvintele evidențiate cu pronume personale sau pronume personale de politețe.**

Ionel și George (…) sunt colegi de clasă.
Copiii o salută pe *doamna învățătoare* (…).
Eu și Daniela (…) pregătim o surpriză mamei.
— *Tu și Andreea* (…) veți veni în excursie?
— *Bunicule* (…) când ai să vii pe la noi?

5. **Completează spațiile punctate cu pronumele personale potrivite.**

a) … cânt la pian.
b) La ușă a bătut … .
c) … au rochii noi.
d) … când vei ajunge?
e) Pe … v-am văzut ieri.
f) … suntem în clasa a III-a.

6. **Completează spațiile punctate cu pronumele personale de politețe, care să fie la numărul și persoana specificate în paranteze.**

- Îi vom invita la petrecere și pe … . *(persoana a III-a, numărul plural)*
- … mi-ai dat sfatul potrivit. *(persoana a II-a, numărul singular)*
- … este noul nostru vecin. *(persoana a III-a, numărul singular)*

7. **Alcătuiește propoziții, folosind:**

a) **pronumele personal la persoana a II-a, numărul plural;**

b) **pronumele personal de politețe la persoana a III-a, numărul singular.**

67

Citește expresiv textul.

Steaua de la Betleem

- **Caută în dicționar cuvintele: *vatră, ghiont, cuviincios*.**

Lumea mai mult prin case, pe lângă vetre, dar neastâmpărații ceia – parcă poate să-i țină în casă cineva ziua întreagă?! Se adună câte doi-trei prin dosișuri, pe unde nu prea bate vântul, se joacă cât se joacă, apoi stau de se pun la cale, șoptesc între ei. Mai trag o fugă prin casă s-o întrebe ceva pe maică, pe bunică și iată că vine ziua când se adună și se pornesc, cete-cete, în lungul satului, de la o casă la alta.

Intră în ograda omului, se rânduiesc sub fereastră, întreabă cuviincios de se poate. Cum aud că sunt primiți, își dau ghionturi unul altuia, se îmbrățișează în fel și chip, după care încep cu glasuri subțirele și tulburător de curate:

Steaua Domnului se-nalță
Peste tot ce-i sfânt și demn,
Peste mândra casa voastră,
Peste scumpa glia voastră…
Peste alba pâinea voastră,
Steaua de la Betleem!

Ci întrebatu-te-ai vreodată, dragă cititorule, de ce sărbătoarea nașterii Mântuitorului vine odată cu primii fulgi, și noi sărbătorim în pragul marilor friguri, când totul zace zgribulit, înțepenit? Gânditu-te-ai de ce oare Atotputernicul, dintre atâtea zile senine și calde, a ales-o pe cea posomorâtă pentru venirea unicului său fiu pe pământ? Miratu-te-ai pentru ce vestirea unei asemenea mari minuni, precum e nașterea Domnului, a fost lăsată pe seama copiilor?

Apoi chiar că judecata sănătoasă a plugarilor s-a dovedit a fi și de data asta plină de înțelepciune, căci e greu de găsit pe lume ceva mai mișcător, mai curat, mai înălțător decât cântarea copiilor. Înfiripată în grabă, la frig, dar cu suflet, cu dăruire, colinda lor urcă voinicește dealul, dar nu-i ajunge putere și iat-o lunecând înapoi la vale. A ceda nu este însă obrazul viitorilor bărbați și, după ce intră în altă ogradă și se adună sub ferestruica altcuiva, o iau de la început. Amu, dealul de pe care, se zice, poți vedea o jumătate de lume…

Fragment din romanul *Povara bunătății noastre* de Ion Druță

Cuvinte-cheie

- cete
- steaua
- Nașterea Domnului
- copii

- **Urmărește când apar aceste cuvinte în text.**

Lectură și explorare

- **Stabilește timpul probabil și locul desfășurării acțiunii.**
- **Ce curiozități din viața țărănească ai descoperit în text?**
- **De ce copiii nu pot sta cuminți în casă?**
- **Cu ce scop crezi că pornesc copiii prin sat?**

1. ***a)*** **Scrie câte un sinonim pentru cuvintele:**

• zgribulit • vatră • șoptesc • **posomorâtă**

b) **Alcătuiește o expresie cu sens figurat în care să incluzi cuvântul evidențiat.**

2. ***a)*** **Explică sensul expresiilor:**

- se rânduiesc sub fereastră
- își dau ghionturi

b) **Înlocuiește în text aceste expresii cu cuvintele care le explică. Cum crezi, care sunt mai potrivite? Argumentează.**

3. **Formulează întrebări pe baza propozițiilor.**

Se rânduiesc sub fereastră.
Își dau ghionturi.
Intră în ograda omului.
Întreabă cuviincios.
Se adună câte doi-trei prin dosișuri.
Șoptesc între ei.
Colinda lor e ceva mai legată, mai cumpănită.
Urcă de zor dealul dinspre răsărit.

4. ***a)*** **Identificați în text întrebările autorului adresate cititorului.**

b) **Răspundeți la aceste întrebări. Prezentați răspunsurile presupuse în fața colegilor.**

5. **Alcătuiți planul de idei al textului, pornind de la cuvintele-cheie.**

6. **Citește fragmentul în care se prezintă modalitatea de a colinda.**

Lectură și reflecție

7. **Povestiți cum se organizează în localitatea voastră colindatul.**

8. **Citește colindul de mai jos. Stabilește asemănări între aceste două texte literare.**

Steaua sus răsare

Steaua sus răsare
Ca o taină mare,
Steaua strălucește
Și lumii vestește
Că astăzi Curata,
Preanevinovata
Fecioara Maria
Naște pe Mesia.
Magii, cum zăriră
Steaua, și porniră,
Mergând după rază
Pe Hristos să-L vază.
Și, dacă sosiră,
Îndată-L găsiră,
La Dânsul intrară
Și se închinară.
Cu daruri gătite
Lui Hristos menite,
Luând fiecare
Bucurie mare.
Care bucurie
Și aici să fie
De la tinerețe
Pân' la bătrânețe.

Rămâneți cu bine,
Fiți fericiți,
Anul care vine
Să ne mai primiți.
Să vă dea Domnul
Tot ce doriți.

9. **Explică titlul textului *Steaua de la Betleem* de Ion Druță, pornind de la cele aflate din colindul *Steaua sus răsare*.**

69

Compunere după sfârșitul dat

1. ***a)*** **Observă imaginile.**

b) **Cum crezi, ce situații sunt posibile înaintea fiecărui moment prezentat?**

c) **Scrie câte două enunțuri pentru fiecare situație.**

2. **Scrie două propoziții care confirmă acțiunea precedentă imaginilor de mai jos. Utilizează în acest sens expresiile:**

Probabil că…
Îmi dau seama că…
E posibil ca…
Se pare că…
Seamănă a fi…

3. **Presupuneți ce ar fi putut avea loc în situația descrisă în fragmentul de mai jos:**

— Mulțumesc, spuse vânzătoarea, cumva încurcată. Apreciez gestul tău.

În timp ce ieșea din magazin, Jack zâmbea în sinea lui, amintindu-și expresia surprinsă de pe fața vânzătoarei. Plecă liniștit, știind că făcuse ceea ce trebuie.

4. **Redactează o compunere cu una dintre variantele de încheiere:**

- Mai sunt și alte fete în clasa ta, spuse mama. Îți vor fi prietene câtă vreme vei fi și tu prietenoasă cu ele.
- Femeia aceea i-a oferit tot ce și-a dorit. Când a crescut, s-a căsătorit și, la rândul său, a luat de pe stradă copii orfani și i-a crescut. Atunci și-a adus aminte de visul său din copilărie.
- Împreună cu familia sa, a trăit fericit până la adânci bătrâneți.

5. **Alege din lista de mai jos acele argumente care crezi că se potrivesc compunerii tale, astfel încât colegii să se convingă că este cea mai bună.**

- Compunerea are un titlu.
- Nu am repetat aceleași cuvinte.
- Am avut un plan bun.
- Am respectat părțile unui text: introducerea, cuprinsul, încheierea.
- Am respectat alineatele.
- Nu m-am rătăcit.
- Am lăsat imaginația să zboare.
- Am utilizat toate momentele descrise în încheierea propusă.

Tainele cărții

Deschide ușa, creștine!

Drumu-i greu și-am obosit,
De departe am venit
Și la Betleem am fost,
Unde s-a născut Hristos.

Și-am văzut și pe-a Sa mamă,
Pe care Maria-o cheamă,
Cum umbla din casă-n casă
Ca pe fiul sfânt să-l nască.

Umbla-n jos și umbla-n sus
Ca să nască pe Iisus,
Umbla-n sus și umbla-n jos
Ca să nască pe Hristos.

Mai târziu găsi apoi
Un staul frumos de oi
Și acolo, pe fân, jos,
S-a născut Domnul Hristos.

Noapte de vis

Noapte de vis, timp Preasfânt,
Toate dorm pe pământ,
Două inimi veghează,
Pruncul dulce visează,
Într-un leagăn de cânt,
Într-un leagăn de cânt.

Noapte de vis, timp Preasfânt,
Păstorașii vin cântând,
Îngeri cântă aleluia,
Nouă vestesc bucuria,
Domnul e pe pământ,
Domnul e pe pământ!

Noapte de vis, timp Preasfânt,
Dumnezeu râde blând,
Pieptul îi varsă iubire,
Nouă ne dă mântuire,
Pace în lume-aducând,
Pace în lume-aducând!

Colindița

Colindița nu-i mai multă,
Să trăiască cine-ascultă.
Sus la cer o înălțăm,
La creștini, jos, o-nchinăm.

O-nchinăm cu veselie
Și cu mare bucurie,
C-am ajuns seara de-Ajun
Și-a bătrânului Crăciun.

Sus, mai sus, v-am înălțat,
Ce-am știut noi v-am cântat.
Rămâi, om bun, sănătos,
C-ai fost gazdă lui Hristos.

- **Alege una dintre creațiile propuse și memoreaz-o.**

Expoziția de carte „Deschide ușa, creștine!”

- **Caută în biblioteca clasei sau a școlii o carte cu tematica sărbătorilor de iarnă. Prezint-o după următorul algoritm.**

1. **De ce ți-ai ales această carte?**
2. **Care va fi subiectul acestei cărți?**
3. **Ce știi despre autor?**
4. **Ce cunoștințe posezi în legătură cu tema/subiectul cărții?**
5. **Aștept ca această carte să fie o provocare pentru mine, deoarece…**
6. **Aștept ca această carte să-mi ofere informații despre…**
7. **Completează *Calendarul de lectură* după următorul model.**

Numele, prenumele	Autorul și titlul cărții pe care ai ales să o citești	Luni	Marți	Miercuri	Joi	Vineri
		Continuă ideile pe baza cărții pe care o citești				
		A fost interesant când…	*Am admirat …*	*Sunt fericit/ fericită, pentru că…*	*Desenează un obiect din cartea pe care o citești.*	*Aș schimba în cartea pe care o citesc…*

71

Evaluare

Acum pot...

1. …să răspund la întrebările: 3 p.

- De ce sărbătorim Crăciunul în plină iarnă?
- Ce simbolizează Steaua de la Betleem?
- Ce fel de tradiții există în legătură cu Nașterea Mântuitorului?

2. …să alcătuiesc 3 enunțuri după imaginea dată: 3 p.

3. …să definesc pronumele. 4 p.

4. …să scriu câte un sinonim pentru cuvintele date: 4 p.

- *zgribulit*
- *vatră*
- *șoptesc*
- *posomorâtă*

5. ...să să aleg varianta corectă: 2 p.

Mi-au/miau spus să vin în ogradă.
Ia/Ea mă invită la masa de Crăciun.

6. …să scriu o scurtă compunere, din 5-6 enunțuri, cu sfârșitul dat: 9 p.

Și au avut un Crăciun fericit...

Apreciază-te

Calificativ	FB	B	S
Punctaj	25-22	21-16	15-9

*Total **25** p.*

Modulul 6 SENSIBILITATE

Unitatea 1 Iarnă ca în vis...

În acest modul:

- vei citi expresiv texte literare;
- vei recunoaște și vei utiliza adjectivul în comunicare;
- vei învăța să realizezi corect acordul dintre substantiv și adjectiv;
- vei recunoaște și vei utiliza în comunicare numerale;
- vei povesti despre schimbările naturii iarna;
- vei redacta o compunere-descriere;
- vei scrie corect cuvintele în propoziții;
- vei colabora activ la proiectul de grup *Bucuriile iernii*.

La gura sobei
de Vasile Alecsandri

Adjectivul. ***Acordul adjectivului cu substantivul***

Moara de frig
de Dan Coman

Comunicare nonverbală: gestica, mimica (*actualizare*)

Invitația

Numeralul în comunicare

Vorbim și scriem corect: *într-o/într-un; dintr-o/dintr-un*

Compunere-descriere a unui colț din natură

Sania
după Ion Druță

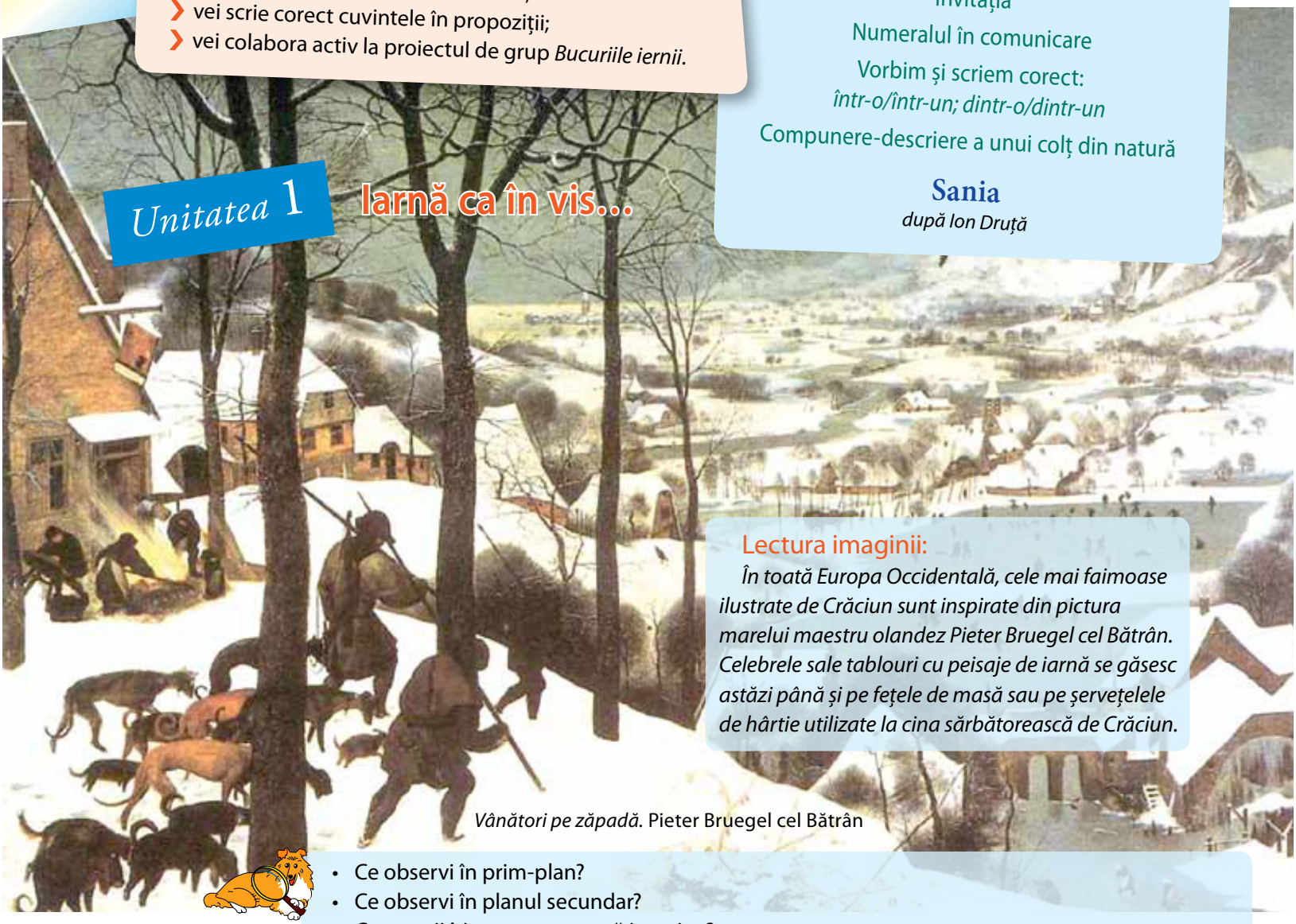

Vânători pe zăpadă. Pieter Bruegel cel Bătrân

Lectura imaginii:

În toată Europa Occidentală, cele mai faimoase ilustrate de Crăciun sunt inspirate din pictura marelui maestru olandez Pieter Bruegel cel Bătrân. Celebrele sale tablouri cu peisaje de iarnă se găsesc astăzi până și pe fețele de masă sau pe șervețelele de hârtie utilizate la cina sărbătorească de Crăciun.

- Ce observi în prim-plan?
- Ce observi în planul secundar?
- Ce emoții îți trezește această imagine?
- Citește informația despre această pictură. Comentează titlul dat de pictor. Intitulează altfel imaginea.
- Găsește cinci expresii cu sens figurat care s-ar potrivi imaginii.

Undă verde

- Scrieți, timp de trei minute, tot ce ați putea visa gândindu-vă la iarnă.
- Formulați întrebări asupra imaginii, pornind de la cuvintele: *Ce? De ce? Cum? Când?*, și numiți colegul care vreți să răspundă.
- Întocmiți harta proiectului *Bucuriile iernii*.

73

Motto: *Ninge flori de nea frumoase,*
argintând cărări și case…
Nichita Stănescu

- **Poate avea margini imaginația omului?**

Cuvinte-cheie

- gura sobei
- viscolește
- flacăra
- zbor fantastic
- povești
- minune

Vasile Alecsandri

La gura sobei

Așezat la gura sobei, noaptea pe când viscolește,
Privesc focul, scump tovarăș, care vesel pâlpâiește.
Și prin flacăra albastră-a vreascurilor de aluni
Văd trecând în zbor fantastic a' poveștilor minuni.
Iat-o pasăre *măiastră* prinsă-n luptă c-un balaur;
Iată cerbi cu stele-n frunte carii trec pe punți de aur;
Iată cai ce fug ca gândul; iată zmei înaripați
Care-ascund în mari palaturi mândre fete de-mpărați.
Iată pajuri năzdrăvane care vin din neagra lume,
Aducând pe lumea albă feți-frumoși cu falnic nume;
Iată-n lacul cel de lapte toate zânele din rai…
Nu departe stă Pepelea, tupilat în flori de mai.
Dar pe mine ce m-atrage, dar pe mine ce mă-ncântă
E Ileana Cosânzeana!… în cosiță floarea-i cântă.
Până-n ziuă stau pe gânduri și la ea privesc uimit,
Că-mi aduce viu aminte de-o minune ce-am iubit!

Vasile Alecsandri

AFLĂ MAI MULT!

Poezia care zugrăvește un tablou al naturii se numește **pastel**.
Pastel se numește și un creion moale, de culori palide.
Pastel este și pictura făcută cu acest creion.

Lectură și explorare

- **În care anotimp se întâmplă faptele descrise în pastel?**
- **Ce dispoziție îți creează lectura poeziei?**
- **Cine sunt tovarășii de visare ai poetului? De unde vin ei?**
- **În ce basme i-ai întâlnit?**
- **Care dintre personaje îi este mai scump autorului? De ce?**
- **De ce poezia *La gura sobei* este un pastel?**
- **Memorează un fragment din pastel.**
- **Scrie după memorie fragmentul memorat. Verifică după manual.**

1. **Găsește în text cuvinte cu sens opus (antonime) pentru cele date:**
• trist • a urî • aproape • alba

2. **Găsește, folosind și dicționarul, sinonime pentru următoarele cuvinte din text:**

fantastic	vreascuri	rai
tovarăș	neagră	scump
măiastră	falnic	minune

Fișier
albă
- ***alb la față***: palid;
- ***a scoate peri albi***: a necăji mereu;
- ***zile albe***: viață tihnită;
- ***negru pe alb***: scris, sigur.

3. ***a)*** **Determină numărul de strofe și de versuri în poezie.**
b) **Extrage cuvintele-rimă din strofa a patra. Încearcă să găsești alte cuvinte-rimă. Înlocuiește-le în poezie. Ce observi?**

4. **Selectează din text câte un vers care se citește: *domol; măreț; vesel*.**

5. **a) Citește informația din fișier.**
b) **Ce sensuri (propriu sau figurat) ascund expresiile?**
c) **Include în enunțuri expresiile ce conțin cuvântul *alb*.**

6. **Numește *emoția* pe care o simți citind versurile:**
- Așezat la gura sobei noaptea, pe când viscolește,
  Privesc focul, scump tovarăș, care vesel pâlpâiește.
- Văd trecând în zbor fantastic a poveștilor minuni.

Lectură și reflecție

7. ***a)*** **Identifică în text substantivele și cuvintele ce exprimă însușiri care le însoțesc.**
b) **Scrie și alte determinative pentru substantivele din text:**

	de lapte		înaripați
	(?)		(?)
lac	(?)	**zmei**	(?)
	(?)		(?)
	(?)		(?)

8. ***a)*** **Citește versurile care corespund imaginii.**
b) **Ilustrează un vers din poezie.**
Prezintă desenul colegilor. Argumentează.

9. ***a)*** **Observă versurile. Cum crezi, ce accentuează cuvintele evidențiate?**

Iat-o pasăre măiastră prinsă-n luptă c-un balaur;
Iată cerbi cu stele-n frunte carii trec pe punți de aur;
Iată cai ce fug ca gândul; iată zmei înaripați…

b) **Alege una dintre variantele posibile:**
- se creează o imagine auditivă;
- se creează o senzație olfactivă (de miros);
- se creează o imagine vizuală.

AFLĂ MAI MULT!

Repetarea unui cuvânt accentuează imaginea artistică.

Enumerarea unor cuvinte diferite creează impresia de extindere, de lărgire a imaginii artistice.

10. ***a)*** **Descoperă în pastel pe cine descrie autorul cu expresia *fug ca gândul*.**
b) **Scrie comparația obținută.**
c) **Alcătuiește alte două enunțuri cu această comparație.**
- Numărați silabele fiecărui vers din strofele I și II. Ce observați?
- Încercați să alcătuiți o strofă de poezie despre iarnă, ținând cont de ritmicitate.

11. ***a)*** **Realizează o listă de expresii artistice extrase din pastel.**
b) **Răspunde la întrebarea:** *Prin ce impresionează poezia lui Vasile Alecsandri?*

75

Adjectivul. *Acordul adjectivului cu substantivul*

1. ***a)*** **Citește textele. Alege și transcrie unul cu care vei lucra.**
b) **Selectează substantivele.**
c) **Pune întrebările pentru ele.**
d) **Subliniază cuvintele ce exprimă însușiri care însoțesc substantivele.**

- Zori de ziuă se revarsă peste vesela natură,
Prevestind un soare dulce, cu lumină și căldură.
În curând și el apare pe-orizontul aurit,
Sorbind roua dimineții de pe câmpul înverzit.

Dimineața de Vasile Alecsandri

- Amândoi cocoși frumoși. Unul negru cu gulerul și penele subțiri și moi ca mătasea. Pieptul luciu, cu ape tăioase, uneori sure ca oțelul. Și penele lungi, mlădioase și întoarse ca niște arcuri ale cozii, cu sclipiri albăstrii ce se stingeau îndată. Celălalt, alb, cu coada bogată-n pene, ușoară, răsfirată, cu ochi gălbui, cu o creastă cărnoasă, bătută și roșie ca o garoafă.

Luptătorii de Emil Gârleanu

- Suii costișa tărăgănată, pe drum pietruit pe sub castanii sălbatici. Cădeau frunzele roșcate și soarele tremura pe pietrișul înverzit. Sus, se ridica poarta ferecată de stejar… Printre copacii bătrâni, se arăta curtea albă, cu ferestre boltite, cu balconul de piatră înnegrită.

Un manuscript neisprăvit de Mihail Sadoveanu

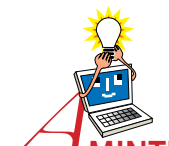

AMINTEȘTE-ȚI!

- Partea de vorbire care exprimă însușiri ale ființelor, lucrurilor, fenomenelor naturii se numește **adjectiv.**
- El însoțește întotdeauna un **substantiv.**
- Adjectivul se acordă în număr cu substantivul pe care îl determină.
- Adjectivul stă, de regulă, după substantivul determinat. Când se urmărește accentuarea însușirii, adjectivul poate fi așezat în fața substantivului.

2. ***a)*** **Scrieți pe baza imaginilor, timp de două minute, cât mai multe îmbinări *substantiv + adjectiv*.**
b) **Redactați un dialog (din patru-șase replici) între personajele din imaginile date.**

Desen de Lică Sainciuc

Desen de Anca Smărăndache

Vorbim și scriem corect

3. **Grupează cuvintele** carte, Maria, erau, frumoasă, frumusețe, noi, opt, au plecat, albă, Chișinău, împodobește, împodobit, Italia, ei, Eugen, Nistru, stă, argintie, lung, floare**, în:**

- substantive proprii
- substantive comune
- adjective
- alte părți de vorbire

4. **Schimbă forma adjectivelor pentru a realiza legătura cu substantivele:**
Copacii _____ *(verde)* străjuiesc aleile _____ *(pustie).*
Barca _____ *(albastre)* plutește pe lacul _____ *(liniștiți).*
Munții _____ *(înalt)* veghează depărtările _____ *(cenușiu).*

5. **La ce număr sunt substantivele: *cutie, farfurie, copil, fiu*? Trece-le la celălalt număr, iar apoi găsește pentru fiecare un adjectiv potrivit.**

6. **Stabilește legătura între substantivele din coloana I și adjectivele din coloana a II-a:**

I	II
căprioară	strălucitor
pădure	limpede
lac	înalt
soare	sprintenă
munte	verde
brad	deasă

7. **Găsește adjective care au sens opus (antonime) celor date:**

bun –	frumos –	apropiat –
fricos –	amar –	limpede –
murdar –	brunet –	negru –
des –	ordonat –	leneș –

8. **Formează adjective de la următoarele substantive:**
Model: *copil – copilăresc.*
piatră – școlar – țăran –

9. **Alege, dintre paranteze, cuvintele care exprimă însușirile potrivite pentru substantivele:**

cer	floare.....	râu .....
toamnă	carte	pisică .....
vulpe.....	iepure.....	elevă.....

(harnică, fricos, somnoroasă, târzie, șireată, deschisă, senin, parfumată, limpede)

77

Citește textul.

Moara de frig

(fragment)

A fost odată ca niciodată un sat numit Gersa. Satul avea formă de pălărie de *cowboy* și era așezat puțin strâmb, într-o parte, chiar *la capătul lumii*, exact acolo unde se termina Pământul. Dincolo de ultimul gard, cel al Morii de Frig, se întindea, lung și cuminte, *Spațiul Cosmic*.

În satul ăsta, mai mult ca orice, oamenii iubeau iarna. Și pentru că voiau ca iarna să țină cât mai mult timp, au construit în capătul satului o moară care măcina tot fumul cald ce ieșea din *hornul* caselor și-l transforma în frig – un frig cu totul și cu totul special, cum nu mai exista nicăieri altundeva în lume.

Era un frig moale și plăcut la atingere ca blana unei pisici, un fel de ger albăstrui în care puteai să stai ore în șir fără să-ți înghețe mâinile, nasul sau picioarele. În fiecare dimineață, după ce luau micul dejun și înainte de-a începe orice altă treabă, locuitorii satului mergeau la moară, umpleau cu vârf câțiva saci cu frig dintr-ăsta pufos, cât să le ajungă întreaga zi, și se întorceau bucuroși acasă: atâta vreme cât Moara de Frig funcționa, iarna nu avea cum să se termine.

Dan Coman

Cuvinte-cheie

- iarna
- sat
- moară
- frig
- fum
- a îngheța

Lectură și explorare

1. **Împărțiți-vă în două echipe. Căutați în dicționarul explicativ cuvintele marcate în text cu litere cursive. Includeți aceste cuvinte în enunțuri proprii.**

2. **Răspundeți la întrebările asupra textului:** *Cine participă? Când se întâmplă? Unde se întâmplă? Ce se întâmplă?* **Cât timp durează acțiunea în text? (câteva zile, luni de zile, ani de zile) Acțiunea se desfășoară în trecutul apropiat sau în trecutul îndepărtat?**

3. **Găsește fiecare cuvânt-cheie în text și citește enunțurile. Observă dacă se repetă cuvintele. Cum crezi, de ce sunt cuvinte-cheie?**

4. **Fii un bun ascultător! Ascultă cum citește textul colegul tău. Apreciază-l și încurajează-l!**

Fișier

- **cowboy:** *păzitor de vite în fermele americane, devenit erou de literatură și de film;*
- **la capătul lumii:** *foarte departe;*
- **spațiu cosmic:** *întindere nemărginită situată dincolo de atmosfera Pământului;*
- **horn:** *parte a coșului de fum la o casă.*

5. **Găsește câte trei însușiri pentru cuvintele:** *Pământ, gard, sat, blană, moară, iarnă.*

6. ***a)*** **Formează comparații, pornind de la cuvintele din coloana stângă.**

zăpada ca …	lacrimi înghețate
stelele ca …	blana unei pisici
moale ca …	copiilor cu căciuli albe
căsuțe aidoma …	un covor alb și puhav

b) **Include în enunțuri proprii una din comparațiile obținute.**

7. ***a)*** **Restabilește ordinea planului de idei.**

Un sat la capătul lumii.

Frig cu totul special.

Iarna – anotimpul preferat al sătenilor.

Sacii de frig.

b) **Explică de ce fragmentele de text au fost intitulate astfel.**

c) **Povestește textul pe baza planului de idei.**

Lectură și reflecție

8. **Alcătuiți un dialog cu titlul *Cum arată iarna?* Puteți utiliza expresiile:** *zăpadă peste tot, vântul viscolește, totul adormit, nemișcat, pământul acoperit, zăpadă înghețată, iarna strălucitoare, zăpadă cristalină, nopți geroase, pământ amorțit, fulgii catifelați, flori brodate pe geamuri, copiii zglobii, peisaj feeric* **etc.**

Pentru menținerea unui dialog, este indicat să folosim cuvinte și grupuri de cuvinte ca: *înțeleg, desigur, te susțin, evident, așa consider şi eu* **etc.**

9. **Găsiți asemănările și deosebirile dintre textul *Moara de frig* și fragmentul de mai jos.**

Numai la o săptămână după Crăciun, s-a înstăpânit iarna peste lume, până la marginile zării. S-a pus cu temei, să nu se mai clintească până nu vor începe să bată vanturile primăverii. Cojoc gros ca în anul acesta – spun bătrânii – n-a mai avut dumneaei de ani de zile.

Ulițele satului s-au ridicat, astupând și pâraie, și șanțuri, și podețele de la intrarea curților; nici nu mai semănau a ulițe, ci a fâșii late de câmpie acoperite de covorul alb și gros.

Toate casele din sat par mai mici, ca și când s-ar fi scufundat și au căzut într-un somn adânc sub acoperișurile grele de zăpadă, cu streșinile mai aproape de pământ.

După Ion Agârbiceanu

Proiect

Întrebarea-cheie: *Ce bucurii mi-a adus iarna la școală?*

Elaborați o lucrare de grup *Bucuriile iernii*. Respectați următorii pași.

- Confecționarea felicitărilor pentru cei dragi.
- Postere *Întâmplări hazlii de la derdeluș.*
- Cărticica mea cu poezii pictate despre sărbătorile de iarnă.

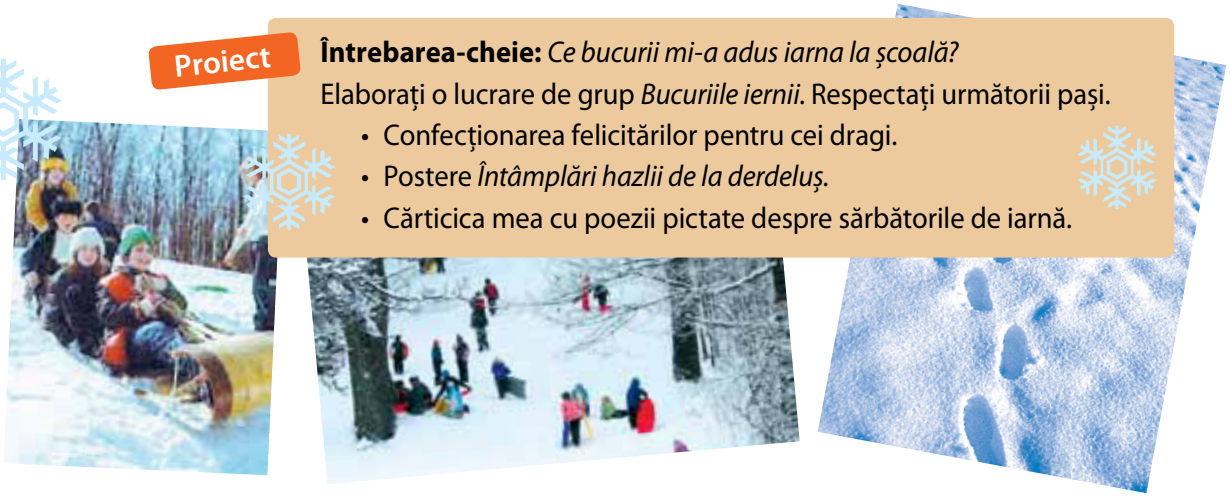

79

Comunicare nonverbală: gestica, mimica

1. **Observă imaginile. Cum crezi, ce stări sufletești redau ele? Alege și argumentează pe baza fișierului.**

2. **Ce ți-a sugerat ideea dată?**

3. **Intitulează fiecare imagine.**

Fișier
- *tristețe;*
- *fericire;*
- *îngândurare;*
- *frică;*
- *bucurie;*
- *încântare.*

4. **Citește textul de mai jos. Redă prin mimică și gesturi întâmplarea descrisă.**

Din această dimineață am un nou prieten, pe Bobo, un câine pe care l-am găsit pe stradă. Mi-am dat seama că a fost abandonat și l-am luat acasă. Ajuns la ușă, m-a cuprins neliniștea: știam că mama nu accepta sub nicio formă ideea de a avea un animal în apartament, chiar dacă atât eu, cât și fratele meu ne doream un prieten necuvântător. Dar s-a întâmplat ceva neașteptat…

În timp ce căutam cheile în buzunarul hainei, ușa apartamentului s-a deschis și mama a apărut în prag. Era surprinsă să mă vadă atât de devreme acasă și, mai ales, însoțit de un animal. Amândoi am rămas nemișcați în prag, așteptând verdictul. Deodată, mama a izbucnit în râs…

- **De ce crezi că are nevoie omul de gesturi și de mimică?**
- **Cum crezi, ce a urmat?**

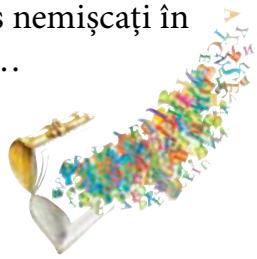

Tainele cărții

Biblioteca personală/Biblioteca clasei

1. **Discută cu colegii despre biblioteca ta personală sau despre cea a clasei. Cum trebuie să arate ea?**

2. **Observă imaginile. Ce asemănări și ce deosebiri găsești?**

3. **Argumentează de ce avem nevoie de o bibliotecă personală/a clasei.**

Miniproiect-cercetare:

- **Numără cărțile din biblioteca ta personală/biblioteca clasei.**
- **Scrie câte cărți dintre acestea sunt pentru copii.**
- **Calculează câte cărți din numărul total sunt dicționare.**
- **Află câte enciclopedii sunt.**
- **Scrie și alte categorii de cărți din biblioteca ta personală/ biblioteca clasei.**

Invitația

1. **Citește și observă elementele unei invitații.**

Expeditor: ***Ana și Constantin Lupașcu***
or. Soroca

Destinatar: Ina, Petru și Ilinca Nicoară
s. Drochia

INVITAȚIE

Stimați membri ai familiei Nicoară,
Vom fi onorați de prezența dv. la
ziua de naștere a Mădălinei, care împlinește 11 ani.
Cu această ocazie,
vă invităm să participați la evenimentul dat,
care va avea loc pe data de 15 februarie,
în cafeneaua „Madeleine” din or. Soroca, începând cu ora 18.00.
Cu profund respect, Ana și Constantin Lupașcu
15 ianuarie

AMINTEȘTE-ȚI!

Invitația este un tip de scriere (bilet, scrisoare scurtă) care constă într-un text scurt prin care o persoană sau un grup este rugat să participe la un anumit eveniment (cultural, aniversar, sportiv etc.). În invitație trebuie să precizăm: data, ora, locul, evenimentul.

2. ***a)*** **Observă imaginile. Ce situații din viață sau din viața școlară sunt reprezentate?**
b) **Intitulează fiecare imagine.**

3. **Imaginează-ți că ești organizatorul acestor evenimente.**
a) **Scrie o listă de invitați.**
b) **Alege formule pentru viitoarea ta invitație:**

- avem plăcerea de a vă invita la…, avem plăcerea să vă informăm că pe data de…
- manifestările vor avea loc în…, cu acest prilej vom sărbători…
- sperăm să ne onorați cu prezența…
- Vă așteptăm cu drag! Vă rugăm să confirmați participarea dumneavoastră.
- cu stimă…, cu prețuire…, cu ales respect…, cu un deosebit respect…, cu profundă admirație.

4. **Redactează textul invitațiilor la evenimentele prezentate în imagini, pe baza modelului de mai sus.**

81

Numeralul în comunicare

1. **Subliniază numeralele din textul de mai jos.**

„Azi am cumpărat din piață
De doi lei ceva verdeață,
Castraveți de patru lei,
De cincizeci de bani – ardei,
De doi lei am luat alune
Și de patru lei căpșune.
Pe o pungă de ciuperci
Am dat cinci lei șaptezeci,
Treizeci de bani pe un chibrit,
Voi știți cât am cheltuit?”

La piață de Nicolae Tache

2. ***a)*** **Recunoaște numeralele din șirul cuvintelor:**
voi, patru, treizeci, doisprezece, mergem, cojoace, cincizeci.

b) **Construiește propoziții în care să folosești numeralele identificate.**

Numeralul este partea de vorbire care arată numărul de obiecte sau ordinea obiectelor la numărare.

În comunicarea scrisă, numeralele de la **unu** la **zece** se scriu, de obicei, cu litere și nu cu cifre.

3. **Completează cu numeralele potrivite.**

Anul are_____ anotimpuri. Fiecare anotimp are_____ luni.
Luna are _____ zile. Într-o săptămână sunt _____ zile lucrătoare.

4. **Transcrie textul, scriind cuvinte în locul numerelor.**

— Sub câți domnitori ați slujit voi?
— Sub 7, Măria Ta, a răspuns tânărul.
— Eu, a spus altul, am trecut prin 10 domnii.
— Prin toate de la bunicul încoace, stăpâne. De atunci s-au schimbat 18 voievozi.

5. **Scrie cu litere datele unor sărbători importante din anul curent.**

Crăciunul, Anul Nou, Ziua Femeii, Paștele, Ziua Independenței, Limba Noastră, hramul localității tale.

6. ***a)*** **Grupează numeralele date pe două coloane.**

Numărul obiectelor | Ordinea prin numărare

Șase, doisprezece, primul, prima, paisprezece, al nouălea, o sută șaizeci, a optsprezecea, a noua, a șasea, cincizeci și trei, nouă sute doi.

b) **Modifică numeralele din prima coloană după model.**

Model: șase - a șasea - al șaselea

7. **Citește numărătorile. Memorează una dintre ele. Scrie-o după memorie.**

Una, două,
Șase, nouă,
Sare cloșca de pe ouă.
A sărit și a fugit,
Tu ești bună de mijit.

Unu, doi – tata ară în zăvoi,
Trei, patru – arătura este gata,
Cinci, șase – seamănă sămânță-aleasă,
Șapte, opt – grâul de acum s-a copt,
Nouă, zece – tata cu combina trece.

8. **Încercați să alcătuiți și voi o numărătoare. Folosiți-o în jocurile voastre.**

Vorbim și scriem corect: *într-o/într-un; dintr-o/dintr-un*

1. **Observă cuvintele ce însoțesc ortogramele: *într-o, într-un, dintr-o, dintr-un.***

AMINTEȘTE-ȚI!

Cuvintele *într-o, într-un, dintr-o, dintr-un* se scriu întotdeauna cu cratimă.

Într-o zi
Într-un an
Dintr-o răsuflare
Dintr-un avânt

2. **Include în enunțuri expresiile de mai sus.**

3. **Scrie o listă cu câte trei cuvinte ce vor însoți expresiile date.**

Model:

Într-o dimineață, …
Într-un caz, …
Dintr-un gest, …
Dintr-o respirație, …

4. **Scrie în locul punctelor ortogramele potrivite.**

- _____ răsuflare apăru și Harap-Alb în fața împăratului.
- Se părea că _____ dimineață se auzi un ropot de cai prin mirișe.
- _____ vis îi apăru un înger blajin.
- _____ tufiș ieși o vulpe vicleană.

5. ***a)*** **Căutați într-o carte de lectură zece îmbinări de cuvinte în care ați întâlnit ortogramele: *într-o/într-un, dintr-o/dintr-un.***

b) **Dictează colegilor de clasă o propoziție găsită în cartea de lectură.**

6. **Lucrați în perechi. Ascultați un buletin meteo de iarnă. După audiere, scrieți un text din 5-7 enunțuri despre starea vremii. Folosiți cuvinte specifice:**

- vremea va fi..., cerul va fi predominant...
- precipitațiile ... vor fi sub formă de...
- temperatura va fi de..., maxima zilei ... grade C, minima nopții ... grade C

83

Unitatea 9

Modulul 6

Compunere-descriere a unui colț din natură

De vorbă cu un fulg de nea

Ca să lucrezi la această compunere, trebuie să-ți închipui că micul fulg de nea poate vorbi cu tine, stând liniștit în palma ta. El îți poate șopti o poveste pe care, ascultând-o, o vei scrie fără greutate.

1. **Alege din caseta propusă câte cinci adjective expresive potrivite pentru fiecare substantiv:**

Zăpadă –
Soare –
Nor –
Fulg –

Strălucitor, tăcut, fermecător, fragil, mătăsos, orbitor, plăpând, fantastic, falnic, trist, zburdalnic, grabnic, obosit, zănatic, uriaș, feeric, vrăjit, furios, prietenos.

2. **Include în propoziții cuvintele: *eram, era, am fost, voi fi, erai, este, vom fi.***

3. **Alcătuiește comparații pornind de la cuvintele de mai jos.**

- Iarna ca o …
- Flori de gheață la ferestre ca …

Repere: comparații: crăiasă a zăpezii, ca o prințesă înghețată, ca o dantelă de chihlimbar (piatră semiprețioasă).

4. **Găsește și transcrie enunțurile care conțin personificări.**

- Moș Crivăț povestește despre călătoria sa neobișnuită în înaltul cerului.
- Moș Crivăț este un personaj des întâlnit în povești.
- Norul cel uriaș s-a supărat.
- Norul acoperea tot cerul.
- Iarna este anotimpul meu preferat.
- Iarna își poartă zestrea prețioasă pe dealuri.

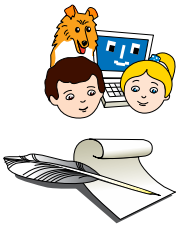

5. ***a)*** **Discutați în grup cum ar putea fi desfășurat fiecare punct al planului de mai jos.**

Plan de idei

I. ***Introducerea***
1. Descrierea ninsorii
2. Fulgul așezat în palmă

II. ***Cuprinsul***
3. Dialogul dintre mine și fulg
4. Povestea fulgului de nea

III. ***Încheierea***
5. Picătura mică
6. Liniștea iernii

b) **Redactează compunera, utilizând expresiile artistice și planul de mai sus.**

Tainele cărții

Sania

Când, într-o bună vreme, nucul din fața casei s-a uscat, moș Mihail și-a scos cârja din tindă, și-a dat pălăria pe ochi și a început a se plimba în jurul lui de-ți părea că-i numără crengile. I-a măsurat tulpina și din ochi, și cu șchioapa, a încercat de nu dă drumul la coajă și tocmai spre chindii, când ciubotele au început să i se pară cam grele, a pus cârja la locul ei și a așezat pălăria omenește. Pe urmă și-a zis în gândul lui:

— Am să fac o sanie.

Sanie… Mare lucru-i o sanie. Așterni într-însa un covoraș să n-o prindă răceala, arăți cailor că n-ai uitat biciul acasă și te duci, că abia mai apucă soarele să se țină pe urma ta. Și abia atunci uiți să-ți numeri anii, să-ți vezi iar prietenul pe care au început să ți-l fure drumurile, și pe pârtia făcută de tine mulți drumeți își găsesc calea, și satul, și casa.

O sanie – atâta îi trebuie omului și iar e om. Numai să-i faci o sanie pe care au visat-o toți lemnarii de pe lume câți au fost, o sanie pentru care și cel de seama ta ți-ar zice bade; o sanie care ar plânge după drum și drumul după dânsa.

Mare lucru-i o sanie.

[…]

Pe urmă, zi după zi, îl vedeai tot mai des stând în mijlocul ogrăzii și privind undeva deasupra cămării, de parcă mai venise o primăvară în anul cela și el aștepta să se arate cocostârcii.

Dar și asta a fost până la o vreme – până a luat baba samă că buza toporului a început a se întuneca. Și a prins a-l ocărî. Striga tare, să audă vecinii… Moșul i-a îndreptat colțul la șalincă – să-i treacă ciuda mai repede, a zvârlit toporul pe umăr și s-a întors în fața casei. De data asta n-a mai cercetat nucul. A rezemat coada toporului în trunchiul lui și a rostit cu jumătate de gură:

— Să știi că am să fac o sanie. […]

După Ion Druță

Ion Druță

Se naște la Horodiște, județul Soroca (azi în raionul Dondușeni), pe data de 3 septembrie 1928.

Este scriitor de povestiri, romane, nuvele. Dintre scrierile pentru copii puteți citi povestirile: *Povestea furnicii, Balada celor cinci motănași, Bunelul, Sacul mătușii Irina, Zborul, Vânătorul de rațe, Odihna* și altele.

1. Completează tabelul:

Personajele *(cine participă la acțiune)*	Locul *(unde are loc acțiunea)*	Timpul *(când are loc acțiunea)*

2. De ce crezi că personajului i-ar trebui o sanie?

3. Ce înțelegi prin expresile: *o sanie pentru care și cel de seama ta ți-ar zice bade; o sanie care ar plânge după drum și drumul după dânsa*?

4. Caută în bibliotecă și alte cărți scrise de Ion Druță. Prezintă-le colegilor.

85

Evaluare

Acum pot...

1. **…să formulez întrebări despre iarnă, pornind de la cuvintele date:** 3 p.

- Când…?
- De ce…?
- Cum…?

2. **…să recunosc numeralele din șirul dat de cuvinte:** 3 p.

doisprezece, nou, nouă, trei, tei, primul,
al cincilea, Șaptefrați, șapte.

3. **…să stabilesc legătura dintre cuvintele din coloana întâi și cele din coloana a doua:** 3 p.

într-o	manual
într-un	seară
dintr-o	gând
dintr-un	plăcere

4. **…să continui gândul:** 3 p.

Uneori avem nevoie să redăm un gând fără a folosi _____.
De obicei, aceasta se realizează prin _____ și _____.

5. **…să scriu două enunțuri utilizând sensurile diferite ale cuvântului *roi*.** 4 p.

6. **… să descriu în cinci-șase enunțuri *o dimineață de iarnă*.** 9 p.

Apreciază-te

Calificativ	FB	B	S
Punctaj	25-22	21-16	15-9

*Total **25** p.*

86

Modulul 7 BUNĂVOINȚĂ

În acest modul:

- vei povesti snoave și texte despre bunăvoință, haz și optimism;
- vei citi expresiv texte literare;
- vei scrie anunțuri;
- vei explica și vei folosi cuvinte și expresii noi;
- vei identifica predicatul verbal în propoziție;
- vei redacta o compunere după imagini;
- vei aprecia buna dispoziție, bucurându-te de o lectură interesantă și utilă;
- vei colabora activ la proiectul de grup *TVC „Cu optimismul prin viață”*.

Cine își schimbă căciula…
de Aurel Scobioală

Anunțul

Propoziția dezvoltată. Părțile principale și părțile secundare ale propoziției

Lupul și cucul
de Alexandru Donici

Scrierea corectă a cuvintelor: *n-am, n-ai, n-a, n-ați, n-au*

Snoave și anecdote

Predicatul

Compunere după imagini

Momița și oglinda
de Alexandru Donici

Unitatea 1 Zâmbește, copile, zâmbește!

Lectura imaginii:

- Cum crezi, cine a realizat această imagine?
- Identifică emoțiile personajelor din imagine.
- Ce observi în prim-plan?
- Cum crezi, ce a fost cu un minut înainte de realizarea instantaneului?
- Ce emoții îți sugerează această imagine?
- Intitulează imaginea.

Undă verde

- *Colțurile*: Cine consideră că zâmbetul înseamnă sănătate să treacă într-unul din colțurile clasei, cine nu – în alt colț. Argumentați.
- Ce știi despre proverbul: *Râde bine cine râde la urmă*?
- Scrie pe fișă răspunsul la întrebarea: *Râsul până la lacrimi e folositor sau nu*?
- Adunați fișele. Argumentați cele scrise.
- Întocmiți agenda de lucru pentru proiectul de grup *TVC „Cu optimismul prin viață“*.

87

Cine își schimbă căciula…

Cuvinte-cheie
- negustorie
- iarmaroc
- căciulă
- neam

Cică s-a apucat odată Păcală să încerce ce fel de mâncare mai este și negustoria aceasta. Nu-i vorbă, își închipuia el că negustor se cheamă cel care vinde și cumpără ceva. Dar, cum de vândut n-avea ce, iar de cumpărat n-avea pe ce, hai să mai schimbe din sărăcia ce-o avea la gospodărie.

Ici schimbă cocoșul pe o găină, cu gând că o să aibă și ouă, și pui, colo schimbă motanul pe-o mâță – ca să aibă mâțișori, dincolo – un câine ce se ținea din urma lui pe un câine ce se ținea din urma altuia…

Până când, hoinărind el așa din loc în loc cu negoțul, hop! că se trezește la un iarmaroc într-o țară străină. Nu era Păcală umblat peste hotare, dar parcă-i greu să-ți dai seama: alt port, altă limbă…

Își desface el repede desaga și cât ai zice „peșteˮ schimbă tot ce are acolo. Apoi mai schimbă și ce are prin buzunare. Iar de aici lumea se tot adună în jurul lui – de, negustor străin, ce vrei. Păcală se mai caută prin sân, se mai achipuie.

— Ioc! zice el. Adică nu mai are nimic de schimbat. Atunci unul îi îmboldește cușma țuguiată și arată apoi la turbanul său de pe cap.

— E-e, nu-u, face Păcală. Până aici. Că neam din neamul meu de moldovean n-a schimbat căciula pe turban.

Din timpurile acelea, se vede, poate că de mai încoace, a apărut și proverbul:

Cine își schimbă căciula, acela își poate schimba și neamul.

Aurel Scobioală

Fișier

iarmaroc: târg, piață;

negustorie: activitatea negustorului, comerț;

turban: acoperământ pentru cap, purtat de bărbați, constând dintr-o bandă lungă de pânză (albă) care se înfășoară în jurul capului.

Căciulă

Turban

- **Ce emoții ți-a trezit textul *Cine își schimbă căciula…*?**
- **Citește-i colegului de bancă fragmentul care te-a făcut să râzi.**
- **Formulează două întrebări pe baza textului, care să aibă răspunsul: *„Pentru că e foarte vesel…”*.**

1. **Selectează din text cuvintele ce te fac să fii vesel.**

2. **Completează tabelul cu cuvinte din text, respectând cerințele indicate.**

adjective	verbe	substantive

3. **Descoperă în textul citit sinonime pentru următoarele cuvinte:**

hrană, comerț, graniță, târg, a pipăi, a ghionti

4. **a) Citește și observă sensurile cuvântului *port* în următoarele explicații.**

- Îmbrăcăminte specifică pentru o anumită regiune sau epocă.
- Comportament, comportare, conduită, purtare.
- Loc pe malul unei ape navigabile, special amenajat pentru staționarea, încărcarea și descărcarea navelor.
- Oraș care are un *port*.
- Faptul de a purta sau de a deține.

Fișier

Expresia *„cât ai zice peşte”* poartă sensul de „foarte repede” și are mai multe sinonime:

- cât ai plesni din bici (în limbajul vizitiilor);
- cât ai zice „mei” (în limbajul agricultorilor);
- în doi timpi și trei mișcări;
- cât ai clipi din ochi;
- cât ai bate din palme.

b) **Ce sens al cuvântului *port* se regăsește în text?**

c) **Transcrie enunțul dat.**

d) **Alcătuiește propoziții cu celelalte sensuri ale cuvântului *port*.**

5. **Formulează 3-4 întrebări cu începutul *De ce?* care te invită să meditezi asupra textului.**

6. **Răspunde la aceste întrebări în scris.**

7. ***a)*** **Explică sensul expresiilor:**

- cât ai zice „peşte”;
- a hoinări din loc în loc;
- a fi umblat peste hotare;
- ce fel de mâncare mai este și negustoria aceasta.

b) **Citește informația din fișierul alăturat. Alcătuiește enunțuri cu fiecare dintre aceste expresii.**

8. **Privește imaginile alăturate. Care dintre ele ar putea reprezenta chipul lui Păcală? Argumentează.**

Unitatea 3

Anunțul

1. **Citește enunțul de mai jos. Unde ai întâlnit o astfel de comunicare?**

„Schimb, închiriez ce vrei, vând și cumpăr chiar cățel.”

2. **Citește informația din panoul de mai jos. Formulează o definiție despre textul scris – *anunțul*.**

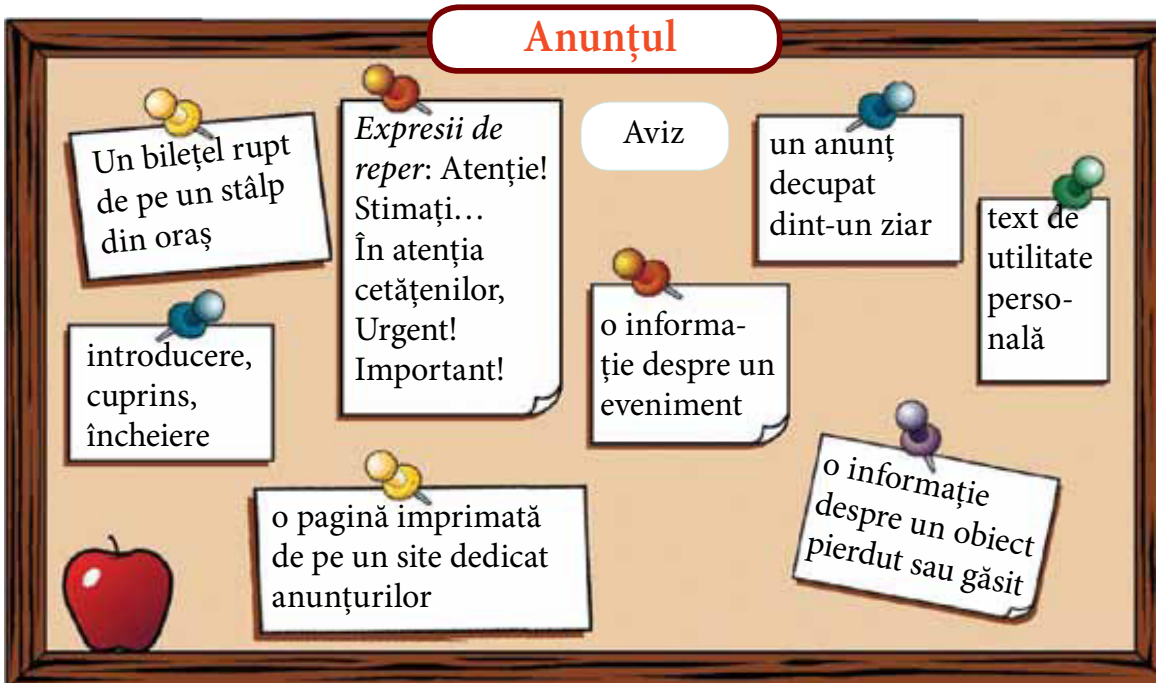

3. **Alege un tip de anunț din lista următoare: de vânzare, de cumpărare, de închiriere, de schimbare, de solicitare a ajutorului. Alcătuiește un text.**

4. **Faceți un panou de avize. Alegeți cel mai captivant și mai reușit anunț.**

89

Propoziția dezvoltată. Părțile principale și părțile secundare ale propoziției

1. **Observă imaginile. Ce fel de propoziții s-au utilizat în fiecare caz?**

2. Prieteni, restabiliți informația apărută pe monitorul meu:

și Subiectul cuvinte
sunt secundare.
predicatul părți
principale ale
propoziției. Celelalte
sunt părți

3.

Propoziția alcătuită numai din subiect și predicat …	se numește propoziție ***dezvoltată***.
Propoziția care, pe lângă părți principale, are și părți secundare de propoziție …	se numește propoziție ***simplă***.

4. ***a)*** **Alcătuiește pe baza imaginilor de mai jos cinci propoziții simple. Utilizează cuvintele propuse:**

Părinții…	ajută
Nepoții…	stropește
Tata…	taie
Familia…	gospodăresc
Fiul…	se distrează
Fiica…	felicită

b) **Dezvoltă aceste propoziții.**

5. **Formulează întrebări pentru fiecare cuvânt din propozițiile alcătuite după modelul:**

(Cine?) **Bunica** (Ce face?) **zâmbește.**
(Cine?) **Bunica** (Ce face?) **zâmbește** (Cum zâmbește?) **fericită.**

Vorbim și scriem corect

6. **Descoperă propozițiile din secvențele de mai jos. Determină tipul acestora.**

a) este dimineață elevii se îndreaptă către școală toți sunt veseli

b) suntem la biblioteca școlii alegem cărțile preferate doamna bibliotecară ne ajută știm că trebuie să păstrăm cărțile cu grijă mulți elevi le-au citit cartea este un prieten fără grai e bine să citim cât mai mult pentru a cunoaște mai mult

7. ***a)*** **Ordonează cuvintele în propoziții:**

- leneșul, aleargă, mult, mai.
- cu clopoței, nu, pisica, șoareci, prinde.
- se, pomul, după, poame, cunoaște, omul, cunoaște, se, fapte, după.
- mai, scumpul, păgubește, mult.

b) **Determină felul propozițiilor.**

8. **Completează propozițiile cu predicate potrivite.**

Scriitorul ..... o carte.
Compozitorul ..... o melodie.
Geamgiul ..... un geam.
Cizmarul ..... ghetele.
Croitoreasa ..... o rochie.
Frizerul ..... un copil.
Șoferul ..... mașina.

9. **Transformă propozițiile dezvoltate în propoziții simple. Subliniază părțile principale.**

a) Vulpea îl păcăli pe Moș Martin.

b) În curte s-au adunat copiii.

c) Fata unchiașului muncea zi și noapte.

10. **Formulează două propoziții interogative simple pe baza imaginii. Dezvoltă propozițiile obținute.**

Nicolae Grigorescu, *Curte țărănească*

11. **Completează folosind cuvintele potrivite, răspunzând la întrebări:**

a) Au plecat _____ (când?) _____ (unde?) _____ (cu cine?)_____ (cum?)

b) _____ (câte?) garoafe _____ (ce fel de?) se află în vaza _____ (care?) _____ (a cui?)

12. **Alcătuiește și tu un exercițiu asemănător pentru colegul/colega de bancă. Faceți schimb de fișe și rezolvați.**

13. **Alcătuiește propoziții cu subiectul în următoarele poziții:**

a. *la începutul unei* **propoziții simple**;
b. *în cuprinsul unei* **propoziții dezvoltate**;
c. *la sfârșitul unei* **propoziții simple**;
d. *la sfârșitul unei* **propoziții dezvoltate**.

91

Lupul și cucul

Alexandru Donici

— Rămâi sănătos, vecine!
Au zis lupul către cuc.
Aceste țări de rău pline
Le părăsesc și mă duc.
Nu mai pot trăi aice,
De om, câine prigonit.
În Arcadia ferice
Este codru de trăit,
Unde aurita vreme
Împărățește deplin,
Unde lupul nu se teme
De năpăstile ce-i vin.
Acolo nu sunt războaie,
Toți în pace viețuiesc;
Omul este blând ca oaie,
Iar câinii nici hămăiesc.

— Cale bună, măi vecine!
Dar te rog să-mi spui curat:
Năravul nu-ți iei cu tine?
Și colții ai lepădat?
— Să-i lepăd? Da' cum se poate?
— Apoi ține minte, frate,
Că la viitoarea iarnă
Ai să rămâi fără blană.

Și așa s-au întâmplat
Precum cucul i-au cântat.
Între oameni iar sunt unii
Cu colți de lup înzestrați:
Ori în care parte-a lumii,
Ei vor fi tot ne-mpăcați.

Alexandru Donici

Cuvinte-cheie

- lup
- cuc
- năravul
- lume

AFLĂ MAI MULT!

În fabula *Lupul și cucul*, poetul Alexandru Donici, deși folosește ca personaje ființe necuvântătoare, critică defectele oamenilor: minciuna, lăudăroșenia și năravurile rele.

Lectură și explorare

- **Ce personaje apar în poezie?**
- **Cine-și lua rămas-bun?**
- **Care era motivul plecării?**
- **Ce răspuns a primit lupul?**
- **Citește învățătura desprinsă din poezie.**

Fișier
- ***a prigoni***: a pune pe fugă; a alunga;
- ***năpastă:*** nenorocire grea care se abate asupra cuiva; urgie;
- ***năravul***: obicei rău; apucătură.

1. ***a)*** **Determină toate cuvintele din poezie care răspund la întrebările:**

unde?	cum?	când?

b) **Care dintre aceste cuvinte indică: locul, modul, timpul?**

2. **Alcătuiește propoziții cu cuvintele din fișier, păstrând tema poeziei.**

3. **Explică alegerea cuvintelor-cheie. Alcătuiește un singur enunț cu ele, astfel încât să formulezi învățătura poeziei.**

4. **Continuă sau începe gândul.**

Lupul lăuda…
- …, pentru că trebuia să-și lepede colții.
- …, deoarece era prigonit.
- Lupului i s-a întâmplat așa cum…
- …, întrucât la iarna următoare va rămâne fără blană.
- Lupul își dorea un alt trai, căci…

5. **Stabilește momentul acțiunii din imaginea alăturată poeziei. Citește fragmentul respectiv.**

6. **Desenează în caiet un jurnal triplu și completează-l pe baza textului, conform modelului de mai jos.**

Versul	Titlul scurt	Desen sugestiv
— Rămâi sănătos, vecine! Au zis lupul către cuc. Aceste țări de rău pline Le părăsesc și mă duc. Nu mai pot trăi aice, De om, câine prigonit.	*Rămas-bun*	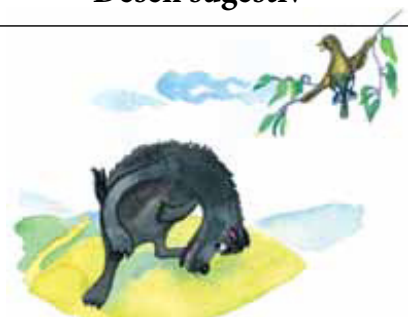

7. ***a)*** **Explică expresiile contextuale, trasând corespondențe.**

omul este blând ca oaia	să spui adevărul
să-mi spui curat	nu pricinuiește niciun rău
cucul i-au cântat	i-a fost menit

b) **Include în enunțuri expresiile date.**

Ascultăm activ

8. **Audiați împreună o poveste sonoră în care lupul are rolul principal.**

9. **Citește în șirul de mai jos aspectele pe care trebuie să le urmărești în timpul audierii. Ce crezi că nu poți face în timpul audierii? De ce?**

personajele ordinea întâmplărilor modul de adresare replicile
sunetele finalul poveștii

10. **Apreciază, cu ajutorul grilei propuse de Neteluș, dacă ai urmărit cu atenție povestea sonoră.**

- Am deslușit clar vocile personajelor.
- Am observat cum personajele comunică între ele.
- Am observat cum personajele încearcă să-și rezolve situațiile dificile.
- Am auzit sunete diferite.
- Mi-am imaginat anumite situații.
- Am simțit emoțiile personajelor.

11. **Lucrați în perechi. Exprimați opinii despre povestea audiată.**

12. **Citiți informațiile desprinse din fișier. Aranjați-vă în cerc și formulați o întrebare pentru colegul din stânga despre ceea ce ați aflat. Completați răspunsurile dacă dispuneți de mai multe informații.**

AFLĂ MAI MULT!

Căutați informații despre satul Donici, unde s-a născut marele fabulist Alexandru Donici, clasic al literaturii române.

93

Scrierea corectă a cuvintelor: *n-am, n-ai, n-a, n-ați, n-au*

1. **Completează spațiile libere cu cuvinte potrivite de următorul șir:** *n-am, nicio, n-a, n-ați, n-au*.

▪ Eu _____carte de Alecu Donici. ▪ _____văzut cumva geanta lui bunicul? ▪ Marin și Victoria _____ motan. ▪ Ea _____ pus cerceii la urechi. ▪ Ele _____ participat la concurs. ▪ _____idee despre ce transport circulă în acel sector.	▪ _____ce zice! ▪ Sper că _____mințit! ▪ _____ spus că trebuie să aduceți făină? ▪ I-am zis că____ venit. ▪ Chiar _____reușit să culegeți flori? ▪ Au zis că _____timp! ▪ Sper că _____ întârziat.

Cuvintele ***n-am, n-ai, n-a, n-au, n-ați*** se scriu cu liniuță de unire (cratimă) și se rostesc într-o singură silabă când:

- ajută la formarea timpului trecut al verbelor și sunt însoțite de cuvântul ***nu***, căruia îi lipsește vocala ***u***, înlocuită de cratimă.
- sunt forme ale verbului ***a avea*** la timpul prezent, însoțit de cuvântul ***nu***, căruia îi lipsește vocala ***u***, înlocuită de cratimă.

2. ***a)*** **Observați imaginile. Scrieți pe baza lor cinci enunțuri în care să includeți ortogramele învățate.**

b) **Transmiteți fișa pe care ați scris colegilor din alt grup. Verificați-vă reciproc corectitudinea scrierii. Apreciați lucrul efectuat de colegi. Utilizați în acest scop expresiile *Vă felicit… , Bravo… , O mică precizare… , O recomandare… .***

Lecție-concurs: Vorbim și scriem corect

Culege raze pentru soarele tău!

3 raze

Etapa I: **Alege coloana în care toate cuvintele sunt scrise corect.**

n-am rechizite	na-i recitat	n-ați cântat
nau ales	n-ați văzut	n-ai urmărit
nam nimic	n-ați presupus	n-au completat

3 raze

Etapa a II-a: **Scrie în dreptul fiecărei îmbinări** *Adevărat* **sau** *Fals*.

n-am observat	n-a precizat	n-ați colorat
n-au anunțat	na văzut	nați solicitat

4 raze

Etapa a III-a: **Rescrie corect enunțurile date din care au fost omise blancul și cratima.**

Namvizionatfilmulcelnou.	Omulîncarenamîncredere.
Decenaicititcartea?	Decenaiascultatsfatul?

5 raze

Etapa a IV-a: **Rescrie următoarele enunțuri pentru lectură în tempo rapid.**

Nu ai desenat un pom?	Prietenii nu au niciun secret.
Se pare că nu ați văzut vaza pe masă.	Vezi că nu am încotro.
Nu au dat cartea nimănui.	

8 raze

Etapa a V-a: **Schimbă după model, pornind de la cuvintele date.**

Model: *eu n-am găsit, tu n-ai găsit, ea n-a găsit.*

a desena, a privi, a rătăci, a mulțumi.

Autoevaluare: **Desenează pe soarele tău atâtea raze câte ai acumulat. Câștigătorul este cel care a acumulat mai multe raze.**

95

Snoave și anecdote

Citește expresiv textele.

Sluga uitucă

Stăpânul către sluga sa cam uitucă:

— Măi Vasile, eu văz că tot ce-ți poruncesc îți intră pe-o ureche și-ți iese pe cealaltă.

— De asta nu sunt eu vinovat, boierule, ci Dumnezeu, care, în loc să ne lase o ureche, ne-a lăsat cu amândouă.

Stai, măi!

S-a dus un om la pădure și s-a apucat să-și taie niște lemne. Da' pădurarul l-a văzut și l-a luat la fugărit:

— Stai, măi!

Da' el zice:

— Stai tu… că pe tine nu te fugărește nimeni!

Le-am încercat pe toate

O doamnă și-a trimis servitoarea la piață să-i cumpere mere. I-a dat în grijă să guste merele și să nu cumpere mere acre. Când a venit servitoarea acasă de la piață și doamna s-a uitat la mere, toate erau începute și mușcate.

— Ce-ai făcut, pentru Dumnezeu?

— Mă rog, le-am încercat pe toate, după cum mi-ați poruncit, și nu le-am cumpărat decât pe cele dulci…

Bună recomandație

Stăpânul nou către slugă:

— Și când poți să vii să-ți începi slujba?

— Oricând. Chiar și azi dacă vrei.

— Ei bine, dar ce va zice stăpânul tău de acum? Te lasă?

— Stăpânul meu? El e bun bucuros că scapă de mine…

Nu sunt acasă

Anecdotă

Plecând de acasă, celebrul savant francez Ampère scrise pe ușă: „Domnilor, Ampère nu este acasă. Reveniți deseară".

Peste vreo două ore, Ampère se întoarse acasă, citi bilețelul de pe ușă și porni să cutreiere orașul. Seara, când veni acasă și citi pentru a doua oară bilețelul, își dădu seama de zăpăceala sa și intră în casă, hohotind de râs.

Lectură și explorare

- **Ce sentimente ți-a trezit lectura acestor texte?**
- **Găsește propozițiile care ți-au provocat hazul.**
- **Găsește enunțurile care îți aduc informații precise, exacte despre locul desfășurării acțiunii.**
- **Ce momente ale textelor *te-au făcut să-l compătimești pe un anumit personaj*?**

1. ***a)*** **Scrie câte un sinonim pentru cuvintele:**

• cumpere • **a fugări** • piață • zăpăceală

b) **Alcătuiește o expresie cu sens figurat în care să incluzi cuvântul evidențiat.**

2. ***a)*** **Explică sensul expresiilor:**

• a intra pe o ureche și a ieși pe alta;

• a da în grijă.

b) **Înlocuiește expresiile din text cu cuvintele care le explică. Cum crezi, care sunt mai potrivite? Argumentează.**

3. **Formulează întrebări pe baza propozițiilor.**

S-a dus un om la pădure.
Celebrul savant francez Ampère scrise ceva pe ușă.
Servitoarea a gustat din toate merele.

4. ***a)*** **Explică titlurile textelor de mai sus.**

b) **Intitulează altfel fiecare dintre snoavele citite.**

Lectură și reflecție

5. **Ilustrează unul din texte care te-a impresionat mai mult.**

6. **Redactează o scrisoare unei rude în care vei povesti despre cele învățate la școală și, în special, despre învățămintele textelor hazlii.**

7. **Caracterizează oral unul dintre personajele textelor după următorul plan:**

- Personajul are vârsta de …
- Drept argument ne poate servi fragmentul …
- _____este pasionat de …
- Ne putem convinge din următoarele enunțuri: …

- Alte personaje îl consideră pe …
- Fragmentul următor ne sugerează această idee: ...
- Personajul se deosebește prin felul său de a …
- Vom prezenta fragmentul care ne demonstrează acest fapt: …

- Mi-l imaginez pe _____ astfel: …
- Acest fapt îl desprindem din următorul fragment: …
- Personajul trăiește sentimente de …
- Se simte acest lucru în următorul fragment: …

8. **Dramatizați snoavele. Potriviți mimica, gestica și expresivitatea vorbirii cu textul snoavei.**

9. **Alcătuiește o snoavă cu unul dintre personajele textelor citite.**

10. **Scrie un bilețel în care să comunici locul în care te afli și ora la care vei reveni.**

97

Predicatul

1. ***a)*** **Citește propozițiile și stabilește funcția sintactică a cuvintelor evidențiate.**

- Un tânăr prinț ***călătorea*** prin pădure.
- Croitorașul ***auzi*** un glas de femeie.
- La cotețul găinilor, pe înserat, ***va veni*** vulpea.
- ***Au luat*** premii la concurs elevii din clasa noastră.
- Copiii îl ***hrăneau*** pe pisoi.

b) **Citește întrebările de mai jos. Dragoș a evidențiat câteva dintre ele cu verde. De ce crezi că a selectat tocmai aceste întrebări?**

Ce făcea prințul?

Cine călătorea prin pădure? Ce va face vulpea?

Cine auzi un glas de femeie? Ce făcu croitorașul?

Ce au făcut elevii? Pe cine hrăneau copiii? Ce făceau copiii?

c) **Prin ce parte de vorbire sunt exprimate predicatele?**

d) **Precizează locul predicatului în fiecare dintre propozițiile de mai sus.**

2. **Continuă gândurile Doiniței.**

Fără predicat, propoziția nu …

Propoziția este o comunicare cu un singur …

Subiectul și … sunt părți … de …

Propoziția simplă este o propoziție alcătuită numai din …

REȚINE!

Predicatul este partea principală de propoziție care răspunde la întrebarea *ce face?* pusă subiectului.

3. **Găsește predicatele care răspund la întrebările date.**

- Grâul *(ce face?)* ..... mare.
- Noi *(ce am făcut?)* ..... prin pădure.
- Eu *(ce voi face?)* ..... într-o tabără la munte.
- Două pitulici *(ce fac?)* ..... furnici.

4. ***a)*** **Găsește trei predicate pentru fiecare subiect.**

Diana …, …, … . …, …, …, piticii.

b) **Găsește trei subiecte pentru fiecare predicat.**

Sosește_____ _____ aleargă.

Exerciții aplicative

5. **Alege propozițiile simple și completează tabelul:**

- Puiul de mâță se uita mirat la zborul fluturelui.
- Copilul privea cu gura căscată.
- Ninsoarea încetează.
- Dimineața răcoroasă îi învăluia obrajii.
- Bate vântul.
- Norii fug.
- O sanie trece prin văi.
- Strălucește soarele.

Propoziția simplă	Subiectul	Predicatul

6. ***a)*** **Rezolvă problema gramaticală.**

Alcătuiește o propoziție în care predicatul să se afle la începutul propoziției, să fie exprimat printr-un verb la numărul plural, persoana a III-a. Subiectul să fie în interiorul propoziției.

b) **Alege varianta ce corespunde cerințelor de mai sus. Argumentează.**

Caișii bunicului înfloresc. Înfloresc caișii.
Înfloresc caișii bunicului. Înflorește caisul bunicului.

7. **Subliniază predicatele din propozițiile următoare, punând întrebarea corespunzătoare.**

Fiind băiet păduri cutreieram (.....?)
Și mă culcam ades lângă izvor, (.....?)
Iar brațul drept sub cap eu mi-l puneam (.....?)
S-aud cum apa sună-ncetișor. (.....?)
Un freamăt lin venea din ram în ram (.....?)
Și un miros venea adormitor. (.....?)

8. **Pune în locul spațiilor punctate predicatele potrivite care răspund la întrebările dintre paranteze.**

(a plecat, a stat, fluiera, cunoștea, s-a ivit, s-a deschis, s-au topit, a ajuns, l-a întrebat, a descărcat)

Niculăiță … (ce a făcut?) cu căruța în oraș. Pe drum … (ce a făcut?) sus pe lemne. … (Ce făcea?) cu ochii la stelele strălucitoare. El … (ce făcea?) stelele de la Isaia ciobanul. Acum, … (ce a făcut?) din marginea zării, luna. … (ce a făcut?) fața cerului. Stelele … (ce au făcut?) una câte una. … (ce a făcut?) la oraș. Cârciumarul … (ce a făcut?) de prețul lemnelor. Niculăiță … (ce a făcut?) lemnele.

Niculăiță Minciună de Ioan Alexandru Brătescu-Voinești

99

Unitatea 9

Modulul 7

Compunere după imagini

Înseamnă a stabili independent titlul ei.

Înseamnă a avea un plan de idei propriu.

Ce înseamnă să scrii o compunere după imagini?

Înseamnă a observa atent imaginile și a lăsa imaginația să zboare.

Înseamnă a respecta părțile unei compuneri.

Fișier

- ***însușiri:*** tainic, ostenit, semeț, năzdrăvan, visător, leneș, amărât, meditativ, surprins, nobil, ghiduș, nostim etc.
- ***acțiuni:*** a medita, a colabora, a pune la cale, a dori, a gândi, a cerceta, a căuta nod în papură etc.

- **Observă imaginile.**
- **Intitulează fiecare imagine.**
- **Scrie câte două enunțuri despre fiecare situație. Poți utiliza cuvinte, expresii din fișier.**
- **Alege una dintre imagini și alcătuiește o compunere liberă.**

- **Prezintă compoziția elaborată în fața colegilor.**
- **Expune cu amabilitate părerea ta despre compunerile colegilor.**
- **Aplaudați lucrarea apreciată de majoritatea colegilor.**

Proiect de grup

Proiectul de grup *TVC* „Cu optimismul prin viață”*
Întrebarea-cheie: *De ce trebuie să zâmbim?*
Pregătirea programului după următorul plan:

1. Salutul: ***Zâmbetul înseamnă viață!***
   - Denumirea echipei: Optimiștii; Nepoții lui Păcală; Urmașii lui Pepelea; Păcălicii; Tândălicii.
   - Sloganul echipei (un proverb, o maximă, un aforism despre optimism, haz, veselie).
   - Cântecul echipei (*Din neamul lui Păcală*; o frământare de limbă pusă pe o melodie improvizată).
2. Înviorarea. Ghicitori cu haz.
3. Tema de acasă. Dramatizarea unei scenete.
4. Concursul căpitanilor. Înscenarea unei snoave prin gest și mimică.
5. **Concurs.** Glume de prin lume.

**TVC înseamnă: Tineri! Veseli! Curajoși!*

Tainele cărții

Citește fabula.

Momița și oglinda

În oglindă o momiță
Chipul își văzu odată.
La a sa tovărășiță
Face semne și-i arată,
Zicând: „Uită-te, privește
La acea caricatură,
Cum se strâmbă, se slutește,
Parcă-i puhavă la gură.
Vezi grimasuri ce întoarce…
Eu, să fiu așa de slută,
Samă singură mi-aș face
Și m-aș ocărî de ciudă.
Dar cam sunt din surioare
Vro trei-patru slutișoare
Ca aceasta, și anume
Pot pe nume a le spune”.
— Nu mai cere trebuința,
I-au răspuns tovărășița,
Căci, fără de înșirare,
Adevărul de vei vrea,
Noi suntem cam din născare
Tot ca una, fata mea!

Alexandru Donici

Amintește-ți!

- Ce înseamnă o fabulă?
- Cine este Alexandru Donici?
- Ce fabule mai cunoști?

Cuvinte-cheie

Elaborează o listă din patru cuvinte-cheie. Argumentează.

- **Caută în dicționar explicația cuvintelor** *grimasă, caricatură.*

1. **Identifică cuvintele autorului, replicile fiecărui personaj.**
2. **Citiți poezia pe roluri.**
3. **Cum înțelegi expresia *samă singură mi-aș face*?**
4. **Găsește momentul care descurajează momița lăudăroasă.**
5. **Ce sfaturi crezi că i-ai putea da momiței?**
6. **Ce ți-a plăcut în această fabulă? Alege aspectele: personajele, limbajul, fantezia, umorul, întâmplările.**
7. **Scrie momentele care nu ți-au plăcut și pe care ai fi vrut să le schimbi. Propune alt titlu.**
8. **Găsește în internet un film cu desene animate care să redea o fabulă. Privește o secvență, fă predicții, discută cu colegul și apoi privește mai departe. Compară predicția ta cu cele vizionate.**

101

Evaluare

Acum pot...

1. **...să răspund la întrebările:** 3 p.

- De ce oamenii trebuie să fie optimiști?
- Ce înseamnă a fi binedispus?
- Cum pot ieși ușor dintr-o încurcătură?

2. **...să alcătuiesc familia de cuvinte după tabelul dat:** 3 p.

Verb	Substantiv	Adjectiv
...	cântec	...
...	...	hazliu
...	glumă	...

3. **...să scriu cinci propoziții simple după imaginea dată.** 5 p.

4. **...să alcătuiesc îmbinări cu următoarele cuvinte:** 5 p.
n-am, n-ai, n-a, n-ați, n-au.

5. **...să scriu o compunere după imaginea de mai sus (din cinci-șase enunțuri).** 9 p.

Apreciază-te

Calificativ	FB	B	S
Punctaj	25-22	21-16	15-9

*Total **25** p.*

Modulul 8 RESPONSABILITATE

În acest modul:
- vei fragmenta un text după ideile principale;
- vei citi expresiv texte literare;
- vei identifica prin ce este exprimat subiectul;
- vei dezvolta propoziții;
- vei colabora activ la proiectul de grup „Posterul *Frunza-i neam cu rădăcina*”.

Casa părintească
de Spiridon Vangheli
Subiectul simplu.
Exprimarea subiectului

Baladă
de Nicolae Dabija
Acordul predicatului cu subiectul
Compoziție după imagini
Împreună facem ziua bună

La scăldat
după Ion Creangă

Pasărea albă a copilăriei mele
după Ion Druță

În copilăria mea
de Arcadie Suceveanu

Unitatea 1
Frunza-i neam cu rădăcina

Lectura imaginii:
- Ce momente din viața familiei desprinzi din imagine?
- Cine crezi că a realizat această imagine?
- Ce mesaj transmite imaginea?
- În ce perioadă a anului au loc acțiunile?
- Care ar fi preocupările acestei familii pe timp de iarnă?

Undă verde
- Grupați-vă în patru echipe. Fiecare echipă va propune câte două substantive, adjective, verbe ce țin de tema familiei. Amestecați *salata de cuvinte*.
- Un elev va extrage patru cuvinte la întâmplare, iar fiecare grup va încerca să le îmbine într-un enunț. Apreciați cel mai captivant mesaj despre o familie.
- Prezentați prin mimică și gesturi preocupările zilnice sau pasiunile fiecărui membru de familie. Încercați să decodificați mesajele prezentate de colegii voștri.
- Decodificați sensul expresiei: *Frunza-i neam cu rădăcina*, pornind de la ideea relației dintre membrii unei familii.
- Întocmiți harta proiectului de grup „Posterul *Frunza-i neam cu rădăcina*”.

103

Motto: *Un om fusese o frunză... și doar ram cu ram... au izbutit să crească și să nască pomul...*

- **Poate fi o boală dorul de casa părintească?**

Casa părintească

S-a întâmplat demult. Pe atunci, Sandu era mic. Tata îl tot purta pe la doctori. Dar degeaba.

— Du copilul la mare, în țările calde, i-a spus un doctor. Alt leac n-are.

— Păi, dacă ar fi rândunică, a oftat tata.

Dar Sandu era palid ca lămâia și se topea văzând cu ochii. Atunci tata a vândut calul de la casă, a vândut vaca cu vițel cu tot și a sclipuit parale pentru drum. L-au urcat pe Sandu în tren. S-a dus și dus a fost. Îl aștepta câinele la poartă și mama lăcrima în năframă.

— De era rândunică, găsea drumul acasă, suspina mama.

Au trecut mulți ani. Și iată că vine în sat un plic înflorit cu timbre și ștampile. „Am scăpat de o boală și am dat peste alta, scria Sandu. Dorul de casa părintească – asta e boala cea mai mare din lume!“ Iar într-o zi, mama vede la portiță un om alb-dalb la cap. Oare de ce nu latră câinele? Omul se lasă în genunchi și intră în ogradă, tot sărutând pământul.

— E Sandu! a scăpat mama o farfurie din mână. Săracul, e mai cărunt decât mine!

Omul a înconjurat casa în genunchi.

— Sandu! s-a apropiat mama.

Omul s-a uitat lung la dânsa. N-a zis nimic.

— E mut, săracul! a podidit-o pe mama alt rând de lacrimi.

Omul s-a ridicat în picioare. Dar tot atunci se lăsă iar în genunchi și sărută pragul! Apoi sărută ferestrele… S-a strâns lume.

— E mut ori a uitat limba? întrebă o femeie. Abia în amurg i s-a întors graiul.

— Bună seara, mamă! și a cuprins-o din nou. Dar cum să cuprindă casa?

Spiridon Vangheli

Cuvinte-cheie

- acasă
- boală
- dor

- Argumentează de ce s-au selectat aceste cuvinte.

Lectură și explorare

- **Unde și când se desfășoară acțiunea?**
- **De ce a fost nevoit Sandu să plece de acasă?**
- **Cum a procedat tatăl băiatului pentru a-i salva viața? Citește pasajul.**
- **Ce boală l-a încărunțit pe Sandu?**
- **Ce sentimente presupui că a trăit mama așteptându-și fiul?**

1. **Găsește cuvintele cu același înțeles ca cele selectate din text:**

- a purta
- leac
- cărunt
- a lăcrima
- năframă
- amurg

2. **Cum înțelegi sensul expresiilor din text? Alcătuiește câte un enunț cu fiecare expresie.**

- se topea văzând cu ochii
- a sclipuit parale

3. **Consultă dicționarul de sinonime și extrage și alte adjective care ar determina substantivele date:**

- ***boală*** mare, …, …
- ***cap*** alb, …, …

4. **Descoperă ce sens au în text cuvintele *mare, poartă.* Alcătuiește enunțuri în care aceste cuvinte să aibă alt sens decât cel din text.**

Lectură și reflecție

5. **Formulează câte trei întrebări pentru fiecare propoziție.**

- Omul a înconjurat casa în genunchi.
- Omul s-a ridicat în picioare.
- Abia în amurg i s-a întors graiul.

6. ***a)*** **Ce idei, învățăminte din text evocă imaginile alăturate?**

b) **Discută cu colegii de clasă situația în care Sandu nu ar fi recunoscut casa.**

c) **Observă cuvintele-cheie. Fragmentează textul după aceste cuvinte.**

7. **Povestiți conținutul textului literar cu ajutorul jocului *Lanțul*. Un elev va începe expunerea textului până la momentul când un alt jucător sau moderatorul va spune *stop*. Alt elev continuă povestirea, pornind de la ultimul cuvânt rostit de colegul său. Încearcă să fii flexibil și să continui gândul cât mai original.**

De exemplu:

Primul elev: Nu lătra nici câinele.

Al doilea elev: Câinele era vechiul prieten al lui Sandu.

8. ***a)*** **Pornind de la ideea următoare: *Dorul de casa părintească – boala cea mai mare din lume!*, formulați, pe rând, șase întrebări *De ce?***

b) **Eliminați întrebările după ce ați răspuns la ele și citiți textul obținut.**

9. ***a)*** **Citiți textul „împotrivă”, adică adăugați negația *nu* pentru fiecare verb.**

b) **Ce obțineți? Formulați concluzii despre valoarea acestui text literar, pornind de la cauza întâmplării.**

c) **Continuați gândurile pentru a lua atitudine față de textul literar:**

- Întâmplarea mă pune pe gânduri, întrucât…
- Citind textul, trăiești emoții de…, întrucât…
- Impresionează modul în care…
- Personajul ne atrage atenția prin…
- Expresiile utilizate de scriitor ne atrag atenția prin…
- Textul mă învață să…
- Voi reține că…

10. **Citiți mottoul cu care începe unitatea 2. Ce legătură are acesta cu ideea textului?**

11. ***a)*** **Realizați un interviu cu părinții în care le-ați solicita părerea despre ceea ce te învață textul *Casa părintească* de Spiridon Vangheli.**

b) **Discutați în familie despre tradiția bunicilor noștri în legătură cu casa părintească. Aflați de ce *casa părintească nu se vinde*.**

c) **Realizați un poster-pliant prin contribuția fiecăruia, cu genericul *Casa părintească*. Inserați imaginea casei voastre sau a bunicilor (desen, fotografie). Descrieți-o în cinci enunțuri.**

105

Subiectul simplu. Exprimarea subiectului

1. ***a)*** **Citește textul.**

Era o fetiță mărunțică, însă voinică și plinuță. Botinele îi erau pline de colb. Colțunii căzuseră și se arătau niște piciorușe pârlite de soare, cu genunchii nu tocmai curați. Părul-i era foarte scurt, tuns băiețește. Gura-i era cam mare și obrajii prea roșii. Numai ochii căprui, umbriți de gene negre, aveau în ei câte o mică floare de lumină.

Dumbrava minunată de Mihail Sadoveanu

b) **Transcrie două propoziții.**

c) **Identifică părțile principale, pornind de la predicat.**

AMINTEȘTE-ȚI!

Subiectul se află cu ajutorul întrebărilor: **cine?, ce?, despre cine (ce) se vorbește în propoziție?**

REȚINE!

Partea principală de propoziție despre care se spune ceva cu ajutorul predicatului se numește **subiect.**

Subiectul este de două feluri:

1. Subiect simplu — *ex. Berzele* se întorc la noi în țară.
2. Subiect multiplu — *ex. Berzele și rândunelele* se întorc la noi în țară.

2. ***a)*** **Alcătuiește două propoziții asemănătoare. Include cuvintele: *penar, caiete, creioane*. Urmărește ca acestea să constituie un subiect multiplu.**

Subiectul poate fi exprimat prin:

1. substantiv — *ex. Bunica* spune o poveste.
2. pronume personal — *ex. Noi* participăm la întrecere.

b) **Transformă subiectul din propozițiile alcătuite astfel încât să fie exprimat prin pronume personal.**

REȚINE!

- Între subiect și predicat nu se pune virgulă.
- Între cuvintele din care este format subiectul multiplu se pune virgulă dacă acolo nu se află cuvântul ***și.***

ex. Stejarii, brazii și fagii sunt arbori .

3. **Alcătuiește două propoziții pe baza regulii date.**

Procedează ca mine!

4. **Găsește subiectele din propozițiile următoare și așază-le la începutul, la mijlocul și la sfârșitul propoziției.**

Model: Soarele *auriu se plimbă pe bolta albastră.*
Pe bolta albastră, soarele *auriu se plimbă.*
Pe bolta albastră, se plimbă auriul soare.

- Caietul este așezat pe bancă.
- Copiii vin la școală cu drag.
- Mașinile circulă pe stradă neîncetat.

5. ***a)*** **Analizează tabelul. Discută cu colegul/colega de bancă informația din tabel.**

SUBIECTUL	PREDICATUL
Cine? sau **Despre cine se vorbește în propoziție** sau **Ce?**	**Ce face?** sau **Ce se spune despre subiect?** — ***predicat verbal*** **Ce este?** sau **Cum este?** — ***predicat nominal***
Poate fi exprimat prin: • Substantiv: **Andrei** citește. • Pronume: **El** citește. • Numeral: **Doi** citesc. • Verb: **A dansa** este plăcut.	Poate fi exprimat prin: • Verb: Sanda **scrie.** • Verb *(a fi, a deveni, a se face)* + nume predicativ (substantiv, pronume, numeral, adjectiv): ***Maria*** **este inteligentă.** ***Sandu*** **s-a făcut doctor.** ***Mihai*** **este al doilea.**

b) **Alcătuiește propoziții asemănătoare celor din tabel.**

c) **Explică, conform regulilor din tabel, prin ce este exprimat subiectul.**

6. **Alcătuiți pe baza imaginii șase propoziții în care subiectul să fie exprimat prin substantiv.**

7. **Alcătuiți propoziții cu subiectul în următoarele poziții:**

a) la începutul unei **propoziții simple;**

b) în cuprinsul unei **propoziții dezvoltate;**

c) la sfârșitul unei **propoziții simple;**

d) la sfârșitul unei **propoziții dezvoltate.**

107

Unitatea 4

Modulul 8

- **Ce valoare ar putea avea *lucrurile sfinte?***

Baladă

Cât trăim pe-acest pământ,
Mai avem un lucru sfânt:
O câmpie, un sat natal,
O clopotniță pe deal.

Cât avem o țară sfântă
Și un nai, care mai cântă,
Cât părinții vii ne sunt —
Mai există ceva sfânt.

Cât Luceafărul răsare
Și în cer e sărbătoare,
Și e pace pe pământ —
Mai există ceva sfânt.

Cât avem un sat departe,
Și un grai ce n-are moarte,
Cât ai cui zice „părinte”—
Mai există lucruri sfinte.

Cât pădurile ne dor
Și avem un viitor,
Cât trecutu-l ținem minte —
Mai există lucruri sfinte.

Cât durea-ne-vor izvoare
Ori un cântec ce dispare,
Cât există ceva sfânt —
Vom trăi pe-acest pământ.

Nicolae Dabija

Cuvinte-cheie

- lucru sfânt
- câmpie
- sărbătoare
- pace
- viitor
- trecut

Lectură și explorare

- **Ce înseamnă pentru tine un lucru sfânt?**
- **Care sunt lucrurile sfinte în viziunea autorului? Citește versurile.**
- **Care alte lucruri ar putea completa șirul celor enumerate în text?**
- **Ce sentimente ți-a trezit lectura poeziei?**

1. **Găsește cu ajutorul dicționarului sinonime pentru următorii termeni:**

- sfânt
- câmpie
- trai
- natal
- grai
- a exista

AFLĂ MAI MULT!

Clopotnița simbolizează credința în Dumnezeu. Naiul semnifică dorul poporului nostru. Luceafărul, izvorul sunt simboluri ale veșniciei.

2. ***a)*** **Precizează cum s-au format cuvintele:**

- clopotniță
- dispare

b) **Completează familiile de cuvinte cu alți termeni posibili.**

3. ***a)*** **Selectează din strofa a treia a poeziei cuvinte pentru care ai putea găsi antonime.**

b) **Alcătuiește enunțuri cu două dintre perechile determinate de tine.**

4. **Scrie câte trei cuvinte ce rimează cu cele de mai jos:**

- izvoare
- pământ
- părinte
- departe

5. **Precizează sensul expresiilor din poezie:**

- Cât trecutu-l ținem minte;
- … un grai ce n-are moarte;
- … în cer e sărbătoare;
- … e pace pe pământ;
- … trăim pe-acest pământ.

6. **Include în enunțuri proprii cuvintele *minte* și *dor*, astfel încât acestea să aibă alt sens decât cel din poezie.**

7. **Grupează expresiile întâlnite în poezie în imagini vizuale și auditive.**

Imagini auditive *(ce aud?)*	Imagini vizuale *(ce văd?)*

Lectură și reflecție

8. **Numește emoția pe care o simți citind versurile:**

Cât părinții vii ne sunt –
Mai există ceva sfânt.

Cât trecutu-l ținem minte,
Mai există lucruri sfinte.

9. **Spune-ți părerea despre poezie, continuând gândul:**

- Poezia mă face să…
- Mă pune pe gânduri…
- Este impresionant versul… prin…
- Îmi atrage atenția…

10. **Alege din șirul de cuvinte-cheie doar trei cuvinte, pe care le crezi cele mai importante. Argumentează alegerea lor.**

11. **Alcătuiți un text din șase-șapte enunțuri cu următorul titlu: *Cât trăim pe-acest pământ, mai avem un lucru sfânt…***

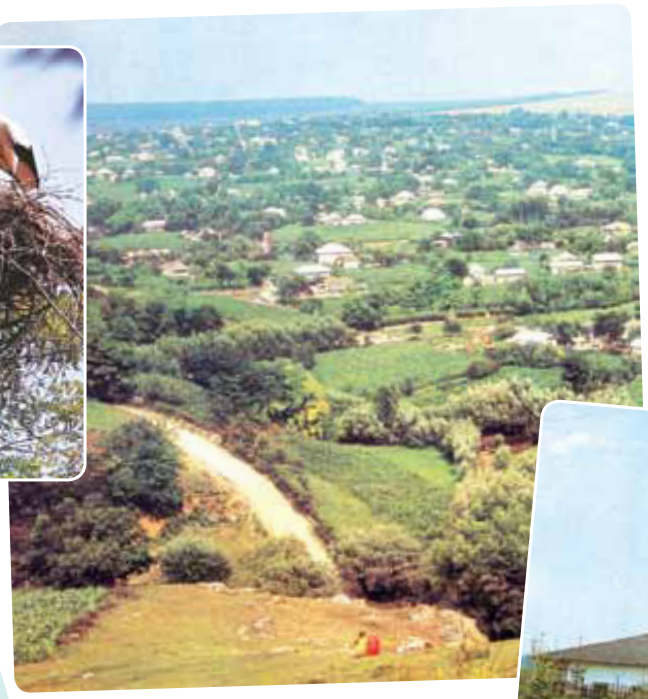

Fișier
- *locuri tainice*
- *casa părintească*
- *viitorul nostru*
- *câmpie, sat natal, nai, părinți, clopotniță*

12. **Interpretați cântecul *Baladă* pe versurile lui Nicolae Dabija.**

109

Unitatea 5

Modulul 8

Acordul predicatului cu subiectul

- **Citește poezia.**

Cântec de leagăn pentru mama

Dormi, adormi, măicuță dragă,
Dorm nepoții tăi de fragă,
Dorm și blidele spălate,
Dorm și rufele curate,
Dorm trudite-a scării trepte
Lângă cuibul meu de pietre,
Doarme-n tihnă greierașul,
Clopoțelul de la ușă,
Doarme casa ta bătrână,
Doarme via sub țărână…

Dormi! Prin vis pe val de mare,
Să te vezi copilă mare,
Lângă-un ciob și o cordică
Să te vezi copilă mică,
Să te vezi și mai-nainte:
Când erai cum nu ții minte.
Dormi, măicuța mea albită,
Dormi, măicuța mea iubită!

Grigore Vieru

Ștefan Luchian, *Spălătoreasa*

AFLĂ MAI MULT!

- Informează-te despre numărul poeziilor dedicate mamei scrise de Grigore Vieru.
- Citește câteva dintre ele.

1. **Identifică substantivele în poezia dată.**
2. **Selectează verbele din poezie.**
3. **Extrage și scrie doar propozițiile simple din poezie.** *De exemplu: Dorm nepoții.*
4. **Subliniază predicatele în aceste propoziții.**
5. **Scrie întrebarea pentru fiecare predicat.**
6. **Subliniază subiectele în propozițiile date.**
7. **Explică prin ce parte de vorbire sunt exprimate.**
8. **Realizează schema propozițiilor după modelului alăturat:**

Dorm — P — *Ce fac?* → Nepoții — S — *Cine?*

Mama în câmp

Peste dealul de-aramă
Curge soare-asfințit.
„Odihnește-te, mamă,
Pot rosti, în sfârșit.
Mai trăiește la mine,
Sfântul grai să-l ascult.

Albei tale lumine
Închina-mă-voi mult.”
Ea se șterge cu mâna
De sudoare și mit,
Coperind cu țărână
Chipul ei ostenit.

Grigore Vieru

REȚINE!

Predicatul se acordă cu subiectul în număr.

- **Procedează ca în exercițiile 1-8 și în cazul poeziei *Mama în câmp* de Grigore Vieru.**

Unitatea 6

Compoziție după imagini

Împreună facem ziua bună

1. **Meditează la fiecare imagine, pornind de la ideea *Împreună cu (cine?)… (ce facem?)…***
2. **De ce crezi că anume cu aceste persoane viața este mai interesantă?**
3. **Ce sens are proverbul: *Sângele apă nu se face*?**
4. ***a)* Alcătuiește planul de idei. Poți lua ca repere cuvintele: *familie, membri, preferințe, obligații, importanță*.**
   ***b)* Scrie despre importanța faptului de a fi împreună cu membrii familiei.**
   ***c)* Prezintă în introducere familia ta.**
   ***d)* Descrie momentele cele mai fericite ale familiei tale.**

Proiect de grup

Elaborați un poster de grup *Frunza-i neam cu rădăcina.*
Întrebarea-cheie: *Îmi cunosc eu destul neamul?*
Alegeți din lista de mai jos activitățile pe care veți reuși să le realizați.

1. Realizarea arborelui genealogic al familiei.
2. Căutarea unei curiozități despre străbunici, bunici.
3. Selectarea unei poezii despre familie, neam.
4. Selectarea unei fotografii cu imaginea familiei, rudelor.
5. Completarea posterului de grup cu informațiile colectate.
6. Prezentarea în fața colegilor din clasele paralele, în fața părinților.

111

Motto: *Hai mai bine despre copilărie să povestim,*
căci ea singură este veselă și nevinovată…
Ion Creangă

- **Care sunt drepturile unui copil?**
- **Care sunt obligațiile unui copil?**

La scăldat

Într-o zi, pe-aproape de Sânt-Ilie, se îngrămădise, ca mai totdeauna, o mulțime de trebi pe capul mamei. Și mă scoală mama atunci mai dimineață decât alte dăți și-mi zice cu toată inima:

— Nică, dragul mamei! Vezi că tată-tău e dus la coasă, căci se scutură ovăsul cela pe jos; și eu asemene nu-mi văd capul de trebi; tu mai lasă drumurile și stai lângă mămuca și leagănă copilul; c-apoi și eu ți-oi lua de la Fălticeni o pălăriuță ș-o curăluță.

— Bine, mamă! dar, în gândul meu, numai eu știam. … când auzeam de legănat copilul, nu știu cum îmi venea; căci tocmai pe mine căzuse păcatul să fiu mai mare între frați. Însă ce era să faci când te roagă mama?

Dar în ziua aceea în care mă rugase ea era un senin pe cer și așa de frumos și de cald afară, că-ți venea să te scalzi pe uscat, ca găinile. Văzând eu o vreme ca asta, am șparlit-o la baltă, cu gând rău asupra mamei, cât îmi era de mamă și de necăjită… De la o vreme, mama, crezând că-s prin livadă undeva, iese afară și începe a striga, de da duhul dintr-însa: „Ioane! Ioane! Ioane!”, și Ion, pace! Văzând ea că nu dau răspuns de nicăieri, lasă toate în pământ și se ia după mine la baltă, unde știa că mă duc; și, când colo, mă vede tologit, cu pielea goală pe nisip, apoi, în picioare, ținând la urechi câte-o lespegioară fierbinte de la soare, cu argint printr-însele, și aci săream într-un picior, aci în celălalt, aci plecam capul în dreapta și în stânga, spunând cuvintele:

Auraș, păcuraș, *Și ți-oi spăla cofele,*
Scoate apa din urechi, *Și ți-oi bate dobele!*
Că ți-oi da parale vechi;

După aceea zvârleam pietrele, pe rând, în știoalna unde mă scăldam… După asta, mă mai cufundam de trei ori în rând, pentru Tatăl, pentru Fiul și Duhul Sfânt, și înc-o dată pentru Amin.

Toate acestea le privea biata mamă, uitată cu mâinile subsuoară, cum e omul necăjit, de după un dâmb din prund, aproape de mine. Dar eu n-o vedeam pe dânsa, căci eram în treabă… A fi trecut la mijloc vro jumătate de ceas, cât a zăbovit mama acolo, mai vro trei-patru de când fugisem de-acasă… Însă eu, în starea în care mă aflam, fiind cuprins de fericire, uitasem că mai trăiesc pe lume!… Mama… de la o vreme, pierde răbdarea și vine tiptil, în vârful picioarelor, pe la spatele meu, …îmi ia toate hainele frumușel de pe mal și mă lasă cu pielea goală în baltă, zicându-mi cu năduh:

— Îi veni tu acasă, coropcarule, dacă te-a răzbi foamea, ș-apoi atunci vom avea altă vorbă! Și se tot duce.

Ei, ei! ce-i de făcut, Ioane?…

După Ion Creangă

Lectură și explorare

- **Ce îl roagă mama pe Nică?**
- **Unde fuge băiatul?**
- **Cum se joacă Nică la baltă?**
- **Ce crezi că a făcut băiatul pentru a se întoarce acasă?**

1. **Descoperă explicația fiecărui cuvânt și alcătuiește enunțuri cu trei dintre cuvintele noi.**

tologit pietriș lespegioară întins tolănit știoalnă căldură
înăbușitoare năduh baltă prund piatră lespede

2. **Scrie forma actuală a următoarelor cuvinte:**

trebi, ovăs, cela, curălușă, aci, vro.

3. **Înlocuiește cuvintele evidențiate cu expresii din text:**

Am **fugit pe furiș** la baltă, **având ciudă** asupra mamei.
Mama mă striga **cât o ținea gura.**
Mama lăsă lucrurile **nefăcute** și plecă după mine.
— Te vei întoarce acasă când **vei flămânzi!**

4. ***a)*** **Selectează din text cinci adjective.**
b) **Aranjează adjectivele în ordine alfabetică.**
c) **Găsește antonimele adjectivelor date.**
d) **Alătură acestor adjective câte un substantiv.**

5. ***a)*** **Identifică patru cuvinte ce nu aparțin textului *La scăldat*.**

Soacra, lupul, dimineață, pupăza, coasă, păcatul, cireșe, Ioane!, Calul Bălan, picior, cofele, ceas, Sânt-Ilie.

b) **Ce legătura au cuvintele identificate cu creația lui Ion Creangă?**

6. ***a)*** **Ordonează îmbinările de cuvinte astfel încât să respecți ideea și acțiunile textului.**

Haine împrăștiate, legănatul copilului, mama necăjită, căutatul, fuga la baltă.

b) **Alcătuiește, pe baza textului, enunțuri cu fiecare îmbinare de mai sus. Povestește textul după planul dat.**

Lectură și reflecție

7. **Continuă sau începe gândul.**

- Nică trebuia să stea cu fratele mai mic, pentru că…
- …, de-ți venea să te scalzi pe uscat.
- Lasă toate în pământ și se ia după mine la baltă, întrucât…
- Mama vine tiptil, în vârful degetelor, deoarece…

8. **Revino la întrebările pretextuale și discută despre respectarea drepturilor copiilor și onorarea responsabilităților de către copii.**

9. **Alcătuiți un dialog din șase replici între Nică și mama, la întoarcerea acestuia acasă.**

— Elevi, v-am adus un fragment din povestirea *Amintiri din copilărie*. Este un manuscris, căci l-a scris cu mâna proprie marele povestitor Ion Creangă! Descoperiți despre ce fragment este vorba.

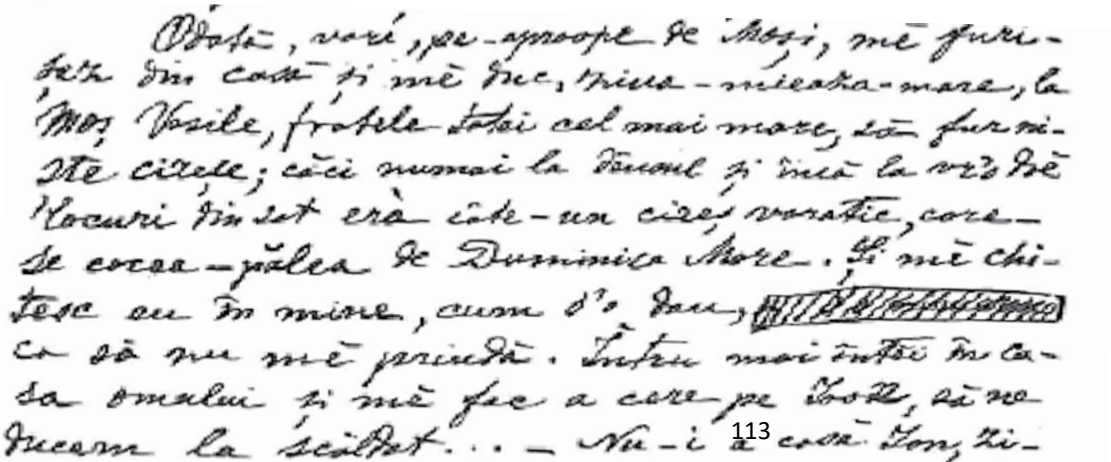

113

Unitatea 8

Modulul 8

Tainele cărții

- **Cum crezi, poate avea copilăria o pasăre? Care ar fi aceasta?**
- **Citește cu atenție textele literare de mai jos.**

Pasărea albă a copilăriei mele

(fragment)

Aș zice că era harnică și silitoare ca o furnică mama, dar nu știu ce fac furnicile acolo, în furnicarul lor, iarna, pe când mama iarna torcea, țesea, cârpea, iar de cu primăvară și până toamna târziu, basmaua ei albă, căci purta basma albă, zbura ca o pasăre – ba e în casă, ba e afară, ba e în Cubolta, unde ne erau hectarele, ba se întoarce în amurg, albind ușor pe-o dungă de deal, în seninul serii; alerga pentru că avea, cum zicea ea singură, copii, și azi, gândindu-mă la pasărea cea albă a copilăriei mele, nu pot spune că am văzut-o măcar o singură dată, măcar o singură clipă stând pe-o ramură, lângă cuibul său.

După Ion Druță

- **Cu cine este comparată mama?**
- **Care sunt ocupațiile mamei?**

Cine-i pasărea?

Cine-i pasărea albastră
Ce-a venit la noi pe ramuri?
— Sufletul mamei?
— Da, copile.
Sub cântarea ei, copacul
Muguri verzi a dat.
Cine-i pasărea argintie
Ce se gată de plecare?
— Sufletul mamei?
— Da, copile.
Sub argintul ei, copacul
S-a îngândurat.
— Cine-i pasărea din ceruri
Ce se depărtează mută?
— Sufletul mamei?
— Da, copile.
Sub tăcerea ei, copacul
Frunzele își lasă.

Grigore Vieru

- **Identifică trei cuvinte-cheie comune ambelor texte.**
- **Cu cine este comparată mama în această poezie?**
- **Găsește în textele de mai sus cuvintele care desemnează culori.**
- **Ce cuvânt determină adjectivele găsite?**
- **Ce legătură există între aceste două texte?**
- **Continuă gândul:**
  La lectura acestor texte literare am trăit emoții de…
  Mă pune pe gânduri faptul…
  Sunt emoționat când se vorbește despre…
- **Meditează care este semnificația culorilor în fiecare dintre textele date.**
- **Argumentează cu secvențe de text.**

1. **Citește textul *Pasărea albă a copilăriei mele* după Ion Druță, utilizând verbele la timpul prezent.**
2. **Încearcă să identifici interlocutorii în poezia *Cine-i pasărea?* de Grigore Vieru.**
3. **Cum crezi, de ce *sub cântarea ei, copacul muguri verzi a dat*?**

Tainele cărții

1. **Citește poezia.**

În copilăria mea

În copilăria-mi mică
Mai miroase a gutui,
Și un pui de rândunică
Vinde picilor pistrui.
În această dulce țară,
Împărat e un copil,
Ce dă ordin să răsară
Iarba verde în april.
Și conduce-n lupte grele
Mari armate de pitici;
Macii-n câmp îi sunt drapele,
Zmeii crânceni – inamici.
Sau pornește-n vis pe mare,
Se avântă-n zări de plumb,
Plin de semne de-ntrebare
Ca un Cristofor Columb…

Pe tărâmurile-aceste
De minuni și frumusețI,
Greierul, el singur! este
Cel mai mare-ntre poeți.
Primăvara e regină.
În rochiță de brânduși,
Suflă-n muguri și-i alină
Pe toți iezii trepăduși.
Dar motanii!… Prin ogradă,
Cu mustăți de bașbuzuci,
Ies în seri la promenadă,
Încălțați în coji de nuci.
Doar piticii trag din pipă,
Mohorâți de vreme rea…
Hai poftiți, copii, pe-o clipă
În copilăria mea!

Arcadie Suceveanu

2. **Ce stare sufletească ți-a creat lectura poeziei?**

3. **Cum descrie poetul țara mică a copilăriei? Citește.**

4. **Găsește versurile în care sunt descrise: personaje din basme, din natură, ograda.**

5. **Cu cine este comparat copilul-descoperitor? Identifică versurile.**

6. **Cum este prezentată primăvara? Exemplifică cu versuri din poezie.**

7. **De ce crezi că poetul te invită în copilăria sa?**

8. **Caută și alte poezii despre copilărie.**

9. **Completează Calendarul de lectură după model.**

Proiect de grup

Proiectul-vizită *O zi minunată a copilăriei*
Întrebarea-cheie: *Prin ce poate fi minunată copilăria?*

- Organizați o vizită la grădinița de copii din vecinătate.
- Prezentați în cadrul acestei vizite o lectură interesantă, desene pe baza textelor citite, cele mai frumoase compuneri, poezii create de voi.
- Învățați cu preșcolarii o poezie.
- Lăsați autografele voastre și un mesaj de prietenie.

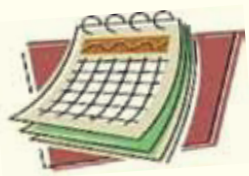

Numele, prenumele	Autorul	Titlul poeziei	Titlul cărții

115

Evaluare

Acum pot...

1. **...să dezvolt gândurile:** — 3 p.

- Casa părintească este locul unde... • Nu este nimic mai sfânt...
- Orice om are neamuri precum...

2. **...să scriu din memorie un catren sau două proverbe despre lucrurile sfinte ale unui om.** — 3 p.

3. **...să formulez întrebări pentru fiecare cuvânt din propozițiile alăturate, după model.** — 4 p.

Model: *(Ce?) Flori (Ce fel de?) albastre (Care?) de cicoare (Ce fac?) răsar (Unde?) lângă drum.*

- Păsările cerului străbat văzduhul întunecat.
- Vom asculta cântecele păsărelelor.
- Spre seară a venit prietenul lui.
- Nepoții lui Moș Petruț alergau veseli spre casă.

4. **...să alcătuiesc câte o propoziție cu expresiile:** — 2 p.

- alb-dalb
- a sclipui parale

5. **...să completez propozițiile cu predicate potrivite:** — 2 p.

- Dumneaei le ... copiilor spor la învățătură.
- Ei ... că vulturul are ochii ageri.
- Ei au ... două echipe.
- Mama o ... pentru concursul de azi.

6. **...să alcătuiesc un enunț în care cuvântul *mai* să aibă alt sens decât cel din versurile de mai jos:** — 2 p.

Cât părinții vii ne sunt –
Mai există ceva sfânt.

7. **...să scriu o scurtă compunere din șase enunțuri pe baza imaginii.** — 9 p.

Apreciază-te

Calificativ	FB	B	S
Punctaj	25-22	21-16	15-9

*Total **25** p.*

116

Modulul 9 DEVOTAMENT

În acest modul:

- vei identifica atributul în propoziție;
- te vei exprima corect;
- vei povesti despre respectarea obligațiilor în familia ta;
- vei citi expresiv texte literare;
- vei explica și vei folosi cuvinte și expresii noi;
- vei redacta o compoziție cu titlul dat;
- vei aprecia respectul, devotamentul dintre oameni, bucurându-te de o lectură interesantă și utilă;
- vei colabora activ la proiectul de grup „Revista clasei *Primăvară, primăvară, mai rămâi la noi în țară!*”.

Oaspeții primăverii
de Vasile Alecsandri

Atributul. Atributul – determinant al substantivului

Puiul
după Ioan Alexandru Brătescu-Voinești

Atributul. Exprimarea atributului

Compunere după titlul dat
Mamă, ești pe lume tot ce-i mai frumos!

La Pași
de George Coșbuc

O, rămâi
de Mihai Eminescu

Unitatea 1 Doamne, adu primăvara!

Lectura imaginii:

- Cum crezi, cine a realizat această imagine?
- Ce se află în stânga ei?
- Ce se află în dreapta imaginii și nu se vede?
- Ce emoții îți trezește imaginea dată?

Undă verde

- Faceți un cerc mare. Spuneți unul altuia, în direcția acelor de ceasornic, câte un cuvânt care vă vine în gând la auzul termenului *primăvară*. Unul dintre colegi va înregistra lista de cuvinte la tablă (pe poster).
- Formulați întrebări asupra imaginii, pornind de la cuvintele: *Ce? De ce? Cum? Când?* Numiți colegul care doriți să răspundă.
- Întocmiți harta proiectului „Revista clasei *Primăvară, primăvară, mai rămâi la noi în țară!*”.

117

Unitatea 2

Modulul 9

Oaspeții primăverii

Motto: *Primăvară, din ce rai*
Nevisat de pământeni
Vii cu mândrul tău alai
Peste crânguri și poieni?
George Topîrceanu

În fund, pe cer albastru, în zarea depărtată,
La răsărit, sub soare, un negru punct s-arată.
E cocostârcul tainic, în lume călător,
Al primăverii dulce, iubit prevestitor.

El vine, se înalță, în cercuri line zboară
Și, repede ca gândul, la cuibu-i se coboară;
Iar copilașii veseli, cu pieptul dezgolit,
Aleargă, sar în cale-i și-i zic: „Bine-ai sosit!”

În aer ciocârlia, pe casă rândunele,
Pe crengile pădurii un roi de păsărele
Cu-o lungă ciripire la soare se-ncălzesc
Și pe deasupra bălții nagâții se-nvârtesc.

Ah! Iată primăvara cu sânu-i de verdeață!
În lume-i veselie, amor, sperare, viață,
Și cerul, și pământul preschimbă sărutări
Prin raze aurite și vesele cântări!

Vasile Alecsandri

Lectură și explorare

- **Ce stări sufletești trăiești citind pastelul *Oaspeții primăverii*?**
- **Citește versurile care te impresionează.**
- **Memorează un fragment din poezie.**
- **Organizați un concurs de recitare.**

Cuvinte-cheie

- cocostârc
- răsărit
- primăvară
- copilași
- verdeață
- viață

- **Argumentează selecția cuvintelor date.**

1. ***a)*** **Selectează din text cuvintele care se referă la primăvară.**
b) **Include aceste cuvinte în enunțuri proprii.**

2. ***a)*** **Găsește cuvintele-rimă.**
b) **Selectează cuvintele date în trei coloane:**

Acțiuni	Obiecte	Însușiri

AMINTEȘTE-ȚI!
Ce înseamnă un pastel?

3. **Descoperă în textul citit antonime pentru următoarele cuvinte:**
• apropiată • alb • lent • triști • răcesc

4. **Afirmă sau neagă enunțurile date.**

„La răsărit, sub soare, un punct alb s-arată.” „Rândunelele se află pe casă.”
„Cocostârcul se înalță și zboară în cercuri line.” „Pe crengile pădurii stă un roi de vrăbiuțe.”

5. **Găsește în text adjective pentru substantivele: *cercuri, cer, zare, punct, copilași, ciripire, raze, cântări*.**

Lectură și reflecție

6. **Desprinde sentimentele pe care le transmite poetul prin versurile sale.**

compasiune **tristețe** **nostalgie** **admirație**

- *Grupul I:* Realizați un desen care să ilustreze conținutul poeziei.
- *Grupul II:* Găsiți o melodie ce s-ar potrivi pastelului.
- *Grupul III:* Creați o povestire pe baza pastelului.
- *Grupul IV:* Realizați un text de publicitate pentru pastelul dat, pornind de la îndemnul: „Citiți pastelul, pentru că…”.

Unitatea 3 Atributul. Atributul – determinant al substantivului

1. **Completează ghicitorile cu cuvinte potrivite. Dezleagă ghicitorile.**

Pe un deal …
Șade-un moșneag…

albă

… și …
S-a întins pe deal, pe vale.

gălbioare

umflat

bună

rotat

creață

Zboară din floare în floare
Două aripi …

moale

câmpului

Are lână …, …,
Paște iarba sus la stână
Și-ți dă caș și brânză …

lungă

Urecheatul …,
Ținta…,
Altul ca el nimeni nu-i:
Fuge și de umbra lui.

vânătorului

2. ***a)*** **Scrie enunțurile obținute în caiet. Subliniază subiectul și predicatul în fiecare propoziție găsită.**

b) **Ce fel de părți de propoziție sunt cuvintele înlocuite? De ce?**

c) **Ce cuvinte determină fiecare dintre ele?**

d) **Ce sunt aceste cuvinte ca părți de vorbire?**

REȚINE!

Atributul este partea secundară de propoziție care determină un substantiv. Atributul se poate afla înaintea sau după cuvântul determinat.

Întrebări specifice atributului: *care? ce fel de? a (al, ai, ale) cui?* etc.

3. ***a)*** **Completează întrebările cu substantivele din propoziții.**

Ce fel de…? Care…? A cui?

b) **Scrie îmbinările de cuvinte obținute.**

Model: Ce fel de *lână*? Lână creață.

4. **Identifică atributele în enunțurile de mai jos. Trasează o săgeată arcuită de la substantivele pe care le determină.**

Model: *femeie senină*

Bunica mea este o femeie senină și tăcută. Mă privește blând cu ochii ei mari și umezi. Părul ei alb ca neaua este strâns într-o coadă lungă. Chipul ei de icoană pictată îmi amintește de zânele bune din povești.

119

Vorbim și scriem corect

5. **În care dintre propozițiile următoare cuvântul *viteji* este atribut?**

a) Dacii au fost viteji în război.

b) Vitejii au murit în luptă.

c) Bărbații viteji s-au alăturat lui Ștefan cel Mare.

6. **Modifică numărul îmbinărilor de cuvinte.**

Model: *Legendă misterioasă — legende misterioase*

- odaia țăranului
- floare albă
- furiosul câine
- fiul zglobiu

7. **Inversează locul atributului și cel al substantivului determinat.**

- Strugurii zemoși te îmbiau să le simți aroma și gustul delicios.
- Un tunet răzleț răscoli nemărginirile rotunde.
- Florile parfumate și mici ale rozmarinului străluceau pe verdele frunzișului.

8. ***a)*** **Citește textul.**

A fost odată, demult, un elefănțel foarte curios. Într-o zi s-a trezit cu o *întrebare*: „Ce mănâncă *crocodilul* seara?“ Așa că a plecat prin *pădure* să întrebe *animalele* și s-a întâlnit cu *ursulețul* și-l întreabă:

— Ursulețule, ce mănâncă crocodilul seara?

— Nu știu, a răspuns *ursulețul*, dar du-te la *lac* și vei afla.

Și a plecat mai departe elefănțelul să caute lacul. Pe *drum* s-a întâlnit cu o *broscuță*:

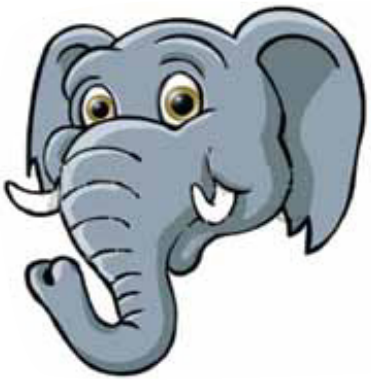

— Broscuțo, ce mănâncă crocodilul seara?

— Nu știu, a răspuns broscuța, dar du-te la lac și vei afla.

În apropiere de lac, elefănțelul s-a întâlnit cu șarpele boa:

— Șarpe, ce mănâncă crocodilul seara?

— Nu știu, a răspuns și șarpele, dar uite lacul aici, sunt sigur că vei afla răspunsul.

Tocmai atunci ieșea din apă crocodilul. Elefănțelul s-a apropiat de el, dar nu știa că vorbește chiar cu crocodilul:

— Scuză-mă, te rog, știi cumva ce mănâncă crocodilul seara? Crocodilul șiret îi spune:

— Vino mai aproape să-ți spun la ureche, să nu ne audă nimeni…

După Rudyard Kipling

b) **Adaugă substantivelor evidențiate atribute potrivite. Nu uita să realizezi acordul corect.**

c) **Încearcă să creezi un final acestui text, care ar avea ca formulă de încheiere următorul enunț: *Și de atunci elefănțelul curios are nasul lung de tot*.**

- **Citește expresiv textul.**

Puiul

Cuvinte-cheie

Citește câte un fragment și alege din el cuvântul-cheie.

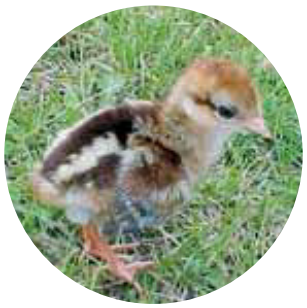

Într-o primăvară, o prepeliță a poposit într-un lan de grâu și-a început să-și facă un cuib pentru puii ei. Peste trei săptămâni au ieșit din ouă niște puișori drăgălași ca niște gogoși de mătase.

Puișorii au început să crească frumoși, cuminți și ascultători.

Într-o zi de vară, un puișor neascultător a ieșit din cuvântul mamei, s-a îndepărtat de cuib și un țăran l-a prins în mâna lui. Dar blajinul țăran l-a lăsat să plece. De atunci puișorii nu au mai ieșit din cuvântul mamei. Încet, încet, puișorii învățau să zboare pentru o călătorie lungă. Mama lor le spunea:

— Și o să zburăm pe sus de tot, zile și nopți, și o să vedem dedesubtul nostru orașe mari, și râuri, și marea…

Pe la sfârșitul lui august se auzi un zgomot de căruță care venea dinspre lăstar. Mama le-a poruncit puilor să se pitulească la pământ. Vânătorul avea și un câine de vânătoare, Nero. Puiul cel mare, neascultător, a zburat din ascunzătoare. Vânătorul l-a ochit și a tras în el. Puiul rănit a zburat în lăstar. Spre seară, când vânătorii au plecat, mama și frățiorii lui l-au găsit. Atunci mama a înțeles că era pierdut, dar și-a ascuns durerea ca să nu-l deznădăjduiască pe el.

De atunci au început zile grele pentru puiuț. Se uita cu ochii plânși la frățiorii lui cum învățau să zboare, iar noaptea, când toți puișorii se culcau, el întreba cu spaimă:

— Mamă, nu e așa că o să mă fac bine?

A trecut vara, au venit zile mici și posomorâte. În sufletul prepeliței era o luptă sfâșietoare, o parte să se ducă cu puii sănătoși, iar o parte să rămâie cu puiul schilod, care tot timpul se agăța de ea cu disperare.

Într-o zi, prepelița s-a hotărât, decât să îi moară toți puii, mai bine doar unul. A plecat cu puii zdraveni fără să se uite în urmă.

— Nu mă lăsați! Nu mă lăsați! striga cu disperare puiul rănit…

La marginea lăstarului, un pui de prepeliță, cu aripa ruptă, stă zgribulit de frig. Se clatină într-o parte și într-alta și pică mort, cu degetele ghearei împreunate ca pentru închinăciune.

După Ioan Alexandru Brătescu-Voinești

Fișier

- ***lăstar:*** ramură tânără dezvoltată dintr-un mugur aflat pe rădăcina sau tulpina unei plante (lemnoase);
- ***sfâșietor:*** jalnic, tânguios, tânguitor;
- ***schilod:*** care are o parte de corp mutilată sau deformată; infirm.

Lectură și explorare

- **Stabilește timpul probabil și locul desfășurării acțiunilor.**
- **Care a fost prima întâmplare din câmp?**
- **Cum s-a rezolvat prima situație neplăcută?**
- **Ce hotărâre a luat mama?**
- **Ce curiozități din viața animalelor ai descoperit în text?**

121

1. ***a)*** **Selectează din text cuvintele care se referă la tema familiei.**
b) **Alege cuvintele și expresiile care nuanțează sentimentul durerii.**

2. ***a)*** **Explică sensul expresiilor:**

- a ieșit din cuvântul mamei
- și-a ascuns durerea

b) **Înlocuiește în text expresiile respective cu cuvintele care le explică. Cum crezi, care sunt mai potrivite? Argumentează.**

3. **Formulează în scris întrebări pe baza propozițiilor.**

- O prepeliță a poposit într-un lan de grâu.
- A început să-și facă un cuib pentru puii ei.
- Puișorii au început să crească frumoși, cuminți și ascultători.
- Mama le-a poruncit puilor să se pitulească la pământ.
- Vânătorul avea și un câine de vânătoare, Nero.

4. **Determină cuvintele cu care începe:**

- Introducerea
- Cuprinsul
- Încheierea

5. **Împărțiți textul în fragmente. Intitulați fiecare fragment. Puteți utiliza următoarele repere:**

O zi de…	Vânătorul…
Puișorul…	Zilele…
Visul…	Clipe de…

Lectură și reflecție

6. **Discutați despre mesajul acestui text prin jocul *Declar lumii întregi că…***

- Textul mă învață să…
- Înțeleg că nu trebuie să…
- Voi ține cont de…
- Îmi dau seama că…
- E greu să înțelegi de ce…
- Ar fi fost mai bine dacă…
- Observ în text un îndemn…
- E imposibil ca…
- Este clar că…

7. **Încercați să fiți scriitori și modificați finalul textului.**

8.
- **Dacă ai avea posibilitatea să produci un film pe baza acestei povestiri, în ce așezare ai filma?**
- **Ce melodie ai folosi?**
- **De ce materiale ai avea nevoie?**
- **Cu ce moment al textului ai începe filmul? (Ai posibilitatea să schimbi ordinea evenimentelor.)**
- **Cum ar urma episoadele? Întocmește un plan de idei.**

122

Unitatea 5

Atributul. Exprimarea atributului

1. **Determină atributele din fiecare enunț. Prin ce părți de vorbire sunt exprimate acestea?**

Iarba a prins colț fraged și nou. Livezile cu pomi s-au pavoazat cu flori albe, ca pentru o albă sărbătoare de pace. (…)

Stolul cocorilor s-a rotit. Vâsleau cu aripile lor mari și obosite.

Au sosit cocorii de Cezar Petrescu

2. **Analizează atributele din enunțurile de mai sus, urmând modelul din tabel.**

Atributul	Întrebarea	Cuvântul determinat	Prin ce parte de vorbire este exprimat?	Genul	Numărul

REȚINE!

Uneori, atributul poate fi exprimat prin substantiv, adjectiv, pronume, precum și prin alte părți de vorbire.

3. **Alege varianta A (adevărat) sau F (fals) pe baza textului de la exercițiul 1. Argumentează.**

- Propoziția ***Iarba a prins colț fraged și nou*** este o propoziție dezvoltată.
- În textul dat nu se întâlnesc propoziții simple.
- În a doua propoziție a textului, subiectul este cuvântul ***pomi***.
- În propoziția ***Stolul cocorilor s-a rotit,*** atributul este exprimat printr-un substantiv.
- În propoziția ***Livezile cu pomi s-au pavoazat cu flori albe*** este un singur atribut.
- În propoziția ***Vâsleau cu aripile lor mari și obosite,*** atributul determină cuvântul ***vâsleau.***
- În propoziția ***Vâsleau cu aripile lor mari și obosite,*** atributul răspunde la întrebările ***ale cui?*** și ***care?***

4. **Alcătuiește câte o propoziție în care substantivul primăvară să fie:**

a) subiect; ***b)*** atribut.

5. **Completează definiția atributului.**

Partea ..... de propoziție care determină ..... se numește ..... .

Atributul, de obicei, este exprimat prin … … … …

6. ***a)*** **Completează spațiile punctate cu atributele potrivite.**

- Miresme ..... vin din grădina ..... .
- O pasăre ..... zboară prin ..... frunziș.

b) **Determină partea de vorbire prin care este exprimat atributul.**

7. **Subliniază atributele.**

- În ochii albaștri ai tânărului se vedea o mare bucurie.
- Frumoasele costume naționale ale copiilor ne-au încântat privirile.

8. **Transcrie corect următoarele propoziții. Determină atributele.**

Caietul lui Ana se află pe banca lui Alina.

Coperta cartei s-a murdărit.

123

Vorbim și scriem corect

9. **Transcrie corect următoarele propoziții, punând atributele dintre paranteze la forma potrivită:**

- Am citit o poezie *(interesante)* pe o *(mic)* bancă din parc.
- Rochia *(scurt)* și *(mătăsoase)* s-a pătat.
- *(Mândri)* și *(frumoase)* țară are oameni *(bună)* și *(harnic)*.

10. **Observă imaginile și alcătuiește pe baza fiecăreia dintre ele câte trei enunțuri, în care să folosești câte un atribut.**

11. ***a)*** **Citește cu atenție *Povestea părților de propoziție*.**

Într-o zi, părțile de propoziție s-au întâlnit și au început să se laude:

— Eu sunt cea mai importantă parte a unei propoziții. Dacă nu aș fi eu, nu s-ar ști *despre cine se vorbește în propoziție* sau *cine* face acțiunea.

— Cea mai importantă sunt eu. Fără mine, propoziția *n-ar putea exista*.

— Este adevărat că voi sunteți *părți … de propoziție*, dar nici noi nu suntem de neglijat. De exemplu, dacă eu însoțesc substantivul prin care ești exprimat tu, …, propoziția are un înțeles mai clar, mai precis.

b) **Cum crezi, care este replica fiecăruia dintre următoarele personaje: Subiectul, Predicatul, Atributul?**

c) **Completează spațiile punctate cu informația potrivită.**

12. **Descoperiți și în continuare replicile fiecăruia dintre personajele de mai sus.**

- Caută-mă cu atenție și mă vei găsi în haina unui *substantiv, pronume, numeral* sau chiar *verb*. Nu mă căuta la întâmplare, ci folosește-te de întrebările: *cine* sau *despre cine se vorbește?*
- De aceea, caută-mă și mă vei găsi îmbrăcat în *haina verbului*. E destul să te folosești de una dintre întrebările: *ce face? ce se spune despre? ce este?* sau *cum este?* pe care le vei adresa…
- Noi suntem mereu legate, pentru că ne numim *părți … de propoziție*.
- Este bine de știut că pot fi găsit cu întrebările: *care? ce fel de? a, al, ai, ale cui? câți? câte?* puse substantivului pe care-l determin, indiferent ce parte de vorbire sunt.

Compunere după titlul dat

Mamă, ești pe lume
Tot ce-i mai frumos!

- **Observă imaginile. Ce sentimente îți trezesc personajele din imagini?**
- **Adună poezii, maxime despre mamă. Scrie un mesaj despre mamă.**

- **Analizează titlul propus.**
- **Discută cu colegul/colega despre titlul propus.**
- **Răspunde la întrebarea *De ce?*, cu referire la titlul propus.**
- **Utilizează pentru argumentare cuvintele: *deoarece, întrucât, pesemne, pentru că, probabil*.**
- **Creează o introducere neobișnuită.**
- **Fixează-ți câteva idei pentru cuprins, pe care le vei dezvolta.**
- **Propune-ți o încheiere pe care o vei respecta.**

Licitație de compuneri

- Determinați zece compuneri cu cele mai impresionante mesaje.
- Organizați o licitație de compuneri, apreciind, pe rând, punctele forte ale lucrării pe care doriți s-o *cumpărați*.
- Identificați punctele forte și punctele slabe ale compunerilor.
- Recomandați colegilor evitarea anumitor greșeli de exprimare sau ortografice.
- Felicitați colegii care au reușit să vă impresioneze.

Puncte forte	***Puncte slabe***
Reușit s-a dovedit a fi…	A fost neclar momentul…
Ceea ce impresionează în compoziția ta…	Vreau să precizez…
Am admirat în compunere…	Am o nelămurire…
Apreciez în compunere…	Mi s-a părut dificil de înțeles…
Este demn de admirat în compoziția dată…	E mai greu să înțeleg…
	Am depistat unele greșeli…
	M-a pus pe gânduri…

Recomandări	***Felicitări***
Ți-aș recomanda…	Lucrarea ta merită o apreciere înaltă.
Aș dori ca altă dată…	Te felicit pentru o compunere reușită…
Îți propun să…	Îți doresc și alte realizări frumoase…
Ar fi bine dacă…	Sincere felicitări…
Sunt de părere că…	Bravo!
E bine să acorzi atenție…	Excelent și felicitări!
Va trebui să ții cont de…	Mă bucur pentru tine!

125

Tainele cărții

La Paști

Prin pomi e ciripit și cânt,
Văzduhu-i plin de-un roșu soare
Și sălciile-n albă floare –
E pace-n cer și pe pământ,
Răsuflul cald al primăverii
Adus-a zilele-nvierii.
Și cât e de frumos în sat!
Creștinii vin tăcuți din vale
Și doi de se-ntâlnesc în cale
Își zic: Hristos a înviat!
Și râde-atâta sărbătoare
Din chipul lor cel ars de soare.
Și-un vânt de-abia clătinitor
Șoptește din văzduh cuvinte:
E glasul celor din morminte,
E zgomotul zburării lor!
Și pomii frunțile-și scoboară,
Că Duhul Sfânt prin aer zboară.
E liniște. Și din altar
Cântarea-n stihuri repetate
Departe până-n văi străbate –

Și clopotele cântă rar:
Ah, Doamne! Să le-auzi din vale
Cum râd a drag și plâng a jale!
Biserica, pe deal mai sus,
E plină astăzi de lumină,
Că-ntreaga lume este plină
De-același gând, din cer adus:
În fapta noastră ni e soartea.
Și viața este tot, nu moartea.
Pe deal se suie-ncetișor
Neveste tinere și fete,
Bătrâni cu iarna vieții-n plete;
Și-ncet, în urma tuturor,
Vezi șovăind câte-o bătrână
Cu micul ei nepot de mână.
Ah, iar în minte mi-ai venit,
Tu, mama micilor copile!
Eu știu că și-n aceste zile
Tu plângi pe-al tău copil dorit!
La zâmbet cerul azi ne cheamă –
Sunt Paștile! Nu plânge, mamă!

George Coșbuc

- **Ce emoții ți-a trezit lectura acestui text?**
- **Ce moment al textului *te-a impresionat*? Citește expresiv versurile.**
- **Formulează cinci întrebări și tot atâtea răspunsuri pentru poezia *La Paști* de George Coșbuc.**
- **Ce momente ale textului sunt ilustrate în imagini?**
- **Realizați un desen ce va reprezenta momentul cel mai important din poezie.**
- **Găsește încă trei poezii dedicate sărbătorilor de Paști.**

Proiect de grup

Revista clasei *Primăvară, primăvară, mai rămâi la noi în țară!*

Întrebarea-cheie: *Prin ce îmi place anotimpul primăvara?*

1. Selectarea poeziilor, legendelor, cântecelor despre primăvară.
2. Colectarea informațiilor succinte despre sărbătorile de primăvară.
3. Confecționarea mărțișoarelor pentru a fi atașate revistei.
4. Decuparea imaginilor despre primăvară.
5. Pregătirea filelor/paginilor cu materialele selectate.

Tainele cărții

O, rămâi

„O, rămâi, rămâi la mine,
Te iubesc atât de mult!
Ale tale doruri toate
Numai eu știu să le-ascult;

În al umbrei întuneric
Te asamăn unui prinț,
Ce se uit-adânc în ape
Cu ochi negri și cuminți;

Și prin vuietul de valuri,
Prin mișcarea naltei ierbi,
Eu te fac s-auzi în taină
Mersul cârdului de cerbi;

Eu te văd răpit de farmec
Cum îngâni cu glas domol,
În a apei strălucire
Întinzând piciorul gol

Și privind în luna plină
La văpaia de pe lacuri,
Anii tăi se par ca clipe,
Clipe dulci se par ca veacuri.“

Astfel zise lin pădurea,
Bolți asupră-mi clătinând;
Șuieram l-a ei chemare
Ș-am ieșit în câmp râzând.

Astăzi chiar de m-aș întoarce
A-nțelege n-o mai pot…
Unde ești, copilărie,
Cu pădurea ta cu tot?

Mihai Eminescu

1. **Ce moment din viața omului este evocat în poezie?**
2. **Cu cine aseamănă poetul copilăria? Argumentează.**
3. **Identifică adjectivele din poezie. Încearcă să le înlocuiești cu altele potrivite, după părerea ta. Ce observi?**
4. **Găsește cuvântul-cheie în poezia dată.**
5. **Descrie starea emotivă desprinsă din poezie, pornind de la expresiile de mai jos:**
   - Impresionează modul în care…
   - Este puțin ciudat că…
   - Admir muzicalitatea versului…
   - Se simte regretul în versurile…
   - Este nostalgic (meditativ) fragmentul…
   - Durerea pentru pierderea copilăriei se observă în versurile…
6. **Intitulează altfel poezia.**
7. **Alcătuiește, pe baza acestei poezii, un mic text (patru-cinci enunțuri) în care să relatezi de ce nu ai vrea să plece copilăria de la tine.**
8. **Realizați un desen de grup în care veți prezenta o secvență din poezie.**

Poster

„Citește și tu”

- Găsește o poezie despre copilărie.
- Ilustreaz-o pe un poster.
- Alege din expoziția realizată în clasă un poster care te-a impresionat mai mult.

127

Evaluare

Acum pot...

1. **…să formulez trei întrebări despre: *primăvară, mamă, Paști.*** 3 p.

2. **…să alcătuiesc trei enunțuri după imaginea dată.** 6 p.

3. **…să definesc atributul.** 2 p.

4. **…să subliniez corect atributele:** 3 p.

După ploaie, Mioara a plantat în grădiniță flori *parfumate* de lămâiță.
Peste petalele florilor au scânteiat aripile *fluturilor.*

5. **…să aleg varianta corectă:** 2 p.

Mi-au/miau spus să vin în curte.
Ia/Ea mă invită la masa de Paști.

6. **…să scriu o scurtă compunere din cinci-șase enunțuri după titlul dat:** 9 p.

Și iarăși pornim a vorbi despre mama…

Apreciază-te

Calificativ	FB	B	S
Punctaj	25-22	21-16	15-9

*Total **25** p.*

128

Modulul 10 CURIOZITATE

În acest modul:
- vei explica și vei folosi cuvinte și expresii noi;
- vei citi expresiv texte literare;
- vei povesti despre curiozitățile din lumea vie;
- vei identifica atributul exprimat prin adjectiv în propoziție;
- vei redacta o compoziție după titlul dat;
- vei colabora activ la proiectul de grup „Gazeta de perete *Curiozități din lumea cărții*”.

Dacă vrei să fii Columb
de Arcadie Suceveanu

Leul și cățelușa
după Lev Tolstoi

Complementul. Complementul – determinant al verbului

Compunere după titlul dat

Călătoria lui Medilo
de Ioana Nicolaie

Jocuri
de Ana Blandiana

Unitatea 1 Totul trebuie pus sub semnul îndoielii

Lectura imaginii:
- Observă imaginile și descoperă domeniile de cercetare ale copiilor.
- Cum crezi, ce curiozități au depistat copiii în situațiile date?
- Ce emoții au copiii în momentul când caută, cercetează?
- Explică de ce totul trebuie pus sub semnul îndoielii, ținând cont de imaginile date.

Undă verde
- Scrieți câte o curiozitate despre unul dintre obiectele ce apar în imagine.
- Prezentați curiozitățile, pornind de la expresiile: *Ați știut că…?*
- Alegeți cea mai interesantă curiozitate din cele prezentate de colegi.
- Argumentați alegerea, pornind de la următoarele expresii: *Impresionant a fost că… . Ne-a atras atenția faptul… . Uimitor s-a dovedit a fi… .*
- Notați în jurnalul dublu curiozități cunoscute de voi și altele pe care doriți să le căutați în cadrul acestui modul.
- Întocmiți *Agenda de lucru* a proiectului de grup „Gazeta de perete *Curiozități din lumea cărții*”.

129

Motto: *Visurile sporesc când ești ambițios și depui efort…*

- **Citește și explică ideea aforismului de mai sus.**

Dacă vrei să fii Columb

Leagă *visul* la catarg,
Urcă pânzele în soare
Și *avântă*-te în larg
Pe un semn de întrebare.

Și întreabă-te mereu:
Cum? De ce? De unde? Oare?
Din ce crește-un curcubeu?
Cât april e într-o floare?

De ce scade mierea-n tei?
Câte râuri fac o mare?
De ce patru și nu trei?
De ce lună? De ce soare?

De-unde viermele în măr?
De-unde vârcolaci în lună?
Să existe adevăr
Care crește din minciună?

Cercetează stea cu stea,
Treci de poli și emisfere —
Și ca-n vis vor dispărea
Multe taine și mistere.

Și-astfel traversând din greu
Mări și țări, și nori feerici —
Vei *descoperi* mereu
Noi tărâmuri, noi Americi!

Arcadie Suceveanu

Cuvinte-cheie

- vis
- avânt
- întrebare
- cercetare
- descoperire

Lectură și explorare

- **Care este răspunsul autorului la presupunerea din titlul poeziei?**
- **Citește toate versurile interogative din poezie.**
- **Alege trei întrebări la care ai răspuns. Propune soluțiile tale colegilor de clasă.**
- **Ce ți se pare neobișnuit în această poezie?**
- **Argumentează cu versuri potrivite învățătura acestei poezii, revenind la ideile expuse despre afirmația *Visurile sporesc când ești ambițios și depui efort…***

1. **Citește atent poezia și alcătuiește o listă de cuvinte neclare. Încearcă să le explici, folosind contextul.**
2. **Alege una dintre cele două explicații, cercetând fișierul lui Neteluș.**

Catarg:		Vârcolac		Feeric	
Stâlp vertical montat pe o navă pentru a susține instalațiile de semnalizare.	Loc mai întins, special amenajat, într-un oraș sau la marginea unui oraș, unde se vând diverse produse.	Pâine albă în formă de inel, împletit din două sau mai multe vițe de aluat.	Stafie, strigoi.	Minunat, încântător.	Stare de visare cu ochii deschiși.

3. **Intuiește cărui termen îi corespunde explicația a doua, nepotrivită cuvântului propus.**
4. **Explică legătura dintre cuvintele evidențiate în poezie.**

5. ***a)*** **Descoperă în poezie cuvintele-rimă.**

b) **Ce părți de vorbire reprezintă acestea?**

c) **Alcătuiește două enunțuri în care să incluzi două perechi de cuvinte-rimă.**

6. ***a)*** **Grupează în perechi antonimele descoperite în șirul dat de cuvinte.**

greu　　întrebare　　vis　　mereu

facil　　niciodată　　realitate　　exclamare

b) **Alcătuiește câte un enunț în care să incluzi fiecare pereche de antonime descoperită.**

c) **Identifică în poezie perechea de antonime.**

7. ***a)*** **Explică plasarea semnelor de punctuație în versul *Noi tărâmuri, noi Americi!***

b) **Alege răspunsuri potrivite dintre precizările de mai jos:**

- Virgula se plasează înaintea cuvintelor *dar, iar.*
- Virgula marchează o repetare.
- Virgula nuanțează o enumerare.
- Semnul de exclamare îi indică cititorului o întrebare.
- Semnul de exclamare are rolul de a realiza o chemare, un îndemn.

c) **Alcătuiește propoziții cu celelalte situații propuse la punctul *(b)*.**

8. **Formulează o listă de răspunsuri pe baza aforismului.**

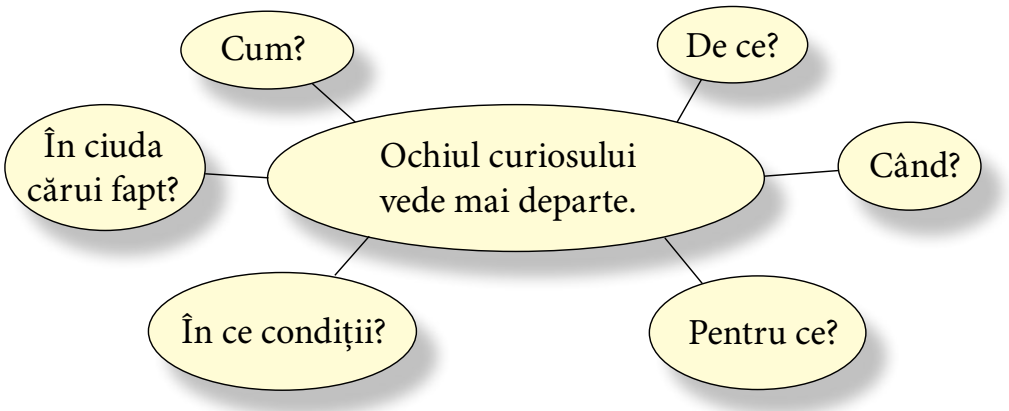

Lectură și reflecție

9. **Argumentează selecția cuvintelor-cheie, conform ordinii expuse în fișier. Alcătuiește un text scurt, din trei-patru enunțuri, incluzând toate cuvintele-cheie.**

10. **Citește informația din fișier. Ai vrea să fii ca și *Cristofor Columb*?**

Cristofor Columb (între august și octombrie 1451 și 20 mai 1506) a fost un navigator italiano-spaniol. A navigat spre vest peste Oceanul Atlantic în căutarea unei rute spre Asia, dar și-a câștigat reputația descoperind un nou continent.

131

- **Citește expresiv textul.**

Leul și cățelușa

La Londra se deschisese o menajerie. Pentru vizitarea ei se cereau bani ori câini și pisici, spre a se hrăni sălbăticiunile aduse. Cineva a vrut să vadă animalele; a prins pe stradă o cățelușă și a dus-o la menajerie. I s-a dat drumul înăuntru, să viziteze menajeria, iar pe cățelușă au aruncat-o în cușca unui *leu*, ca s-o mănânce. Cățelușa și-a adunat coada și s-a ghemuit într-un colț al cuștii. Leul s-a apropiat de ea și *a prins* s-o miroasă.

Cățelușa s-a întins cu labele în sus și a început să dea din codiță. Leul a întors-o cu laba pe partea cealaltă. Cățelușa a sărit și s-a așezat în fața leului pe lăbuțele dinapoi.

Leul a privit-o, a scuturat din cap și n-a atins-o. Când stăpânul i-a aruncat în cușcă porția de carne, leul a rupt o bucățică și i-a dat-o cățelușei. Seara, când leul s-a culcat, cățelușa s-a întins lângă el, punându-și capul pe laba lui. De atunci, cățelușa a trăit la un loc cu leul în aceeași cușcă. El mânca ce i se dădea și nu se atingea de cățelușă, uneori se juca cu ea și dormeau împreună.

Odată, un domn a vizitat menajeria și și-a recunoscut cățelușa; el l-a rugat pe proprietarul menajeriei să i-o dea. Stăpânul s-a învoit și a chemat cățelușa s-o scoată din cușcă. Dar leul și-a zbârlit coama și a urlat.

Așa au trăit leul și cățelușa un an întreg în aceeași cușcă. După un an însă cățelușa s-a îmbolnăvit și a murit. În ziua aceea, leul nu s-a atins de mâncare, mereu mirosea cățelușa, o lingea și o pipăia cu labele.

Când a înțeles că a murit, a sărit în sus ca ars, s-a zbârlit, a început să-și biciuiască coapsele cu coada, s-a năpustit la peretele cuștii și a prins să roadă zăbrelele și podeaua. Toată ziua s-*a frământat*, s-a zbătut în cușcă și a urlat; apoi s-a întins lângă cățelușa moartă și părea că s-a liniștit. Dar când stăpânul menajeriei a vrut să scoată din cușcă cățelușa moartă, leul n-a îngăduit nimănui să se apropie de ea. Închipuindu-și că leul își va uita durerea dacă va căpăta o altă cățelușă, stăpânul i-a vârât în cușcă una *vie*. Leul însă a sfâșiat-o imediat. După aceea a cuprins între labe cățelușa moartă și a zăcut așa cinci zile.

În a șasea zi a murit și leul.

După Lev Tolstoi

Fișier
- ***a biciui*:** a lovi;
- ***coapsă*:** (la animale) partea de sus a picioarelor din spate;
- ***zăbrea*:** vergea (de fier) care se fixează într-o ramă, formând împreună un baraj protector;
- ***a îngădui*:** a da voie; a încuviința; a permite.

AFLĂ MAI MULT!

Textul *Leul și cățelușa* de Lev Tolstoi prezintă o întâmplare din viața animalelor, în care se demonstrează devotamentul, prietenia, dragostea și atașamentul ființelor din lumea vie. Este un argument că și animalele au sentimente.

Lectură și explorare

- **Determină independent patru cuvinte-cheie ale textului dat. Motivează alegerea.**
- **Numește personajele principale și secundare ale acestui text.**
- **Determină timpul și locul desfășurării acțiunii.**
- **În ce împrejurări a ajuns cățelușa în cușca leului?**
- **Cum și-a manifestat leul atitudinea față de cățelușă?**
- **Citește fragmentele în care se vorbește despre *prietenie, curiozitate*.**
- **Ce sentimente ți-a trezit lectura textului?**
- **Argumentează prin lectură fiecare din stările emotive: *de admirație, de tristețe, de ură, de curiozitate*.**

1. ***a)*** **Selectează din text cuvintele ce se referă la tema *Animale*.**
b) **Include trei dintre ele în enunțuri proprii.**

2. **Formulează câte trei întrebări pentru fiecare dintre următoarele propoziții:**
- La Londra se deschisese o menajerie.
- Așa au trăit leul și cățelușa un an întreg în aceeași cușcă.

3. **Transcrie din text enunțuri care să exprime:**
a) o constatare; ***b)*** compasiune; ***c)*** admirație.

4. ***a)*** **Scrie explicația următoarelor cuvinte, pornind de la reperele date:**
Menajerie — loc în care… Durere — stare a…
Cușcă — adăpost…
b) **Consultă dicționarul și completează explicațiile realizate de tine.**

5. **Completează propozițiile cu atribute.**
- Leul a întors-o cu laba pe partea cealaltă.
- Cățelușa a sărit.
- Stăpânul i-a dat demâncare.
- Leul s-a apropiat de ea.

6. **Includeți cuvintele *a prins, a frământat, leu, vie* în expresii cu alte sensuri decât cele din text.**

Lectură și reflecție

7. **Formează pereche cu un coleg/o colegă. Dictați-vă unul altuia câte o întrebare referitoare la conținutul textului citit. Apoi fiecare va răspunde la întrebarea dictată.**

8. **Alcătuiți o listă de curiozități pe care le-ați descoperit citind textul dat. Completați lista cu alte curiozități din viața animalelor.**

9. **Împărțiți-vă în două echipe. Descrieți în patru-cinci enunțuri vietatea din imagine, utilizând cel puțin trei adjective, trei verbe, trei substantive.**

10. **Alcătuiți planul de idei al textului.**

echipa I

echipa a II-a

Ghici ghicitoarea mea!

Animal cu chip de om
Țopăie din pom în pom!

Nu-i pisică,
Nici motan,
E vărgat și roșcovan!

Labe moi trec pe oriunde,
În lăbuțe gheare-ascunde.

133

Complementul.
Complementul – determinant al verbului

1. ***a)*** **Descoperă și scrie propoziția ascunsă în schemă.**

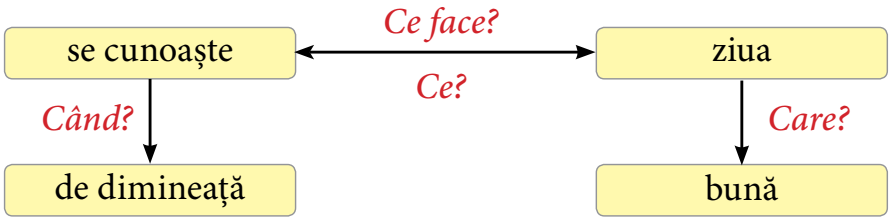

b) **Observă cuvintele de la care sunt puse întrebările.**

c) **Ce părți de vorbire sunt aceste cuvinte?**

d) **Precizează predicatul, subiectul și atributul.**

e) **Indică cuvântul care determină verbul-predicat.**

f) **Găsește denumirea lui în regula de mai jos.**

2. **Observă replicile copiilor.**

REȚINE!

Partea secundară a propoziției care determină un verb se numește ***complement***.

Complementul răspunde la una din întrebările: ***cui? pe cine? ce? despre cine? despre ce? cu cine? cu ce? cum? unde? când?***

Procedează ca mine!

3. **Formulează întrebări de la verbul-predicat și marchează cu o linie întreruptă cuvântul ce răspunde la această întrebare.**

Model:

Unde? *Ce?*

La Bălți mi-am găsit un prieten bun.

- Liviu rezolvă rapid problemele din manual.
- Zilele cresc mereu.
- La apus, soarele coboară.
- Izvorul susură printre stânci.
- Am plecat la munte cu prietenii.
- Cu multă vorbă nu se face ciorbă.
- Despre el se va aminti în cărți.
- Pisicilor le plac șoriceii.

4. ***a)*** **Completează propozițiile, respectând întrebările dintre paranteze.**

Dinu se gândește *(la ce?)*…
(cu cine?)… am mers *(unde?)*…
(pentru cine?)… am adus *(ce?)*…
(când?)… am recitat (*ce*?)…
Am dansat *(cum?)*…
(cui?)… i-au dat coșul?

b) **Subliniază complementele.**

5. ***a)*** **Determină părțile principale și pe cele secundare în propozițiile de mai jos.**

- Trăia demult un rege vestit pentru bunătatea sa.
- Regele aflase planul.
- Măria Sa dădu semnalul de dans.
- Unul ținea fruntea sus.

b) **Realizează schema acestor propoziții după modelul din exercițiul 1 *a).***

6. **Enumeră complementele *culese* din textele hazlii.**

— Îți place natura?
— Enorm. Mereu privesc pe fereastră.
— Câți ani are cineva care s-a născut în 1950?
— Bărbat sau femeie?

7. ***a)*** **Alcătuiește, după imaginea de mai jos, patru propoziții simple în care predicatul să fie exprimat printr-un verb ce indică o acțiune.**

Frederick Morgan, *Dansul rozelor*

b) **Dezvoltă propozițiile date cu complemente.**

8. ***a)*** **Scrie la mijloc de foaie o propoziție simplă.**

b) **Propune colegului/colegei de bancă să răspundă pe rând la întrebările complementului (după posibilitate), completând astfel propoziția inițială.**

***Model*:** A căzut o frunză. **Când?** Acum a căzut o frunză. **Cum?** Acum a căzut lin o frunză. **Unde?** Acum a căzut lin o frunză pe pământ.

9. **Alcătuiți enunțuri despre copaci și deal asemănătoare celor care urmează. Utilizați complemente.**

Florile s-au adunat în grădină să salute soarele.
Ploaia și-a scos picăturile la plimbare, căci tare îi era dor de umbrele.

— Anca, ți-ai însușit toate literele studiate până acum?
— Nu pot, doamnă, tata mi-a spus să nu-mi însușesc ceea ce nu-mi aparține!

135

Complementul exprimat prin substantiv (pronume)

1. **Găsește șase cuvinte ascunse în tabel. Ordonează logic literele rămase, astfel încât să obții un cuvânt.**

C	I	R	E	Ș	E
C	S	M	O	P	B
P	U	P	Ă	Z	A
L	M	E	M	T	L
C	A	P	R	E	A
E	N	N	T	I	N

2. **Alege varianta corectă.**

- Complementul este partea de vorbire care determină un verb.
- Complementul este partea secundară de propoziție care determină un substantiv sau un înlocuitor al acestuia.
- Complementul este partea secundară de propoziție care determină un verb.

3. **Discutați în echipă despre complement ca parte secundară de propoziție.**

Ce știu?	Ce trebuie să cunosc în primul rând?
Ce nu trebuie să uit niciodată?	Ce voi respecta întotdeauna?

4. ***a)*** **Subliniază părțile principale și pe cele secundare în propozițiile de mai jos.**

Model: *Cireșarii aprinseră lanternele mari.*
Graba strică treaba.

- Munca sfințește locul.
- Lăcomia strică omenia.
- Vrabia mălai pisat visează.
- Minciuna are picioare scurte.

b) **Completează tabelul.**

Complementul	Prin ce parte de vorbire este exprimat?	Întrebarea	Cuvântul pe care îl determină
lanternele	substantiv	Ce?	aprinseră
treaba	substantiv	Ce?	strică

c) **Observă punctele comune din tabelul obținut. Formulează concluzii.**

5. **Observă prin ce părți de vorbire mai poate fi exprimat complementul. Formulează concluzii.**

*Pe **el** l-au chemat în casă.* *Cu **noi** veți pleca la vilă.*
*Părinții vorbeau despre **ele**.* *După **el** aleargă leul.*

6. ***a)*** **Rezolvă problema, știind că: S este subiect, P – predicat, A – atribut, C – complement:**

La pomul	lăudat	el	nu se duce	cu sacul
C	**A**	**S**	**P**	**C**

b) **Dacă ai priceput, mai rezolvă și alte probleme pe baza următoarelor propoziții:**

Ulciorul nu merge de multe ori la apă.
Adevărul are inima liniștită.

Să aplicăm cunoștințele despre complement și despre alte părți de propoziție

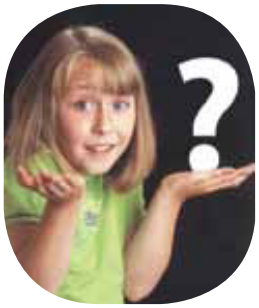

1. **Adevărat sau fals?**

- Într-o propoziție poate exista un singur complement.
- Într-o propoziție poate exista un singur predicat.
- În propoziția *Dau Andreei un cadou* există un singur complement.
- O propoziție care conține cel puțin un complement este o propoziție dezvoltată.
- În propoziția *În clasă domnea liniștea* există un singur complement.
- Propoziția *Vorbeam despre accident* nu conține niciun complement.

2. **Determină și subliniază părțile principale și părțile secundare în propozițiile de mai jos.**

Camera spațioasă a Anei are o mulțime de jucării interesante. La intrare ne întâmpină un imens urs de pluș. Păpușa cu rochiță argintie privește uimită de pe noptieră. Un elefant roz și un leu portocaliu străjuiesc o minunată vitrină cu jucării.

3. **Alcătuiește propoziții în care cuvântul floare să fie: subiect; atribut; complement.**

4. **Construiește propoziții după schemă.**

S+P+C **P+C+S+A** **S+A+P+C+C**

N.B. **S** – *subiect*, **P** – *predicat*, **A** – *atribut*, **C** – *complement*

5. ***a)*** **Reprezintă schema propozițiilor.**

- Printr-un tunel lung trece un tren rapid.
- Luminile din port s-au aprins.
- Ciocănitoarea curăță copacii de omizi.
- Ursul iese din bârlog.

b) **Scrie între paranteze prin ce parte de vorbire este exprimat complementul.**

6. **Alege un cuvânt cu funcția de complement pentru următoarele propoziții:**

- Intră vulpea… *(agale, roșcată, aleargă)*
- Se zăresc ramuri… *(pletoase, în luminiș, noi)*
- I-am telefonat… *(politicos, lui Dinu, nu răspundea)*

Concurs! **7.** **Alcătuiește câte două propoziții diferite după schemele propuse:**

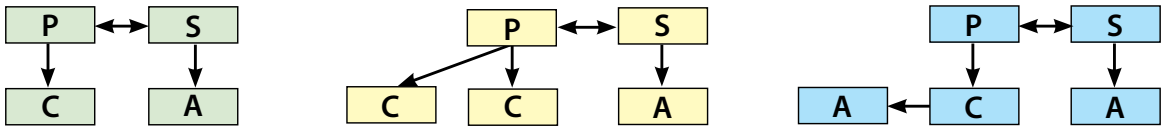

137

Compunere după titlul dat

Motto: *Nu te urca unde nu ți-e locul, nu te da drept ceea ce nu ești…*

Dovleacul și vița

1. ***a)*** **Observă imaginea.**

b) **Descoperă personajele.**

2. **Urmează planul propus pentru a redacta compunerea.**

Introducere

- Descrie într-un enunț anotimpul sau timpul în general, prezentat în imagine.

Cuprins

- Determină personajele și locul desfășurării acțiunii. Descrie-le în două enunțuri.
- Creează situația în care personajele discută aceeași problemă sau o ceartă posibilă, o laudă, o noutate din lumea grădinii, comportamentul unei prietene etc.

Încheiere

- Propune o situație în care se depășește conflictul sau se conturează o învățătură.

3. **Alege și utilizează expresii pentru compunerea ta.**

- zbor cu foșnet de mătase
- albastrul bobițelor oglindit în cer
- zumzet molcom de albine harnice
- zâmbetul bun al bătrânului soare
- ploaia albă a frunzelor de viță-de-vie
- triluri neobosite
- frunze proaspete ca niște fluturi verzi și catifelați
- s-a încins la față de mânie
- s-a încins la față ca bujorul
- s-a încins pământul de arșița soarelui
- i s-a făcut inima *cât un purice*
- ochii triști i se luminează de o bucurie neașteptată
- a spus țâfnos
- a vorbit blând

Proiect de grup

Gazeta de perete *Curiozități din lumea cărții*

Întrebarea-cheie: *De ce trebuie să fii curios?*

1. Extrageți o listă a tuturor curiozităților aflate din modulul 10.
2. Înregistrați-le la rubricile:
   - Știți că…?
   - În lumea curiozităților
   - Misterele atributului
   - Vreți să aflați despre…?!
   - Curiozități din Țara Cuvintelor (Cărții)
   - Tainele ghicitorilor
   - Curiozități despre cele mai frumoase răspunsuri, compuneri (din clasă)
3. Prezentați gazeta de perete colegilor din clasa paralelă sau picilor de la grădiniță.

Tainele cărții

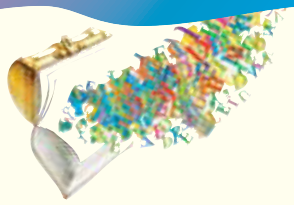

- **Citește textul pe roluri. Fii atent la semnele de punctuație și la intonația pe care o cer acestea.**

Călătoria lui Medilo

(fragment)

— Mama, unde ești? strigă îndurerat. Cum nu-i răspunse nimeni, în timp ce-și scutura noroiul din păr, înțelese că rămăsese singur. Nu se aventurase niciodată pe treapta a doua, darămite pe pământul grădinii. Dacă venea acum o furtună, n-avea cum să scape. Dacă nimerea sub un *bocanc*, ajungea *așchii*. Ochii i se umeziră și, nemaiputând să se împotrivească, o lacrimă i se scurse pe guler, ca să-i ude cămașa. Mai mult ca sigur că aducea cu ea și-un pic de rugină. Dar nu-i păsa acum de asta, ci de necazul care se abătuse asupra lui. Se trase spre marginea unei dale și se gândi ce să facă.

Trebuia să afle dacă mama se afla pe sârma de rufe de lângă poartă. Dar cum anume?! Până acolo nu vedea. Atunci trecu pisica, dar nu reuși s-o apuce.

— Mama! Te rog, răspunde! strigă cât putu de tare. Degeaba.

— Ce-i gălăgia asta, băiete?! Nu ți-e rușine? auzi un glas. Era o doamnă păpădie. Tocmai își lăsase copiii să zboare în mașinuțele lor străvezii.

— Iertați-mă!... Ce bine că v-ați oprit din drum. Știți, mama a fost luată de un străin și nu s-a mai întors acasă. E teribil... e...

— Și din asta faci o dramă? Ha, ha, ha. Gândește-te cum ar fi ca toți copiii ăștia ai mei care și-au luat zborul să fie atât de plângăcioși. E normal ca la o anumită vârstă lumea să se despartă. Cui i-ar plăcea să fie călcat zi și noapte pe picioare? Și dădu să plece.

— Dar..., îngăimă Medilo, mama mi-a promis că se întoarce. Și ea nu-și calcă niciodată cuvântul.

Doamna se roti din nou către el.

— Nu cred c-ar trebui, dar totuși o să te ajut.

Că și mie mi-e dor de micuții ăștia ai mei, deși nici n-au plecat toți. Și fluieră scurt, de parcă ar fi trimis un mesaj. Nu trecură mai mult de cinci minute până veni răspunsul.

Ioana Nicolaie

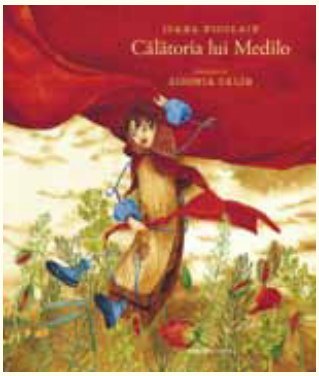

AFLĂ MAI MULT!

Medilo este un băiat cârlig de rufe.

Ce prieteni are? Cum crește el într-un loc în care nu i se poate întâmpla nimic rău? De ce pleacă-n cea mai mare aventură? E destul să-l însoțiți în călătorie, ca să descoperiți toate răspunsurile. Pregătiți-vă de tot felul de surprize, precum ajutorul dat de-o doamnă păpădie. Veți înțelege pe parcurs cum dragostea fiecărei mame mută lumea din loc.

1. **Cum ți-a părut textul? Consideri că textul citit este amuzant, interesant sau trist?**
2. **Împărțiți-vă în trei echipe, în funcție de răspunsul la întrebare, și organizați o minidezbatere în care să vă argumentați opinia.**
3. **Căutați pe internet și aflați mai multe informații despre copilărie.**
4. **Scrieți în jurnal zece dintre cele mai interesante lucruri descoperite de voi în legătură cu informația găsită în internet.**
5. **Cum crezi că a rezolvat doamna păpădie problema lui Medilo? Ai putea să afli deznodământul, citind cartea din care face parte fragmentul.**

139

- **Citește expresiv textul.**
- **Care sunt jocurile preferate ale copilăriei tale?**

Cuvinte-cheie
- jocuri
- grădină
- copilărie

Jocuri

Am putea să ne jucăm de-a căpșunile
Și jocul ar ține cu lunile,
Pentru că ar trebui, mai întâi, să răsărim, să facem frunze
Sub care să putem sta ascunse
Până când
Creștem și ne roșim de plăcere
Descoperind ce de mistere
Mișună prin aer și prin pământ.
Sau ne-am putea juca de-a morcovii
și pătrunjeii,
Ne-am așeza pe marginile aleii.
Unii am fi albi, alții, portocalii,
Unii am fi dulci, alții, și mai și,
Am sta cuminți,
Ca niște sfinți,
Și nu am bănui defel
Că miroase-n jur a foi de pătrunjel,

Am mustăci numai de râs în frunze când
Ne-am gâdila cu rădăcinile pe sub pământ.
Sau ne-am putea juca de-a pepenii
și de-a *lubenițele,*
Ne-am întinde cât am putea *vrejurile* și codițele
Și la capătul lor am crește niște globuri
împărătești,
Atât de mari că nici nu poți să le urnești,
Galbene, sau cu dungi, sau verzi și lucioase
Învelite-n mătase.
Unde
Ne-am putea ascunde,
Dulci și mici,
Ca niște zei fericiți și pitici,
Înconjurați de miezul roșu sau portocaliu —
Cine mă ghicește, al lui să fiu.
De-a câte și de-a câte ne-am putea juca
În grădina mea,
Dar noi, de-o întreagă copilărie, ca *fleții*,
Ne jucăm numai de-a fetițele și de-a băieții.

Ana Blandiana

Fișier
- ***lubeniță:*** pepene-verde, harbuz;
- ***vrej:*** tulpină a unor plante agățătoare sau târâtoare;
- ***a mișuna:*** a se mișca, a umbla în număr mare de colo până colo; a forfoti, a viermui, a se foi, a colcăi;
- ***fleți:*** *de la* nătăfleți.

Lectură și explorare

- **Cum ți se pare poezia? Argumentează.**

• ciudată • obișnuită • tristă • plină de haz

- **Citește versurile care te-au impresionat cel mai mult.**
- **Ce fel de jocuri enumeră autoarea poeziei?**
- **Ce joc descris în poezie ai accepta să joci?**
- **Ce fel de mistere poți să descoperi fiind căpșună?**
- **Organizați un concurs de recitare expresivă a poeziei, citind-o pe rând, fiecare grup reprezentând jocul său.**

1. ***a)*** **Selectează din text cuvintele ce se referă la tema grădinii.**
b) **Găsește o cheie pentru a grupa șirul de cuvinte selectat (după o proprietate comună).**

2. **Grupează în perechi antonimele descoperite în șirul dat de cuvinte.**

• ascunse • lucios • râs • mat • ivite • plâns

3. **Determină dacă enunțurile sunt adevărate sau false.**

- Mătase înseamnă fibră naturală obținută prin depănarea gogoșilor de viermi de mătase.
- *Mister* este sinonimul cuvântului *taină*.
- Cuvântul *foi* în poezie este folosit cu sensul de *file*.
- Cuvântul *râs* este folosit în poezie cu sensul de *mamifer sălbatic*.

4. **Găsește cuvintele-rimă. Selectează cuvintele date în trei coloane.**

Adjective	Verbe	Substantive	Alte părți de vorbire

5. **Răspunde la întrebarea *De ce?* adăugând-o următoarelor versuri:**

- …ar trebui, mai întâi, să răsărim, să facem frunze…
- …am mustăci numai de râs în frunze…
- …am crește niște globuri împărătești…
- …noi, de-o întreagă copilărie, ca fleții, Ne jucăm numai de-a fetițele și de-a băieții.

6. ***a)*** **Explică scrierea ortogramei *ne-am* în poezia dată.**

b) **Include ortograma *ne-am* într-un enunț propriu.**

Lectură și reflecție

7. **Intitulează altfel poezia. Organizați un concurs pentru cel mai bun titlu.**

8. **Fiecare joc descris în poezie are un avantaj, încearcă să-l găsești.**

9. ***a)*** **Identifică versurile în care există comparații. Ce sugerează aceste comparații?**

b) **Transformă expresiile de mai jos în comparații, adăugând cuvintele de comparație: *aidoma, precum* sau *încât*.**

- …am crește niște globuri împărătești;
- …galbene, sau cu dungi, sau verzi și lucioase învelite-n mătase.

10. **Pe baza poeziei, continuă enunțurile cu cel puțin patru cuvinte.**

Am admirat momentul în care…	M-am bucurat când…
E frumos să vezi cum…	Mi-aș dori să…
M-a pus pe gânduri…	Mărturisesc că…

11. ***a)*** **Descrie în cinci-șase enunțuri jocurile surprinse în imagini.**

- Podul de piatră
- Ineluș-vârtecuș

b) **Dacă nu știi aceste jocuri, informează-te în familie despre modul cum se joacă.**

141

Evaluare

Acum pot...

1. **...să formulez întrebări despre curiozități, pornind de la cuvintele date:** — 2 p.

- De ce...?
- Cum... ?

2. **...să explic cuvintele *catarg* și *feeric*.** — 4 p.

3. **...să dezvolt propoziții adăugând atribute:** — 4 p.

Fluturii zboară.	Aduce raze.
Vântul zburdă.	Soarele mângâie.

4. **...să pun întrebări fiecărui cuvânt din propoziție:** — 4 p.

Susurul alene al vântișorului acompania cântecul firii.

5. **...să scriu două enunțuri, utilizând sensurile diferite ale cuvântului *frământă*.** — 2 p.

6. **...să scriu o scurtă compunere din cinci-șase enunțuri pe baza imaginii date.** — 9 p.

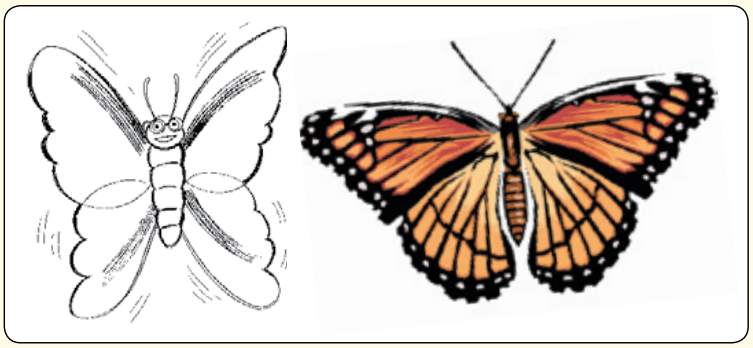

Apreciază-te

Calificativ	FB	B	S
Punctaj	25-22	21-16	15-9

*Total **25** p.*

Evaluare orală

Dragi elevi, vă propunem, în timpul anului de studii, să exersați comunicarea orală în fața unui public. Veți găsi mai jos 7 evaluări. Împreună cu învățătorul veți alege 5 evaluări orale care se potrivesc cel mai bine interesului clasei voastre.

EVALUARE ORALĂ nr. 1. *Expun oral un text audiat*

• Audiază un text propus de învățătoare/învățător. Alege unul din cele 2 carduri de mai jos după care ai dori să expui oral ceea ce ai audiat.

Card 1: text propus

1. Indic cuvintele care arată timpul și locul desfășurării acțiunilor.
2. Enumer personajele textului.
3. Expun opinia despre un personaj.
4. Îmi spun părerea despre ideea transmisă de text.

Card II: text propus

1. Formulez două întrebări în baza textului audiat.
2. Explic 2-3 cuvinte și expresii din textul audiat.
3. Prezint personajele textului.
4. Explic învățătura textului.

Ca să expun oral cu succes un text audiat:

1. Ascult atent textul. 2. Redau conținutul textului audiat. 3. Respect cele 3 părți ale textului: introducere, cuprins, încheiere. 4. Folosesc cuvinte noi, expresii potrivite din textul audiat. 5. Expun coerent și clar fiecare gând.

EVALUARE ORALĂ nr. 2. *Fac o prezentare orală la o temă propusă*

• Stabilește 2 teme împreună cu învățătorul/învățătoarea. Scrie aceste 2 teme pe carduri separate. Extrage unul din ele și prezintă în fața colegilor.

Ca să fac o prezentare onorabilă la o temă propusă:

1. Respect tema propusă. 2. Expun coerent și clar fiecare gând. 3. Respect ordinea ideilor. 4. Utilizez cuvinte și expresii potrivite. 5. Modelez vocea în mod potrivit. 6. În timpul prezentării privesc colegii.

EVALUARE ORALĂ nr. 3. *Dialogul oral*

• Stabilește 2 teme, împreună cu învățătorul/învățătoarea, pentru a realiza un dialog. Scrie aceste 2 teme pe carduri separate. Extrage unul din ele și dialoghează cu un coleg.

Ca să mă prezint excelent la un dialog:

1. Respect tema/cerința propusă. 2. Utilizez formulele învățate. 3. Îmi respect interlocutorul în timpul dialogului. 4. Expun coerent și clar fiecare gând.

EVALUARE ORALĂ nr. 4. *Citesc un text nou*

• Citește în gând un text propus de învățătoare/învățător. Pregătește-te pentru citirea cu voce tare.

Ca să citesc cu succes un text nou:

1. Citesc cursiv, adică fără întreruperi. 2. Sunt atent/atentă la semnele de punctuație, ele transmit un semnal. 3. Pronunț clar, răspicat, nuanțez vocalele în fiecare cuvânt. 4. Mă concentrez, astfel arăt că înțeleg ceea ce citesc.

143

EVALUARE ORALĂ nr. 5. *Harta textului*

• Citește în gând textul din manual al cărui titlu îl ai pe card. Amintește-ți conținutul.
• Relatează despre text pe baza sarcinilor de pe cardul selectat.

EVALUARE ORALĂ nr. 6. *Povestesc convingător un text citit*

• Scrie, pe carduri diferite, titlurile a 4 texte învățate în modul.
• Citește în gând textul din manual al cărui titlu îl ai pe card. Amintește-ți conținutul.

Ca să povestesc convingător textul:

1. Anunț titlul și autorul textului. 2. Redau conținutul textului. 3. Respect cele 3 părți ale textului: introducere, cuprins, încheiere. 4. Utilizez cuvinte-cheie. 5. Folosesc cuvinte noi, expresii potrivite din text. 6. Expun coerent și clar fiecare gând.

Card 1: text propus

1. Citesc textul cu voce tare.
2. Găsesc cuvintele care arată timpul și locul desfășurării acțiunilor.
3. Enumer personajele textului.
4. Expun opinia despre un personaj.
5. Îmi spun părerea despre ideea transmisă de text.

Card 2: text propus

1. Citesc textul cu voce tare.
2. Formulez două întrebări în baza textului.
3. Explic cuvintele și expresiile nou-învățate.
4. Determin personajele textului și învățăturile pe care ni le dau acestea.
5. Formulez ideile principale.

Card 3: text propus

1. Citesc textul cu voce tare.
2. Identific cuvintele care arată timpul și locul desfășurării acțiunilor.
3. Răspund la o întrebare formulată de învățătoare/învățător.
4. Intitulez altfel textul și explic.
5. Expun părerea despre acest text: ce agreez și cu ce nu sunt de acord.

Card 4: text propus

1 Citesc textul cu voce tare.
2. Determin timpul și locul acțiunii.
3. Explic cuvintele și expresiile nou-învățate.
4. Explic tema textului.
5. Expun opinia mea despre text și valorile lui.

EVALUARE ORALĂ nr. 7. *Profilul personajului literar*

• Scrie numele a 4 personaje întâlnite în textele învățate în modul, pe carduri diferite. Citește în gând textul din manual al cărui titlu îl ai pe card. Amintește-ți conținutul.

Ca să prezint concludent personajul literar:

1. Numesc personajul literar. 2. Descriu portretul fizic (elemente de vestimentație, cum arată). 3. Caracterizez personajele (faptele, relația cu alte personaje, felul de a vorbi, felul de a se îmbrăca). 4. Exprim acordul/dezacordul despre faptele personajului.